

Sz

Szabadalom bitorlás. Aki a szabadalom tulajdonosának engedélye nélkül valamely szabadalom tárgyát előállítja, forgalomba hozza vagy tiltott módon használja úgy, hogy ez által a szabadalom tulajdonosának törvényben gyökerező jogait tudva sérti: a szabadalom bitorlás kihágását követi el. (1895. XXXVII. t.-c. 49. §.) *Kir. járásbiróság.* Elj. sértett fél indítványára.

Szabad közlekedés akadályozása utcán vagy téren; árúk, hordók, ládák, tűzi vagy épületfa, kévék vagy más nagyobb halmazt képező anyagok, a fennálló szabályokkal ellenkezően való lerakása, vagy a hatóság által meghatározott időn belül el nem szállítása által: testi épség elleni kihágás. (Kbt. 119.) *Közigazg. hatóság.*

Szabadonbocsátása az elfogott vagy elővezetendő egyénnek. L. Elfogásnál vagy elővezetésnél a személyazonosságra vonatkozó óvatosság.

Szabadságolás próbaszolgalat céljából. L. Igényjogosult próbaszolgalat céljából való szabadságolása.

Szabadságoltak által a közigazdálkodásnak megtérítendő illeték. L. Szabadságoltak közigazdálkodási osztaléka.

Szabadságoltak illetékei: *Magán- vagy családi ügyben való szabadságolásoknál:* Nyolc hét tartamaig engedélyezett szabadság idejére a csendőrlégénység minden illetékeinek élvezetében marad. Az illetékek felerésze a szabadság megkezdésekor, másik fele pedig a bevonuláskor fizetendő ki. Azonban a szabadságidőnek önkényü tullepése esetén az illetékek második felére való igény elenyészik. Két egymásután következő évben ilyen szabadság csak illetményélvezet nélkül engedélyezhető. 2. *Betegség folytán való szabadságolásnál:* az illető illetékeinek

teljes élvezetében marad s az neki havonként előre fizetendő ki. 3. *Próbaszolgalat vagy szolgálati gyakorlat teljesítése céljából való szabadságolásnál igényjogosultsággal bírók* vagy akik az igényjogosultságra megkivántató 12 évi tényleges szolgálat utolsó évét töltik s valamely közszolgálatban való alkalmazás elnyerése céljából, díjtalan próbaszolgalatra bocsátatnak, illetékeik élvezete mellett hat óra szabadságolhatók s ilyenkor utieszközökre is a kincstár terhére van igényük. Ha az ilykép szabadságolt hivatalos ruházattal láttatik el, akkor részére a tömegátalány felerészben számítandó fei. Az illetékek havonként előre fizetendő. — Az illetékek megszűnnek, ha az illető a próbaszolgalat vagy gyakorlat végével vagy e közben ideiglenes vagy állandó alkalmazást nyer, még pedig azon nappal, melylyel új állása után az illeték folyósítva lett. — Az ilyen egyéneknek, ha szabadságolási helyükön kincstári vagy a kincstár által bérelt épületekben el nem helyezhetők, a női altisztek részére illetékes átvonulási szálláspénzre van igényük. — Ilyen szabadság az illetékek élvezete mellett csak egyszer engedélyezhető és a szabadságról történt bevonulás napjától számított egy év tartama alatt rövid szabadságolásuk esetén nincsen igényük illetékek élvezetére. Azok pedig, akik illetékek élvezete mellett már szabadságolva voltak, a szabadság megkezdésének napjától számított egy év tartama alatt próbaszolgalattétel végett, az illetékek élvezete mellett, csak oly időtartamra szabadságolhatók, hogy mindkét szabadság együttvéve hat hónapot meg ne haladjon. (Illsz. 45. §.)

Szabadságoltak közigazdálkodási osztaléka. A közigazdálkodás minden tagja, aki teljes illetékeinek élvezete mellett szabadságot kap, ennek tartama alatt naponta 20 fillért tartozik a közigazdálkodásba befizetni. Tizennégy napig tartó szabadságnál a közvagyon nem becsülendő meg, azontul úgy a szabadság megkezdése, mint a bevonuláskor a becs-

lés fogantatosítandó. A követelés az örsön marad és a gazdálkodási könyvből nem irandó ki. A bevonuláskor netán mutatkozó külömbözet a csendörnek kifizetendő, illetve ez által befizetendő. (Á. sz. h. XVI/23.)

Szabadságolt katonai személyek ellenőrzése. Rövid időre, vagy tartósan szabadságolt katonai személyek, vagy nem tényleges állománybeli tartalékosok és szabadságolt állományu honvédek, ha erre ok forog fenn, a csendör azoknak katonai igazolványaikban foglalt személyleirást az igazolvány előmutatójával összehasonlítani és meggyőződni tartozik, vajjon azok tartózkodási helyükön szabályszerűen jelentkeztek-e. (Szlgt. 161. §.)

Szabadságon levő csendörök felügyelése. Az örsparancsnok köteles az örs körletében szabadságon levő csendörlegénységet, magatartás és viselkedés tekintetében, felügyelni és az egyesek által netalán elkövetett hátrányos cselekményeket, előzetes kivizsgálás után, a csendörkerületi parancsnokságnak azonnal bejelenteni. (30888/93. k. m. r.)

Szabadságon levő csendörök illetékeinek kifizetése. Az örsről szabadságon levő csendörök pénzbeli járandósága az örs hivatalos pecsétjével és „Hivatalos fizetések portomentes“ záradékkal megjelölt postautalvánnyal küldendő meg az illető címére és a feladó-vevény a vonatkozó ügydarabra ragasztandó. (Gku. 21. §.)

Szabadságon megbetegedett legénység gyógykezelése. A megbetegedett vagy a legközelebbi örsparancsnoksághoz fordul, ki őt kórházba adja és erről az örsöt értesíti, vagy pedig egyenesen kórházba véteti fel magát és ezt örsparancsnokának bejelenti. Ha a beteg tartózkodási helyén óhajtja magát gyógykezeltetni — minek azonban nőtleneknél csak azon esetben van helye, midőn a laktanyában való ápolás is meg van engedve, — erről örsparancsnokának, orvosi bizonyítvány beküldése mellett,

szintén jelentést tenni tartozik; az örsparancsnok pedig az orvosi bizonyítványt a szárnyparancsnoksághoz terjeszti fel. Ha a beteg tartózkodási helyén ápoltatik, az orvos rendeletére és a hány napra az orvos szükségesnek tartja, a beteg mellé ápoló fogadható. A beteg illetékei élvezetében marad, de tartozik naponta egy korona 16 fillér ápolási díjat megtéríteni. A gyógykezelési költségek elszámolására nézve a „Betegápolási költségekről szóló ki-mutatás“ alattiak mérvadóak. (Gku. 19. §.)

Szabadságra menő legénység ruházattal való ellátása. Egy rendbeli teljesen használható ruhával látandók el. A többi cikkek, úgy mint vezénylések alkalmával, jegyzék mellett az örsparancsnoknak átadandók, aki azokat a szabadságra menő költségére gondoztatja. (Gku. 51/4.) A szerelvény és fegyverzet szintén az örsön marad és csupán kardot visz magával. (Gku. 66/6.)

Szabatos testtartás a töltés és tüzelésnél. L. Töltés és tüzelés gyakorlása.

Szabályok és utasítások — ujak — oktatása. Ha valamely új szabály, vagy utasítás adatik ki, abból minden rendelkezésre álló idő felhasználásával állandóan oktatás tartassék, mindaddig, míg abban mindenki tájékozottságot nyert. (Irányelvek.)

Szabályrendeletek ismerete. L. Törvények ismerete.

Szalámi-gyártásnál vasárnap is végezhető: a félbeszakítást nem tűrő munka, egész nap. (14857/92.) kmr.)

Szalma kiürítése. L. Laktanya tisztántartása.

Szalmazsák nagysága: 195 cm. hosszú és 86 cm. széles. (lllsz. 31/3.)

Szalmazsák mosatása évenként egyszer eszközöndő. (lllsz. 31/3.)

Szalmazsák töltése. A szalmazsákokat évenként egyszer kell újból megtölteni és minden három hónapban utántölteni. Egy szalmazsák megtöméséhez

23, utántöltéséhez mindenkor 12 kgr. tiszta, friss szalma szükséges. (Illsz. 31/3.)

Szalmazsák-töltési átalány. Ez a minden év szeptember hó elsején eszközlendő teljesen új töltésre és minden év március, június és december 1-én való utántöltésre jár. Az e célra szolgáló évi átalány a teljesen új töltésre 60 és minden utántöltésre 30 fillér, mely az örsöknek, a rendszeresített létszám után, havi részletekben fizettetik. A lovas örsöknek a lóápolók után ugyanezen átalány jár. (Illsz. 61. §.)

Szalmazsák tömése. L. Ágynemű gondozása.

Szarvas, däm vad és őz csak úgy szállítható és clárusítható, ha azokon a nemzörészek láthatólag meghagyattak. Ezen rendelkezés azonban az elzárt helyeken lött ilyen vadakra nem vonatkozik. (38871/1883. bm. r.)

Szarvasmarha elkülönítése a vásártéren. Állatvásárokon felhajtott vidéki szarvasmarha a helybelitől elkülönítve állítandó fel. (Árt. 11. §.)

Szarvasmarhák — kereskedésre szántak — hajtása. L. Marhák hajtása.

Szarvasmarhák vágásánál az egészségi állapot vizsgálata. Szarvasmarhák vágásánál, továbbá juhok, kecskék és sertések leszurásánál, amennyiben ez mint ipar üzetik, az állat egészségi állapota a leölés előtt és utána, a hatósági állatorvos, ennek nem léteben a vágatási biztos által megállapítandó. (Árt. 14. §.) Ezen rendelkezés a korcsmárosok és vendéglősök által üzletük céljára leölt állatokra is vonatkozik. (7733/89. fm. r.)

Szállítása lovaknak vasuton. L. Lovak szállítása vasuton.

Szállítása tömegbeli cikkeknek áthelyezés alkalmával. L. Tömegbeli cikkekkel való eljárás áthelyezések alkalmával.

Szállító eszközökre való igény. A csendörlegénységnek igénye van szállító eszközökre a szolgálat érdekében történő áthelyezések, vagy más örsökre való beosztásuk, fel- és leszerelés végett a

pótszárny székhelyére történő bevonulásuk alkalmával és céllovészetre való behíváskor, amennyiben a távolság az esetleg vasuton, vagy gőzhajón megtehető uton kívül is, a 15 kilométert meghaladja. — Vasuti, vagy gőzhajózási közlekedés hiánya esetében az előfogat igénybe vehető: 1. Összpontosítások és egyéb vezényeltetések esetén, amikor sürgösség esete nem forog fenn ugyan, de a távolság 15 kilométert meghalad; 2. betegeknek valamely gyógyintézetbe való szállítása céljából; 3. ha a csendörnek valamely távolabb eső helyen való fellépése, vagy valamely örsnek gyors megerősítése elodázhatlanul szükséges, vagy ha a körülmények egy törvénysértő gyors üldözését teszik szükségessé, az utóbbi esetben még akkor is, ha vasuti vagy gőzhajó-közlekedés létezik, de előfogattal a cél gyorsabban elérhető; 4. a letartóztatott és a legközelebbi illetékes hatóságnak átadandó törvényt áthágó igazolt menetképtelensége esetében; 5. ha járásörmesterek, vagy a járásparancsnokság vezetésével megbízott altisztek örsszemlére utaznak, vagy ha vizsgálatok céljából a szakaszállomásról, vagy szemle alkalmából valamely örsről e célra kiküldetnek s végre, ha a vizsgálatok oly helyeken eszközlendők, melyek a megszemlélendő örs körletében fekszenek és a visszautazás ezen örsre történik, mindezen esetekben azonban csak akkor, ha a távolság 7.5 kilométert meghalad; 6. polgári bíróságokhoz tanuképen megidézettek által, ha a bíróság székhelye a megidézettek állomáshelyétől 7.5 kilométernél távolabbra van; 7. leszerelés végett a pótszárny székhelyére való utazáskor. Az előfogat két lovas fogatból áll. Ha több csendörnek kell ugyanegy helyre az előfogatot igénybe venni, akkor minden öt csendör után egy kétlovas előfogat jár. (Illsz. 47/2.)

Szállító eszközökre való igénye a nösöknek. L. Nös legénység igénye szállító eszközökre.

Szállító levél. L. Csomagok szállítólevéllel való ellátása.

Szállodai iparnál vasárnap is végezhető: minden munka egész nap, ideértve a házhoz szóló megrendeléseket és a szokásos bárminő étel és ital kiszolgálását. (14837/92. km. r.)

Szállodai személyzet mulasztása a vendégkönyv körül: közbiztonság ellen kihágás. (Kbt. 73. §.) *Közigazg. hatóság.*

Szállodai vendégkönyvbe a történt felhívásra név, állás és lakhely be nem írása, vagy hamis adatok beírása: közbiztonság elleni kihágás. (Kbt. 72. §.) *Közigazg. hatóság.* Ezen kihágás csak akkor követhető el, ha a vendégek nyilvántartása törvényhatósági szabályrendelettel lett elrendelve. (L. Kiss Emil: „A közigazgatási hatóságok elé utalt kihágások“ I. kötet 82. l.)

Szállodások mulasztása a vendégkönyvbe bevezetendő adatok kivezetésére való felhívás vagy a bejegyzés megtagadásának bejelentése tekintetében: közbiztonság elleni kihágás. (Kbt. 73. §.) *Közigazg. hatóság.*

Száma az írásbeli dolgozatoknak. L. Írásbeli dolgozatok száma.

Számolókönyvek — beteltek — megőrzése. Ezek az őrsparancsnok által megőrzendők. (Á. sz. h. V/22.)

Számtani feladatok. A számtani feladatok az őrsparancsnok által, az illető csendőr képességéhez mérten, a andók fel s fokozatosan könnyebbről nehezebbre emelkedjenek; a dolgozatok pedig az írásbeliekhez hasonlóan, lehetőleg még a kidolgozás napján átvizsgálandók és osztályozandók. Az altiszti iskolában alkalmas csendőrök közönséges és tizedes törtekkel is tanuljanak számolni, a többi csendőrnél elegendő a négy alapművelet ismerete. — A számolás tekintetében a csendőrök osztályokba nem sorolandók. (Á. sz. h. V/21.)

Szándékos emberölés büntette. Elköveti: aki embert szándékosan megöl, ha szándékát nem előre

fontolta meg (Btk. 279. §.); azon anya, aki a házasságon kívül született gyermekét a szülés alatt vagy közvetlenül a szülés után szándékosan megöli (Btk. 284. §.); a teherben levő nő, aki méhmagzatát szándékosan elhajtja, megöli vagy ezt más által eszközölteti, valamint az, aki a büntettet a teherben levő nőn elköveti (Btk. 286. §.); azon párbajvivő, aki a párviadalnak szokásos vagy kölcsönös egyetértéssel megállapított szabályait megszegte és ennek következtében ellenfelét megölte. (Btk. 299. §.) *Kir. törvényszék.*

Szánkázásra vonatkozó szabályok megszegése: testi épség elleni kihágás. (Kbt. 120. §.) *Közigazg. hatóság.*

Szederfa-lomb szedésének megakadályozása. Szederfáról közutakon, köztereken vagy utcákon selyemtenyésztés céljaira a lombszedés jogtalan megakadályozása vagy a lomb ak megfertőztetés által selyemtenyésztési célra használhatatlanná tétele: mezőrendőri kihágás. *Eljárás hivatalból.* (Mgt. 94. §.) *Közigazg. hatóság.*

Szekerezés másnak földjén jogosulatlanul: mezőrendőri kihágás. (Mgt. 94 §.)

Szekérbe fogott állatok a marhavásártérre nem hajthatók. (Árt. Vr. 34. §.)

Szellemelek idézésével való üzletszerű foglalkozás: közrend elleni kihágás. (Kbt. 79. §.) *Kir. járásbiróság.*

Szellőztetése az istállónak. L. Istálló szelőztetése.

Szembaja a lovaknak. L. Lovak szembaja.

Szemfényvesztéssel való üzletszerű foglalkozás: közrend elleni kihágás. (Kbt. 79. §.) *Kir. járásbiróság.*

Személy azonosságra vonatkozó óvatosság. L. Elfogásnál vagy elővezetésnél a személyazonosságra vonatkozó óvatosság.

Személyes szabadság elleni büntett. Elköveti azon közhivatalnok, aki hivatali hatalmával visszaélve törvényellenesen valakit elfogat, elfog vagy letartóztat, továbbá a kinek hivatali kötelességéhez tartozik a büntető ítéletek végrehajtása vagy a felügyelet a szabadságvesztés-büntetések fogantatására avagy a vizsgálat alatti letartóztatásra szolgáló helyiség fölött és aki abban valamely foglyot a jogerejű ítéletben, vagy az illetékes közhivatalnok rendeletében meghatározott időn túl, kötelességének megszegésével, fogva tart — ha a szabadságtól való jogtalan megfosztás tizenöt napnál tovább tartott. (Btk. 195. §.) *Kir. törvényszék.*

Személyes szabadság elleni vétség. Elköveti: azon közhivatalnok, aki hivatali hatalmával visszaélve, törvényellenesen valakit elfogat, elfog vagy letartóztat (Btk. 193. §.); a kinek hivatali kötelességéhez tartozik a büntető ítéletek végrehajtása vagy a felügyelet a szabadságvesztés büntetések fogantatására avagy a vizsgálat alatti letartóztatásra szolgáló helyiség fölött és aki ebben valamely foglyot, a jogerejű ítéletben vagy az illetékes közhivatalnok rendeletében meghatározott időn túl, kötelességének megszegésével, fogva tart (Btk. 194. §.); azon közhivatalnok, aki valakinek törvényellenes letartóztatásáról vagy fogvatartásáról hivatalos tudomással bírván, azt az illetékes felsőbbségnek azonnal fel nem jelenti és azon felsőbbség, mely a feljelentés által vagy más módon hivatalos tudomására jutott tény megvizsgálását és a kellő intézkedést negyvennyolc óránál tovább halasztja. (Btk. 197. §.) *Kir. törvényszék.*

Személyes szabadság megsértéseért a büntető eljárás a btk. 321. §-a esetében csak a sértett fél indítványára indítható meg. Kivéve ha a tettes ellen más ezen cselekménnyel összefüggő és hivatalból üldözendő büntett is forog fenn; ha a büntett által súlyos testi sértés vagy halál okoztatott; ha a büntett fel- vagy lemenő ágbeli rokonon vagy

testvéren, vagy a tettes gyámságára, gondnokságára, tanítására, nevelésére, felügyeletére, gyógykezelésére vagy gondviselésére bízott személyen követtetett el. (Btk. 322. §.)

Személyes szabadság megsértésének büntette. Elköveti: aki a személyes szabadság megsértésének vétsége alatt ismertetett cselekményeket elköveti, ha a letartóztatás egy hónapnál hosszabb ideig tartott (Btk. 323 §.); aki fajtalanságra vagy házasságkötésre irányzott célból valamely nőszemélyt, ennek akarata ellenére, erőszakkal, fenyegetéssel vagy ravaszsággal hatalmába kerít, elvisz vagy letartóztat. (Btk. 321. §.) *Kir. törvényszék.*

Személyes szabadság megsértésének vétsége. Elköveti: aki valakit törvényellenesen elfog, elfogat, letartóztat vagy személyes szabadságától bármi más módon megfoszt, ugyszintén az, aki valakit a törvény által megengedett esetekben tartóztatott le, azonban e cselekményét azonnal, mihelyt lehetséges volt, a hatóságnak nem jelenti be. (Btk. 323. §.) *Kir. törvényszék vagy járásbiróság.*

Személyi- és helyi ismeretei az őrsparancsnoknak. L. Őrsparancsnok helyi- és személyi ismeretei.

Személyi ismeret. L. Helyi- és személyi ismeret.

Személyi ismeret oktatása. L. Oktatása a helyi- és személyi ismeretnek.

Személymotosás. L. Ház- és személykutató.

Szemérem elleni büntett. Elköveti: aki magát valamely nő férjének színleli és a nőnek tévedését felhasználja, hogy azzal nemileg közösüljön. (Btk. 245. §.) *Kir. törvényszék.*

Szemérem elleni erőszak büntette. Elköveti: aki valamely nőszemélyen erőszakkal vagy fenyegetéssel, vagy a nőszemélynek öntudatlan, vagy akarata nyilvánítására vagy védelmére tehetetlen állapotában, házasságon kívül, fajtalanságot követ el. (Btk. 233. §.)

Szemérem elleni erőszak büntetteért a büntető eljárás csak akkor indítandó meg hivatalból: 1. ha a tettes ellen ezen büntettel az elkövetés idejére és helyére nézve összefüggő s hivatalból üldözendő más büntett is forog fenn; 2. ha a büntett a megsértettnek a halálát okozta; 3. ha a büntett felvagy lemenő ágbeli rokonon, vagy testvéren, a tettes gyámságára, gondnokságára, tanítására, nevelésére, felügyeletére, gyógykezelésére bizott személyen követtetett el. (Btk. 239. §.)

Szemérem elleni vétség. Elköveti: aki fajtalanságot tartalmazó iratot, nyomtatványt, vagy képes ábrázolatot nyilvános helyen kiállít, árul, vagy terjeszt, ugyancsak az irat, nyomtatvány, vagy képes ábrázolat szerzője, nyomtatója, ha ennek többszörösítése, terjesztése, vagy nyilvános helyen kiállítása tudtával történik (Btk. 248. §.); aki szemérmét sértő cselekmény nyilvános elkövetése által közbotrányt okoz. (Btk. 849. §.) *Kir. járásbiróság.*

Szemét kihordása. L. Laktanya tisztántartása.

Szemét összegyűjtése. Szemétnek a város, vagy községben, a házban, udvarban, vagy annak közelében, hatósági tilalom ellenére, nagyobb mennyiségben való összegyűjtése: közegészség elleni kihágás. (Kbt. 125. §.) *Közigazg. hatóság.*

Szemle-jegyzőkönyv. Ebben a szemléző előjáró a megtartott szemlére vonatkozó leletét írja be, mely szemle-leletek szóról-szóra lemásolandók és a szakaszparancsnoksághoz felterjesztendőek. (Szlgu. 178. §.)

Szemle-lelet másolata. L. Szemle-jegyzőkönyv.

Szemlob. A szemlob gyakran por, rikitó világosság stb. által idéztetik elő. A szemek könnyü vörösödésénél elégséges a hideg vízzel való mosás, miközben azonban minden dörzsölést kerülni kell. Igen jó szer a nyitott szemek mérsékelt hideg vízzel való fürösztése. Ha fokozottabb vörösödés, szemégés s nagyobb mérvű könnyezés áll be, azonnal orvosi segély veendő igénybe. (Eá.)

Szent-István napi istentiszteletben való részvétel. L. Diszben való öltözés.

Szent-István napján végezhető: a cukrász, mézeskalácsos, nyomda, hirlap, szódaviz, fürdő, kenyér, péksütemény, tej, gyümölcs, virágok, szálloda, vendéglő, sörmérő, pálinkamérő, bormérő, kávéház, kávémérés, bucsu, ájtatos gyülekezések, kofák, állatok, községekben, melyek az országhatártól 10 kilométernél távolabb nem esnek, egész napon át, borbély, kisipar, mészáros-, hentes- és kolbászipar címek alatt felsorolt ipari munkák déli 12 óráig; valamint a fűszer, bor, thea, pékipar, csemege- és lisztkereskedéseknél és szatócs-üzleteknél d. e. 10 óráig. (28.559/1903. K. M. sz.)

Szennyes ruha elhelyezése. A közigazdálkodásból beszerzendő zárható ruhaládában a kamrába, vagy padláson tartandó. (Á. sz. h. III/17.)

Szennyes ruhaláda. L. Szennyes ruha elhelyezése.

Szerb határon való közlekedés. A szerb határvonalon az ország területére való lépés, vagy az abból való kilépés, csak arra jogosító Határszéli uti igazolvány mellett van megengedve. Ezen rendelkezés megszegése kihágást képez. (70.000/904. Bell. r.) *Közigazg. hatóság.*

Szerb tövis irtása. A szerb tövist köteles virágzása előtt minden birtokos egész területén, az utak mentén és az uttesten pedig az utfentartó, alkalmas módon kiirtani. (Mgt. 51. és 52. §.)

Szerelék elhelyezése. A csendőr szereléke úgy helyezendő el, hogy az mindenkor használható állapotban és kéznél legyen. (Lsz. 2/31.)

Szerelék-vizsga minden szombaton tartandó az őrsparancsnok által. (Á. sz. h. IV/10.)

Szerelmi viszony folytatása rossz hírben álló nőekkel. L. Rossz hírű személyekkel való érintkezés.

Szerelvények tartása az álló ruhafogason. L. Álló ruhafogason tartása a ruházatnak.

Szerelvény ellátása pléhtáblácskával. L. Pléhtáblácskák a szerelvényn.

Szerelvény és fegyverzet kicserélése. Az első felszerelés után később átvett kincstári szerelvény és fegyverzeti cikkek, a ruha- és fegyverzeti könyvecskebe nem vezetendők be, hanem azok a régiekkel egyszerűen kicserélendők, azonban valahányszor végleges csere történt, az illető lö- vagy szálfegyver száma az említett könyvecskebe bevezetendő, a régi szám pedig áthuzandó. (Gku. 64. §.)

Szerelvény- és fegyverzettel való eljárás áthelyezéseknél. L. Tömegbeli cikkekkel való eljárás áthelyezés alkalmával.

Szerelvény- és fegyverzettel való eljárás betegség esetén. L. Beteg csendőr felruházása.

Szerelvény- és fegyverzettel való eljárás felülvizsgálat esetén. L. Tömegbeli cikkekkel való eljárás felülvizsgálat esetén.

Szerelvény- és fegyverzettel való eljárás fürdőbe menés esetén. L. Fürdőbe menő legénység ruházattal való ellátása.

Szerelvény- és fegyverzettel való eljárás szabadság esetén. L. Szabadságra menő legénység ruházattal való ellátása.

Szerelvény- és fegyverzettel való eljárás vezényléseknél. L. Tömegbeli cikkekkel való eljárás vezénylések alkalmával.

Szerelvény helyreigazítása. Ha egyes szerelvényi cikkek használhatóságukat elvesztették, helyreigazításuk engedélyezése iránt az örs(járás)parancsnok által a pótszárnyparancsnokságnak jelentés teendő. (Gku. 65 §.)

Szerelvényi cikkek. Ez alatt az aprólékos kéziszerek és kincstári szerelvények értendők. (Gku. 61/a.)

Szerencsejátékban való részvétel, szerencsejátékvallalat helyiségében: kihágást képez. (Kbt. 88. §.) *Kir. járásbiróság.*

Szerencsejátéknak tekintetik az a játék, melynél a nyereség vagy veszteség kizárólag a véletlentől függ. (Kbt. 91. §.)

Szerencsejátéknál elkobzandó a kitéve talált pénz és a szerencsejátékhoz használt eszközök. (Kbt. 90. §.)

Szerencsejáték üzésére helyiség átengedése. Vendéglő, kávéház vagy korcsma bármely helyiségének ily célra való kiadása: kihágást képez. (Kbt. 88. §.) *Kir. járásbiróság.*

Szerencsejáték-vállalat tartása nyilvános vagy a közönségnek nyitva álló helyen, valamint az ilyen vállalkozónak a szerencsejáték üzésében való segítése: kihágást képez. (Kbt. 87. §.) *Kir. járásbiróság.*

Szerencsétlenségek esetében követendő eljárás. Ha valamely feltalált különben halottnak látszó egyénről még nem egészen kétségtelen, hogy meghalt, a mint ez megfagyottaknak, vízbe vagy egyébként megfulladtaknak látszóknál, földszakadás vagy beomlás által betemetetteknel vagy gőzkazán szétrobbanása által sérülteknél szokott leginkább előfordulni, a megmentés mindenesetre megkísérendő, a miért a csendőr rögtön orvosi segélyről gondoskodják, annak megérkeztéig pedig az előirt és megfelelő életrehozatali kísérleteket tegye meg. Egyáltalában mindennemű, akár rossz szándék, baleset vagy öngyilkossági kísérlet, akár mulasztás vagy hanyagság okozta sérülések vagy szerencsétlenség alkalmával minden tőle telhető segélyt nyújtson, az esetet előidézett okot, illetőleg annak okozóját nyomozza ki, az eset felől pedig az illetékes hatóságnak tegyen jelentést. (Szlgu. 55. §.)

Szerencsétlenségek megakadályozása. L. Veszélyes jelenségek észlelésénél követendő eljárás.

Szeszes italok élvezete mérsékelten, különösen nagy fáradalmak és betegségek idején, az erő felfrissítése és a betegséggel szemben az ellent-

állás fokozására hasznosak; azonban azok tulzott élvezete mérges hatással bír és az ittassági örültségre vezet. Ha valaki a szeszes italok tulzott élvezetére szokott, attól nem tanácsos a szeszes italt egyszerre megvonni, hanem legjobb lassan kávéra és theára szoktatni. (Eá.)

Szeszes italok mértéknélküli élvezetének következményei. L. Kihágások eredete.

Szesziparnál vasárnap is végezhető: a szeszfinomítás és összes munkák egész nap. (14837/92. km. r. 28559/903. km. r.)

Szénaadag sulya. A széna 3400 gramm sulyu adagokban szállítandó. (Gku. 31/a.)

Szénaetetés. A széna-adag a zab elfogyasztása után teendő a lovak elé. (Kh. 45. p.)

Széna felkötése. A széna megfonva és összehajtogatva két egyenlő tekercsbe rakandó és a takarmány kötéllel keresztbe kötve akként tétetik elől a nyeregbe, hogy a tekercsek a málhatáskákon egyenlően feküdjenek; a leesés meggátlása végett pedig a széna a málhatáska kötdarabjának csokrához erősítendő, a málhaszjak végei a szénatekercsen áthuzandók és annak felső lapjai összezsárolandók. (Kh. 21. p.)

Széna megerősítése a nyergen. L. Széna felkötése.

Széna minősége. A szénának minőségére nézve egészséges, száraz, iszap nélküli, jószagu, por- és dohmentesnek kell lennie. (Kh. 41. p. — Gku. 31/a.)

Szijazat gondozása lovas csendőr által. A lovas csendőrnél a szuronyhüvely, a tábori kulacs és köpenyszij fénymazolandó, a többi szijazat pedig természetes bőrszinben hagyandó de időnként nyeregszappannal akként veendő gondozás alá, hogy mindig szép barna legyen. (Á. sz. h. IV/14.) A szijazat nyeregszappannal tisztítandó. (Kh. 85. p.)

Szijazat gondozása a gyalog csendőr által. A gyalog csendőr szijazatát épen úgy gondozza,

mint a lovas, csak hogy ez még a szuronyhüvely, tábori kulacs és köpenyszijon kívül a kardhüvelyt is lakkozza.

Szijazat kimélése minden csendőr kötelessége s annak minden igazolatlan rongálásaért kártérítéssel tartozik. (Á. sz. h. IV/16.)

Szijazat lakkbőrből a csendőr által nem viselhető. (Á. sz. h. III/10.)

Szijazat lyukasztása. A szijazatot szükségtelenül lyukasztani tilos. Ha lyukasztás szükséges, ez csakis az őrsparancsnok által és csupán lyukasztóvassal eszközölhető. (Á. sz. h. IV/16.)

Szijazat zsirtalanítása. Az új szijazat igen zsiros lévén, a ruházatot nagyon bepiszkolja, miért használatba vétel előtt oly eljárás alá veendő, hogy a zsír rajta többé ki ne üthessen. Ez következőképen eszközölendő: körülbelül 10 dekagramm finom fehér keményítő kevés hideg vízben feláztatandó, minek megtörténte után, folytonos keverés mellett, forró vízbe töltetik, hol péppé főzendő. Ezen péppel még meleg állapotban, a szijazat azon része, mely a ruházatra fekszik, annyira bekenendő, míg fényt kap, mire a pép a szijazaton megszárittatik. Száritás után a péppel bevont részek szesz és schellakból készült fénymazalalattal épen úgy mint a fegyverágy, befénymazolattatik, mire a bőr fényt kap és a zsiri-izzadás meggátoltatik. (Á. sz. h. IV/15.)

Szij-szerszám tisztogatása. A fekete szij-szerszám terpentín-mázzal, a barna bőrből készült pedig nyereg-szappannal tisztítandó. (Kh. 81. p.) Ezenkívül a fekete szij-szerszám, a szükséghez képest, de legalább egyszer minden két hónapban sótalan zsirral jól bekenendő.

Szini-előadás tartása szinigazgató által, belügyminiszteri jogositvány és hatósági engedély nélkül: közrend elleni kihágás. (Kbt. 77. §.) *Közigazg. hatóság.*

Szinnyomásnál vasárnap is végezhető: azon munkák, melyek a folytonos üzem félbe nem szakít-

hatása miatt szükségesek — egész nap. (14837/92. és 28559/903. km. r.)

Szivar használata sétálás alkalmával. L. Dohányzás séta alkalmával.

Szoba-lajstrom. Minden legénységi szobában a bejárat belső felén, a szobalajstrom függ, mely 25 cm. hosszú és 20 cm. széles zöld szegélyű bádoggal. (Lsz. 2/24.)

Szobapadló befestése. L. Szobapadló fényezése.

Szobapadló fényezése. A csendőr legénységi szobák padlóját fényezni vagy befesteni tilos. (Á. sz. h. IX/10.)

Szobapadlózat tisztán tartása. A szoba-padlózat, a szükséghez képest felmosandó, de csak alkalmas időjárásban. A surolásra használt porond, a megtörtént tisztogatás után azonnal eltávolítandó. A sikálás lehetőleg szárazon eszközendő. (Lsz. 2/44.)

Szoba-parancsnok. Minden szobában, a melyekben többen vannak elhelyezve, a rangban legidősebb altiszt, vagy a legrégebben szolgáló csendőr, a szoba-parancsnok, ki mint ilyen, szobájában a fegyelem, rend és tisztaság fentartásáért felelős. (Lsz. 2/23.)

Szobatakarítási eszközök a konyhában tartandók. (Lsz. 1/18.)

Szobák takarítása. A szobák naponta és valahányszor szükséges, kiséprendők és kellően szellőzendők; por és pókhálók eltávolítandók, ablakok, ajtók és a fabutorzat gyakran megmosandók. Mindazt, ami ártalmas kipárolgást okoz, a szobákban végezni nem szabad. (Lsz. 2/43.)

Szobák világítása a legénység által sajátjukból eszközendő. (Illsz. 31/4.)

Szocialista mozgalmak elfojtása. Ezen mozgalmak elfojtása végett, a szocialisták, különösen pedig a szocialista tanokat terjesztő izgatók, folyton a legéberebb figyelemmel kísérendők és minden e

téren észlelt mozgalomról az illetékes hatóságnak azonnal jelentés teendő. (768/98. bm. r.)

Szocialisták nyilvántartása. Minden őrs és különítmény a szocialistákat előjegyzésben tartani köteles és pedig a vezetőket és bujtogatókat, különösen az idegenből származókat név és lakás szerint, a többieket pedig községenként és szám szerint. (57/98. csf. r.)

Szolgalatban álló járőrök a katonai állomás-parancsnokságoknál jelentkezni nem kötelesek. (4012/86. hm. r.)

Szolgalatban megsérült legénység ápolása. Ha valamely csendőr szolgálat teljesítése közben önhibáján kívül szenvedett sebesülés vagy testi sérülés következtében kerül gyógykezelés alá, akkor betegsége tartama alatt, illetékei teljes élvezetében marad s úgy a kórházi, mint a kórházon kívüli gyógykezeltetés, ápoltatás és esetleges utazási költségei, a kincstár terhére számítandók fel. Ha ilyen nőtlen egyén a laktanyában ápoltatik, a közigazgatásba a rendes napi betétet illetékeiből tartozik fizetni. (Illsz. 45/4.) Minden ily eset a szakasz-parancsnokságnak haladéktalanul bejelentendő. Ha a beteg kórházon kívül gyógykezeltetik, akkor a gyógykezelési költségek elszámolása a „Betegápolási költségekről szóló kimutatás“ alattiak szerint történik. (Gku. 21. §.)

Szolgalatban tönkrement ruházat értékének megtérítése. Ha a csendőr tömegbeli cikkei önhibáján kívül, szolgálat teljesítése közben, (pl. tűzesetek, árvíz, ellenszegüléseknél stb.) pusztulnak el, azért kártérítés jár, mely az illető tömege javára bevételezendő. (Illsz. 30/9.)

Szolgalatba vezénylése egy csendőrnek. L. Csendőr egyedül szolgálatba vezénylése.

Szolgalatba vonuló járőr eligazítása. L. Eligazítása a szolgálatba vonuló járőrnek.

Szolgalat előírása jegyzékkönyvecskében. L. Örjáratilap.

Szolgalat észszel és ügyességgel való teljesítése. A csendörnek mindig inkább észszel és ügyességgel, mint nyers erővel kell működni és mindig arra törekedni, hogy a törvényszegők őt észben és ravaszságban felül ne mulják. (Á. sz. h. VI/50.)

Szolgalati érdek szem előtt tartása sétálás alkalmával. A csendör által sétálás alkalmával is mindig a szolgalat érdeke tartandó szem előtt és éber figyelemmel kísérendő akkor is minden előforduló esemény, vagy gyanus jelenség s minden ez irányban tett észlelet, a sétának esetleg azonnali beszüntetésével, az őrsparancsnoknak bejelentendő. (Á. sz. h. I/10.)

Szolgalati fellépése a csendörnek. L. Csendör szolgalatilag való fellépése.

Szolgalati fellépésnél követendő magatartás. L. Csendör magatartása szolgalati fellépése alkalmával.

Szolgalati idő megszakítása. L. Szolgalati pótdíj a szolgalat megszakítása esetén.

Szolgalati jelvények viselése. L. Diszitmények, disz- és emlékjelvények viselésének sorrendje.

Szolgalati könyv. A szolgalati könyv a szolgalat kezelésének és a legénység állományának napló-szerű nyilvántartására szolgál. (Függ. E. 1.)

Szolgalati könyv betekintése a belügyminiszter küldötte, a főispán és alispán által. Ha a nevezettek valamelyike az őrszlaktanyát meglátogatja, kívánatukra azoknak a szolgalati könyv betekintés végett előterjesztendő s a biztonsági szolgalatra, valamint a hatóságok utmutatásainak fogantatására vonatkozó felvilágosítások megadandók. (Szlgu. 164. §.)

Szolgalati könyvbe való bevezetése a teljesített szolgalatnak. L. Szolgalati könyv vezetése.

Szolgalati könyvek kiselejtítése öt év lejártá után eszközendő. (45361/89. hm. r.)

Szolgalati könyvek vezetése az őrsön. L. Őrsön vezetendő szolgalati könyvek és előjegyzések.

Szolgalati könyv lezárása. L. Szolgalati könyv vezetése.

Szolgalati könyv másolata. A szolgalati könyv 1—5, 6—10, 11—15, 16—20, 21—25 és 26-tól a hó végeig terjedő napjairól, vagyis öt naponként, nyomtatott úrlapon és lehetőleg naponként megírva, másolat készítendő. Az „átvitel“ és „áthozat“ nem másolandó le. Ha az öt napról szóló másolat egy darab nyomtatványon ki nem fér, a folytatás egy másik nyomtatványon írható. A másolat a hó 5, 10, 15, 20, 25 és utolsó napjairól kelteztetik, aláíratik és a hó utolsó napjáról keltezett másolatban a szolgalati órák száma is összesítettik. (Függ. E. 1.) A másolat a csendör járásparancsnoksághoz terjesztendő fel. (Függ. F. 4.)

Szolgalati könyv másolatának elintézése. A csendör járásparancsnok a hozzá beterjesztett szolgalati könyv másolatokat és az azokban csatolt ügyiratokat megvizsgálja s ekként meggyőződést szerezvén az őrsök szolgalati viszonyairól, az iratokat láttamozás és esetleges véleményezés után — rendes körülmények között legkésőbb 48 óra múlva — a szakaszparancsnoksághoz továbbítja. Ha a járásparancsnok állomáshelyéről távol van, vagy szolgalatmentes, akkor őrsparancsnoki helyettese minden megjegyzés nélkül továbbítja a szolgalati könyv másolatokat és csatolmányait a szakaszparancsnoksághoz. A szakaszparancsnok a szolgalati könyvek másolatát és csatolmányait szintén megvizsgálja s ekként az őrsök szolgalati viszonyairól meggyőződést szerezvén, esetleges észrevételeit — ha szükséges — (a szolgalati könyv másolatán, illetve a csatolva volt fogalmazványokon) hátiratilag megteszi. A szolgalati könyv másolatához csatolva volt ügyiratokat legkésőbb 2—3 nap alatt, szolgalati uton az illetékes őrsparancsnokságnak visszaküldi — a szolgalati könyvek

másolatait pedig elintézés után összegyűjti és az év végén irattárba helyezi. A szakaszparancsnokságtól visszaérkezett ügyiratok közül a csendőr járásparancsnok csak azokat láttamozza ujólag, melyekre a szakaszparancsnokság észrevételt tett, vagy melyeket a felterjesztés alkalmával nem vizsgálhatott meg. Elviül szolgáljon, hogy az őrsparancsnokság által ekként felterjesztett ügyiratok rendszerint legkésőbb 10 nap alatt visszaérkezzenek az őrsre, ahol irattározva lesznek. (Függ. F. 8—12.)

Szolgalati könyv másolatának felszerelése.

1. A szolgálati könyv másolatához becsatoltatnak mindazon jelentés fogalmazványok, kivonatok, vagy eredeti felszólítások stb., melyeknek iktatószáma a másolat jegyzet-rovatában be van jegyezve. Ekként a szolgálati könyv másolatának adatai és a másolathoz csatolt ügyiratok egymást kiegészítik s az őrs működését magukban foglalják. — 2. A közbiztonsági szolgálatra vonatkozó oly ügyiratok (megkeresések, felhívások, körözüvények, stb.), melyek külön járőr kivezénylését nem tették szükségessé s így iktatószámaik a szolgálati könyv másolatának jegyzet-rovatában bevezetve nincsenek, a másolathoz szintén becsatolandók, de elkülönítve. — 3. Oly régebbi jelentések fogalmazványa, melyet a szakaszparancsnokság már láttamozott, csak azon esetben csatolandó ismételten a szolgálati könyv másolathoz, ha a kérdéses ügyben a járőr újabb ténykedése (folytatólagos nyomozás) alapján újabb kiegészítő jelentés tétetett. — 4. Oly felszólítás, mely több járőr által folytatólag teljesítettik, annak a járőrnek bevonuláskor csatoltatik a szolgálati könyv másolatához, amely járőr ezen felszólítást utoljára foganatosította. Ez azonban nem zárja ki, hogy valamely felszólítás, szükség esetén, még a foganatosítás előtt is felsőbb helyre terjesztessék. — 5. Amely jelentés, felszólítás, stb. a szolgálati könyv másolatához a 3. és 4. pont értelmében becsatolva nem lesz, annak a szolgálati könyv jegyzet-rovatában feltüntetett iktatószáma —

figyelmeztetésül — színes irónnal körbe foglalandó. (Függ. F. 2—7.)

Szolgalati könyv vezetése. A szolgálati meghagyást az őrsparancsnok (helyettes) írja elő, megjelölve a szolgálati könyv bal hasábján: a járőr elindulásának napját, óráját; az őrjárat-lap folyószámát; a járőrszolgalat nemét, időtartamát és feladatát, végül az esetleg illetékes nagy pihenő helyét és időtartamát (lovasszolgálatnál az is, vajjon a járőr gyalog, vagy lóháton indul szolgálatba); a jobb hasábján pedig: a szolgálatba vezényelt altiszt, (járőrvezető), illetve csendőröket. A járőr bevonulásánál bejegyeztetik: a) a járőr bevonulásának napja és órája; b) a szolgálat neve; c) az előirt szolgálatteljesítésnek eredménye, vagy teljesítésének esetleges akadályai, de csak abban az esetben, ha az iktatás (számhozvétel) tárgyát nem képezi; d) a járőrnek az őrsparancsnok által hol és mikor történt ellenőrzése, vagy annak az indokolása, ha az ellenőrzés, vagy az őrjárat leportyázása foganatosítható nem volt, vagy ha a járőr nem azon előirt időben vonult be; e) a bevonuló járőr őrjárat-lapjának folyószáma; f) azon ügyiratok (jelentések, felszólítások, stb.) őrsiktatószáma, melyek ezen szolgálatra vonatkoznak; g) a szolgálatteljesítés időtartama órákban. A szolgálati könyvet az iktatókönyv megfelelő tételei kiegészítik. Ennél fogva oly események, melyek iktatás (számhozvétel) tárgyát képezik, a járőr bevonulásánál nem tárgyalandók, hanem csak az iktatószámaik tüntetendők fel a szolgálati-könyv jegyzet rovatában. A járőrszolgalaton kívül a belszolgálatok és egyéb oly változások is tárgyalatnak az őrs szolgálati könyvében — idő szerinti sorrendben — melyekről az egyes csendőröknek szolgálati alkalmazása, vagy szolgálatteljesítése, fogyatéka, vagy növekedése vétele kitűnik. Nevezetesen tárgyalandó: a laktanya készülség, (mely után szárnyparancsnokság állomáshelyén, valamint azon városi őrsökön, melyeknek legénysége a m. kir. belügym. rendelete folytán az illető város

belterületén teljesíti a közbiztonsági szolgálatot, 8 óra, szakaszparancsnokság állomáshelyén 4 óra számítatik naponként), pénztári vagy más ügyelet, a laktanyában teljesített fogolyőrzés, kézi sajtónál való alkalmazás, tanukihallgatásra, szabadságra, kórházba menetel; az engedélyezett eltávozások, a csendőr járásparancsnoknak — a saját állomáshelyéről — szemlére, kivizsgálásra stb. való elindulása és bevonulása; gyengélkedés, vezénylés és áthelyezés. Az őrs állományába tartozó, vagy ideiglenes szolgálatra vezényelt legénység a szolgálati könyv jobb oldali hasábján levő rovatokba rendfokozat és név szerint bevezetetik s alkalmazása és teljesített szolgálatának beszámítható óraszámát ugyanitt nyilvántartatik. Valamely őrsnek nagyobb mérvű megerősítése esetén, a szolgálatra alkalmazott legénység közül esetről-esetre csakis azok vezetendők be a szolgálati könyv jobb hasábján levő 10—20 rovatba, akiknek szolgálatba való kivezénylése, illetve bevonulása a szolgálati könyv ugyanazon lapjának bal hasábján tárgyalatik. Vagyis a kivezényelt legénység, a kivezénylés alkalmával, a bevonuló legénység pedig a bevonulás alkalmával vezetendő be, ha ugyanazon lapon még bevezetve nincsen. Ha pedig a szolgálati könyv jobb hasábjának rovatok a kivezényelt, illetve bevonult legénység névszerinti bejegyzésére sem lennének elegendők, akkor a többletnek bevezetésére egy hasonló rovatot betéti-lap alkalmazandó. A betéti-lap ugyanolyan számmal jelölendő meg, mint a szolgálati könyv azon lapja, melyhez csatoltatik. A csendőr-járasparancsnok szolgálatának tartama csak akkor tüntetendő fel óraszám szerint, ha járőri, vagy a járásában, esetleg annak területén kívül nyomozó szolgálatot teljesített, végül a szemléknél és meglepetéseknél azon idő, melyet tényleg az utazásnál és a megszemlélt őrs-laktanyán kívül töltött. A szolgálati könyv minden lapján „átvitel“, „áthozat“ készítenendő, mely a hó folyamán teljesített óraszám összegének és az állományba tartozó legénység hollétének

kimutatására szolgál. A fogyatékbba jött legénység a következő lapra nem hozatik át. Valamely őrsnek nagyobb mérvű megerősítése esetén a szolgálatra alkalmazott legénység szolgálati óráinak áthozatala — a kivezénylés, vagy bevonulás alkalmával — azon lapról történik, melyen az illető csendőrnek neve legutoljára be volt vezetve. A szolgálati könyv minden hó végén — a szolgálati órák összesítése mellett — lezárandó és az őrsparancsnok (helyettes) által aláírandó. Egyik hónapról a másikra átterjedő szolgálat után a szolgálati órák a következő hóra számítanak. (Függ. E. 2—12.)

Szolgálati kötelesség ígérettől való függővé tétele. L. Megvesztegethetlenség.

Szolgálati működésnél különösen szem előtt tartandó törvények. L. Csendőr törvényismerete.

Szolgálati órák jövő hóra való átvitele. L. Szolgálati könyv vezetése.

Szolgálati pótdíj. A legénység azon szolgálati időhöz képest, melyet a csendőrségnél megszakítás nélkül töltött, szolgálati pótdíjban részesül és pedig a rendfokozatra való tekintet nélkül, évente és fejenként:

Betöltött szolgálati idő	Összeg	
	K.	f.
3 év után	100	—
4 " "	200	—
8 " "	300	—
12 " "	400	—
16 " "	500	—

(Illsz. 34/1.)

Szolgalati pótdij a szolgálat megszakítása esetén. A szolgálati idő megszakítottak tekintetik, ha az illető a tényleges állományból, bármely oknál fogva, fogyatékbá vétetik. Ha ily megszakítás után az illető újból a testület tényleges szolgálatába lép, a pótdij csakis a csendőrségbe történt újbóli belépése után, megszakítás nélkül töltött szolgálati ideje után illetékes. Ha azonban a megszakítás testi fogatkozás miatti nyugdíjazás folytán keletkezett és ha az illető később visszanyert egészsége következtében szolgálatát ismét folytatja, részére az összes csendőrségi tényleges szolgálati idejére eső szolgálati pótdij folyósítandó, azonban a nyugállományban töltött idő a pótdij kiszabásánál tekintetbe nem vehető. A végkielégítéssel elbocsátott, vagy azon nyugdíjazott egyének, kik nyugdíjukat végkielégítéssel megváltották, ha újból a testület tényleges állományába lépnek, korábbi szolgálatuk után pótdijban nem részesíthetők. (Illsz. 34/2.)

Szolgalati pótdij betegség esetén. A beteg legénység, a betegség tartama alatt, szolgálati pótdija élvezetében marad. (Illsz. 34/6.) A kórházban ápolott betegeknek, ugy nős mint nőtleneknek, a szolgálati pótdij postautalványon megküldendő. (Gku. 17/2.)

Szolgalati pótdij felszámítása a nyugdíj-illetménybe. L. Nyugdíj-illetménybe a szolgálati pótdij felszámítása.

Szolgalati pótdij kifizetése, a zsolddal együtt, előleges havi részletekben történik. (Illsz. 34/5.)

Szolgalati pótdij nyugdíjasoknak. L. Szolgálati pótdij a szolgálat megszakítása esetén.

Szolgalati pótdij szobafogsággal büntetett őrmestereknek. Az őrmesterek, címzetesek is, a szobafogság tartama alatt, szolgálati pótdijuk élvezetében maradnak. (Illsz. 34/6.)

Szolgalati pótdij végkielégítetteknek. L. Szolgálati pótdij a szolgálat megszakítása esetén.

Szolgalati rend. A szolgálati rend megköveteli, hogy kiki saját hatáskörének határait lelkiismeretesen betartsa, továbbá hogy minden szolgálati ügy fokozatosan vitessék alulról fölfelé azon egyénig, kit az illető ügyben az eldöntés vagy a parancsadás megillet és felülről lefelé hasonló módon ahhoz juttatassék, kinek a végrehajtást fogantatosítania vagy a végzést megkapnia kell. (Szlgysz. 10/59.)

Szolgalati szabályok mellözése általában. A külön fejezetek alatt fel nem sorolt oly cselekmények vagy mulasztások, melyek a szolgálati szabályzattal vagy egyéb rendeletekkel és parancsokkal ellenkeznek, katonai büntettek vagy vétségek gyanánt büntetnek, ilyenek: 1. titokban tartandó meghagyásoknak, rendelkezéseknek, leírásoknak, oly egyénekkal történt közlése, kiknek erről nem szabad tudomással birni; 2. titkos parancskiadásnál a megszabott óvatosság elmulasztása, az ilyen parancsból bárkivel többnek közlése, mint a mennyi a nyert meghagyáshoz képest közlendő volna; 3. titkos szolgálati iratok gondatlan elvesztése. (Katbt. 272. §. büntetés 6 hótól 5 évig terjedhető börtön); 4. ha az előjáró, valamely szolgálati parancs teljesítésére nézve a kötelességszerű felügyeletet elmulasztja; 5. ha a parancs teljesítésének akadályáról a parancsadóhoz azonnal jelentés nem tétetik (büntetés 6 hótól 5 évig terjedhető börtön, a veszély vagy hátrány jelentékenysége esetében 1—3 havi egyszerű vagy szigorú fogság. Kbt. 285. §.); 6. ha a ruházat, fegyverzet, szerelvény megörzése és jókarban tartása az arra hivatottak által elhanyagoltatik vagy részükről a köteles felügyelet nem gyakoroltatik; 7. ha valaki a kincstártól kapott ruházati vagy felszerelési tárgyat (amennyiben ez a meghatározott használati idő leteltével tulajdonává nem lett), löszert, szolgálati lovát eladja, eljátssa, elzalogosítja vagy pajkosságból elrontja (büntetés a 6. alatti esetben 1—3 havi fogság, a 7. alatti esetekben, ha az okozott kár 5 frt. értéket túlhalad, 6 hótól egy évig terjedő

börtön, ha a kár 5 frtnál kevesebb, 1 héttől 6 hóig terjedő egyszerű vagy szigorú fogság és lefokozás. Katbt. 287. 288. §.); 8. ha a járandóságokból, pótlékokból, ajándékokból, habár nem nyereszkezésből, jogellenesen levonások tételnek, azoknak kellő időben való kiszolgáltatása igazolható ok nélkül megtagadtatik vagy a legénység szabályellenes beszerzésekkel térheltetik. (Katbt. 289. §.) Büntetés egy héttől három hóig terjedő egyszerű vagy szigorú fogság, esetleg 6 hótól egy évig terjedő börtön. (Katbt. 291. §.) — Más szolgálatellenes cselekmények és mulasztások általában, melyek a szolgálatra sem tetemes hátrányt, sem különös veszélyt nem vontak maguk után s melyekre a törvényben határozott rendelkezés nem foglaltatik, ha azokért fegyelmi fenytés már két ízben sikertelenül alkalmaztatott, egy héttől 3 hóig terjedhető egyszerű vagy szigorú fogsággal, esetleg lefokozással, illetőleg elbocsátással is büntetendők. (L. Pap Kálmán: „A katonai büntető- és fegyelmi fenytő-jog kézikönyve“ 60. l.)

Szolgalati ut. A „szolgalati rend“ alatt megjelölt ut szolgalati utnak neveztetik. (Szlgsz. 10/59.)

Szolgalati ügyek avatatlanok előtti megbeszélése. L. Politikai vitatkozás.

Szolgalat kezelése. A szolgalat helyes kezelése és vezetése kizárólag az őrsparancsnok erélye, értelme, tapintata, körültekintése és tevékenységétől függ; ha az őrsparancsnok helyét ily értelemben betölti, megfelelő erélylyel és önállósággal bír, a szolgalat végrehajtásánál ő maga a legértelmesebben jár el, fáradságtól nem riad vissza, végre alárendeltjeit is ez irányban legjobban befolyásolja s ezeket kötelességük hű és szigorú teljesítésére szoritja, akkor az őrskörletben nagyobb közbiztonsági zavar alig fordulhat elő. (Á. sz. h. VII/2.)

Szolgalaton kívüli magatartása a csendőrnek. L. Csendőr magatartása szolgalaton kívül.

Szolgalat önálló teljesítése. L. Csendőrségi szolgalat önállóan teljesítettik.

Szolgalatteljesítés az őrsparancsnok által. L. Őrsparancsnok szolgalat-teljesítése.

Szolgalat teljesítése feltüzött szurony nélkül. L. Csendőr öltözködése és felszerelése.

Szolgalatteljesítés felhívás folytán. L. Felhívások foganatosítása.

Szolgalatteljesítés határszélen. L. Határszéli szolgalat.

Szolgalatteljesítés közben megbetegedett legénység gyógykezelése. Járőrszolgalat teljesítése közben váratlanul megbetegedett csendőr a legközelebbi kórházba, vagy ha ilyen közel nincsen, őrsére, ha pedig szállítása veszélylyel járna, a legközelebbi községbe szállítandó, részére ápoló fogadandó és a beteg a község által kijelölt helyiségben gyógykezelendő mindaddig, míg az orvos azt szükségesnek találja. Az ily megbetegedés az őrsparancsnok által a szárnvparancsnokságnak azonnal bejelentendő. A beteg összes illetékei élvezetében marad. Köteles azonban ápolási és gyógykezelési költségek fejében naponta 1 korona 16 fillért megtéríteni. A felmerült költségek elszámolására a „Betegápolási költségekről szóló kimutatás“ alattiak mérvadóak. (Gku. 20. §.)

Szolgalatteljesítés lovas-csendőr által gyalog. L. Lovas-csendőrök szolgalatteljesítése gyalog.

Szolgalatteljesítés országos vásárok, bucsuk és nyilvános mulatságokon. L. Vásárok felügyelése.

Szolgalatteljesítés polgári hivatalnokok mellett. L. Segédlet polgári tisztviselő mellett.

Szolgalatteljesítés városokban. L. Nyomozás rendezett tanácsu városok területén.

Szolgalatteljesítő csendőr. L. Fegyverhasználati jog magyarázata.

Szolgalat vezetése. A szolgalat végrehajtására szükséges rendelkezéseket az őrsparancsnok tartozik megtenni. Ő vezényli azon csendőröket, akik az

örsön lévő szolg.-könyv, illetve vezénylő-lajstrom szerint szolgálatba tartoznak kivonulni, esetleg megjelöli a járőrvezetőt és rendszerint minden szolgálat teljesítés tartamát meghatározza. (Szlgu. 166. §.)

Szódaviz-iparnál vasárnap is végezhető: a szódaviz gyártása, elárusítása és házhoz szállítása egész nap. (14837/92. km. r. és 28.559/908. km. r.)

Szökevények visszahagyott cikkeivel való elbánás. Ha valamely csendőr szökevénynek nyilvánítatik, az örsön visszamaradt ruházati, szerelvényi lőszerelvényi és fegyverzeti cikkei az örsparancsnok és egy csendőr által pontosan számbaveendők és a tömegkönyv, valamint a ruha- és fegyverzeti könyvecskével együtt, jegyzék kíséretében, az általános tömegalaprovására, a pótszárnyparancsnoksághoz beküldendők. A szökevénynek az örsön maradt magántárgyai az örsparancsnok és egy csendőr által szintén számbaveendők és azokról egy külön jegyzék terjesztendő fel a szárnyparancsnoksághoz. Ezen tárgyak további rendeletig az örsön maradnak. (Gku. 52. §.) Ha fegyverzeti, szerelvényi és lőszerelvényi cikkeket visznek magukkal, erről a szárnyparancsnokságnak jelentés teendő. (Gku. 67. §)

Szökevény katonai egyének által elkövetett bűncselekmények birói illetékessége. A közös hadsereg, honvédség és csendőrség szökevényei által szökésben létük alatt elkövetett büntetendő cselekmények elbírálása a katonai bíróságok hatáskörébe tartoznak. (1347/97. hm. r.)

Szökés. L. Hadicikkek V. cikk.

Szökés esetében használandó enyhébb eszközök. L. Fegyverhasználat előtt alkalmazandó enyhébb eszközök.

Szökésben gyanus katonai egyénekké váló eljárás. A hadsereg, a hadtengerészet, a honvédség, vagy a csendőrség legénységébe tartozó oly egyének, kik szökésben, önkényű eltávozásban vagy mint besorozott ujoncok, tartósan szabadságot

tal, vagy tényleges szolgálatban nem álló tartalékosok, vagy póttartalékosok, tényleges szolgálatra, kiképzésre, fegyver-, vagy szolgálati gyakorlatra, illetőleg a népfölkelő kötelesség teljesítésére szóló behívási parancsnak való nem engedelmeskedésben gyanusoknak mutatkoznak, a legközelebbi katonai parancsnokságnak és pedig ha lehet közvetlenül, különben pedig a közigazgatási hatóság útján adandók át. A tényleges szolgálatban álló, a legénységhez tartozó egyén szökésben, vagy önhatalmi eltávozásban gyanusnak tekintendő: a) ha csapattestétől távol, vagy szolgálati állomásának körletén, vagy háboru idején a csapat- vagy seregtest parancsnoka által meghatározott körleten kívül, vagy az ellenség ellenében kiállított szélső előörsökön túl, igazoló okmány nélkül, vagy hamisított, vagy érvénytelenné vált, elavult igazoló okmánnyal találtatik és az illető helyen tartózkodásra való jogosultságát másképen sem bírja igazolni; különösen pedig, ha a csapattestől, avagy az állomás, vagy szolgálat helyéről való távollét már éjjelen át, vagy még tovább tartott; b) ha állomásáról, egyéb szabályszerű tartózkodási helyéről, vagy csapattestétől utazási okmánnyal, menetlevéllel, vagy más igazoló okmánnyal távozott ugyan, azonban az ezen okmány szerint nyilván nem igazolható utirányt követett; c) ha igazoló okmány nélkül az osztrák-magyar monarchia határának átlépését kíséri meg, vagy a külföldről igazolvány nélkül visszatér; d) ha a hadifogságból elbocsátás, vagy kiszabadulás folytán külföldről visszatérve, vagy az ellenség hatalmából a monarchia területén megszabadulva, az első esetben a határ átlépésétől, a másodikban a megszabadulástól számítandó nyolc napon belül, a legközelebbi belföldi katonai vagy polgári hatóságnál való jelentkezést elmulasztotta; e) ha csapattestétől, vagy szolgálati rendeltetésétől ugyan nem önhibája következtében szakadt el, vagy onnan önhibáján kívül tartott vissza, azonban az akadályok elhárítása után

azonnal nem vonult be; f) ha a katonai egyenruhából annyira kivetkőzött, hogy egykönnyen, mint katona, fel nem ismerhető; g) ha szabadsága letelte után azonnal nem vonul be és a bevonulás elhárítatlan akadályát kimutatni nem képes. A besorozott ujoncok, a tartósan szabadságoltak és a tényleges szolgálatban nem álló tartalékosok és póttartalékosok, valamint a felhívott népfölkelők a katonai behívási parancs iránt elkövetett engedetlenség büntetésében, vagy vétségében akkor tekintendők gyanusoknak: a) ha a behívási parancs nekik kézbesítetett, kifüggesztetett vagy más törvényes módon közhírré tétetett, de ők a bevonulásra kitűzött határidő eltelte után rendeltetésük helyén kívül találtak és nem bírják igazolni, hogy őket be nem vonulásuk tekintetében vétkes mulasztás nem terheli, vagy hogy a bevonulás alól az illetékes katonai hatóság által felmentettek; b) ha ők — dacára, hogy behívásuk bekövetkeztét előre tudhatták — a behívási parancs kézbesítését, engedély nélküli elutazás, vagy tartózkodási helyükről bejelentés nélküli eltávozás vagy elrejtőzés által — a bevonulási határidőn túl — meggyújtották; c) ha azon idő letelte után, a melyben bevonulni tartoznak, nem bírják igazolni azt, hogy a behívási parancsnak eleget tettek, vagy hogy a bevonulás alól felmentettek, vagy pedig, hogy a parancsnak való meg nem felelés tekintetében vétenek; d) ha ők — mint népfölkelésre kötelezettek — a népfölkelés megtörtént felhívása után engedély nélkül külföldre, vagy a monarchia oly részébe törekszenek jutni, a hol a népfölkelés nem, vagy nem oly mérvben hivatott fel, hogy ők ott egyenlő ily kötelezettségnek lennének kitéve. (Szlgu. 162. §.)

Szökésre való szövetkezés. L. Hadicikkek VII. cikk.

Szőnyegek használata a csendőr-legénységnek meg van engedve. (Lsz. 2/37.)

Sztrájk. L. Ipari sztrájk. Munkás-sztrájk.

Szurony használata. L. Fegyverhasználat végrehajtása.

Szurony-hüvely hordmódja lovas-csendőr által. A szuronyhüvely akként erősített a kardhüvelyhez, hogy a szuronyhüvely saruvasához erősített szijgyűrű a csusztató vason át a kardhüvelyre felhuzatik. A szuronyhüvely-táska pedig a bőr nyulványára varrott szijgyűrűnél fogva a kardhüvelyre felülről reá huzatik, azután az előbb említett bőrnyulványon levő nyílása a kardhüvely első kardpántjának külső karikájára akasztatik; végül a bőrnyulványnak nyelvalaku vége felülről lefelé a kardpánt külső karikájába erősen behuzatik.

Szurony mozgása a fegyveren. Ha a szurony a fegyveren kissé mozog, az hiányosságának nem tekinthető, az ilyen szurony tehát igazítás alá nem veendő. (Á. sz. h. IV/2.)

Szuronyvivás. L. Vivógyakorlat.

Szuronyvivás. L. Fegyvergyakorlat, kard- és szuronyvivás.

Szuronyvivás lovas-csendőrök által. Ezen vezényszóra: „Szuronyvivás“ „Szuronyt fel!“ minden lovas-csendőr a tárkarabélyt hátáról leemeli, szuronyt tűz, a jobb kéz a karabélyt lábhoz állítja, a bal kéz pedig a kardot a hordkamóra akasztja. A gyakorlat végével adandó vezényszóra: „Szuronyt le!“ a szurony levéttetik és a tárkarabély ismét lovassági módra vállra vétetik. (Á. sz. h. VI/13.)

Születések bejelentése. Az örslaktanyában előforduló minden születési eset a születéstől számított egy hét alatt, illetve halva-szülöttek vagy szülés alatt elhaltakra nézve a legközelebbi hétköznapon, az örsparancsnok által, az illetékes anyakönyvi hivatalnak bejelentendő. (Gku. Függelék.)

Szülész. L. Szülésznő.

Szülésznő által elkövetett kihágások. Szülésznő vagy szülész, aki sürgős esetekben a hivatásával járó és igénybe vett szolgálatát alapos ok

nélkül megtagadja vagy elhalasztja; továbbá állami, törvényhatósági vagy községi szülésznő vagy szülész, aki hivatalos alkalmaztatásával egybekötött szolgáltatást alapos ok nélkül megtagadja vagy elhalasztja: közegészség elleni kihágást követ el. (Kbt. 93. és 94. §.) *Kir. járásbiróság.*

Szülésznői teendők végzése oly helyen, a hol szülész vagy szülésznő van és ezek akadályozva nincsenek: közegészség elleni kihágás. (Kbt. 92. §.) *Kir. járásbiróság.*

T

Takarékosság L. Pénztakarítás.

Takarított pénz elhelyezése. Negyven koronánál nagyobb összeget a csendörnek magánál, szekrényében vagy ládjában tartani nem szabad; az ezen összegben felüli pénzét legcélszerűbben valamely posta-takarékpénztárban helyezheti el. (Á. sz. h. Bev. 13. p.)

Takarmány hamisítása. L. Mezőgazdasági termények hamisítása.

Takarodó ideje a csendörsegnél nyáron 10 és télen esti 9 órára tűzetik ki. (Lsz. 11/105.)

Takarodón túli kimaradás. L. Kimaradási engedély.

Takarodóra való hazatérés. A takarodó idejére a csendörnek a laktányába kell érkeznie. Az őrsvezető és őrmester takarodón túl még két óra hosszat kimaradhat. (Szlgsz. 27/174.)

Takarók mosatása évenként egyszer eszköz-
lendő. (Hlsz. 31/3.)

Takonykór. Felismerhető az általánosan, hogy a ló orrlyukaiból csunya, nyálkás és piszkos nedv folyik, a torokban, az állkapcsok között, kemény, gesztenye- vagy diónagyságu megüledett gümő kép-

zódik és az orrlyuk belső hártáján, különösen a válaszfalon, szalonnás alapu és szélű fekélyek vannak. Ily lovak azonnal elkülönítendőek és állatorvosi gyógykezelés alá veendőek. (Lóüvsz. 2. §. 19.) Az ilyen lovak már az első bebizonyult kórtünetnél haladéktalanul kiirtandók. (Lóüvsz. 2. §. 19.)

Talált tárgyakkal követendő eljárás. L. Véres fegyverek és egyéb tárgyak találásánál követendő eljárás.

Tananyag az őrsökön. L. Őrsök tananyaga.

Talpvérfolt. A talpvérfolt a talpon nyomás vagy zuzódás által előidézett vörös, kék vagy fekete folt vagy repedés, mely leginkább a talpszögekben fordul elő és erős sántítást okoz. Ilyenkor a szaru-falon és a talpra való mérsékelt kopogtatásnál a ló fájdalmat mutat. A patkó akkor leveendő, a pata borogatások által meglágyítandó és a lónak néhány napi nyugalom engedendő. E baj nagyobb foka, melynek elhanyagolása folytán genyedés állhat be, állatorvosi gyógykezelést igényel. (Lóüvsz. 2. §. 8.)

Taneszközök — tiltottak — használata vagy használtatása tan-célra: állam elleni kihágás. (Kbt. 38. §.) *Kir. járásbiróság.*

Tankönyvek — tiltottak — használata vagy használtatása tan-célra: állam elleni kihágás. (Kbt. 38. §.) *Kir. járásbiróság.*

Tanonc. L. Iparos-tanonc.

Tanonc felvétele szerződés nélkül. L. Iparos-tanonc.

Tanulmányok. Ha csendörök polgári bírósághoz mint tanúk idéztetnek meg és a bíróság székhelye 7-5 kilométernél távolabb esik, akkor szállítóeszközre van igénye, még pedig, ha többen utaznak egyszerre, előfogat használatánál öt csendör után egy kétlovas előfogatra. Ezenkívül a visszaérkezés időpontjáig eltöltött minden 24 óra után a zászlósnak naponta (tehát 24 órán belül is) 3 korona, az őrmesternek két korona, őrsvezető és csendörnek egy korona 40 fillér tanudij jár. Ha a megkereső bíróság

és a tanu állomása közötti ut csak részben tehető meg vasuton vagy gőzhajón, a hátralevő ut, ha annak hossza a 7.5 kilométert meg nem haladja, gyalog, különben előfogaton teendő meg. Zászlósok és hadapródok a legénységtől elkülönítve utaznak s kettőjüknek egy előfogat illetékes. — Oly esetekben, midőn a tanu és a megkereső bíróság állomása között létező ut csak részben tehető meg vasuton, vagy gőzhajón, a hátralevő ut, ha annak hossza a hét és fél kilométert meg nem haladja, gyalog, különben pedig előfogaton teendő meg. — A tanuilleték, mely az utazási költségek megtérítéséből és a tanudijból áll, különbség nélkül kiszolgáltatandó, akár a végtárgyalás, akár a vizsgálat folyama alatt hallgattatott ki a tanu. Saját személyes — tehát nem a szolgálathól folyó ügyben, mint magánvádló vagy polgári peres félnek bírósághoz idéztetés esetében az illető csendőr a megjelenésből felmerülő összes költségeket sajátjából tartozik viselni. (Illsz. 106/2.)

Tanuilletékek elszámolása. Csendőrségi ügyekben kihallgatás, vagy tanukép történt megidézések alkalmával felmerült költségek a menetlevéllel és az idézővel, utóbbinak hiányában pedig az utazásra vonatkozó parancscsal okmányolt, utazási számadásban számolandók fel. Ha csendőrségi egyén polgári bírósághoz tanuként megidéztek, az illető „Idéző-jegy“-gyel, „Nyílt rendelet“-tel és megfelelő úti előleggel látandó el. Az idéző-jegyet az illető bíróság rendszerint az illetékes csendőr-szárnyparancsnoksághoz küldi. A szárnyparancsnokság ezen idéző-jegyet, nyílt rendeletet, valamint annak másik oldalán levő költség számlát megfelelően kitölti és uti-előleggel azon örs (járás) parancsnoksághoz küldi, mely alá az idézett egyén tartozik. Az örsparancsnok köteles az elindulás, valamint a bevonulás napját és óráját a nyílt rendeleten igazolni. Oly esetekben, amidőn a bíróság az idéző-jegyet közvetlenül az örsre küldi, köteles az örsparancsnok az idéző okmányt a szárnyparancsnoksághoz felterjeszteni,

kivéve azon esetet, hogyha a bíróságnál való megjelenésre szabott határidő oly rövid, hogy az idéző-vény felterjesztése és utbaindítás iránti intézkedés megtételére már idő nincsen, ily esetekben tehát úgy a nyílt rendeletet, mint a költség számlát az állomány illetékes örs(járás)parancsnok állítja ki, a szükséges úti előleg pedig az örs gazdasági átalány (vagy közzgazdálkodási) pénztárból — nyugta ellenében — szolgáltatandó ki. Az idéző bíróság székhelyére és onnan vissza igénybe vehető szállító eszközökért (vasut, gőzhajó, vagy előfogat) járó díjak tényleg történt kifizetése a nyílt rendelet első oldalán erre szánt helyen az illető pénztárnok (községi előljáró) által — a hivatalos címnyomó alkalmazása mellett — igazoltatandó. A bíróságnál való megjelenés az elnöklő bíró (törvényszéki elnök, járásbíró) által igazoltatik, a kijáró illetmény pedig kiutaltatik. Az utalványozás megtörténte után a nyílt rendelet harmadik oldalán levő nyugta a kihallgatott egyén által az utalványozott összegnek megfelelően kitöltendő, aláírandó és kifizetés végett a büntügyi költség átalányt kezelő ama hivatalos közegnek (kir. ügyész, járásbíró, járásbíró vezetője) nyújtandó be, a kihez az utalvány szól. Az illető hivatali közeg az utalványozott összeget az utalvány átvétele, nemkülönben a bemutatott nyílt rendelet harmadik oldalán levő nyugta levágása és átvétele után kifizeti, a kifizetés megtörténetét pedig a költség számla alatt igazolván, a nyílt rendeletet a kihallgatott egyénnek visszaadja. Ennek megtörténte után az illető csendőr késedelem nélkül illetékes örsére (állomás helyére) bevonulni s úgy a nyílt rendeletet, mint a kapott úti előleget közvetlen előljárójának átadni köteles. Az örs(járás)parancsnok a nyílt rendeletet átveszi, a bevonulást igazolja s az előljáró szárnyparancsnokságnak azonnal ama jelentés kíséretében terjeszti elő, hogy az úti előleg a megidézett egyén által visszafizettetett. Az örs által szolgáltatandó úti előleg ama pénztárba helyezendő vissza, melyből az előleg adatott, a

nyugta pedig a pénztári bizottság által megsemmisítendő. Miután pedig mindig nem lesz előrelátható, hogy a bírósághoz és onnan való visszautazás mennyi időbe kerülend, a tanúdíj illetményre vonatkozó rovatba mindenkor csupán a biztosan előre látható időre kijáró tanúdíj irandó be. Polgári jogügyekben történt idézéskor, ha a bíróság nyílt rendelet és úti előleg adását nem kérte, nyílt rendelet nem állítandó ki és úti előleg sem adandó, hanem az utóbbinak kiszolgáltatása iránt az örsparancsnok az illető bírósághoz fordul. Ha a csendőr személye ellen szolgálat-teljesítése közben, vagy a csendőrségi szolgálatból kifolyólag elkövetett becsületsértési ügyben, saját kerületi parancsnoksági engedély alapján tett feljelentése következtében kihallgatás végett bírósághoz idéztetik, a megjelenésből felmerült költségek a menetlevéllel és a bírósági idézővel okmányolt utazási számadásban a javadalmasítás terhére végleg számolandók el. (Gku. 16. §. 1—5. p.)

Tanuként való kikérkezése katonai egyéneknek. L. Katonai egyének tanuként való kikérdezése.

Tanuk kikérdezése. L. Kikérdezése a tanuknak.

Targoncás-ipar vasárnap egész nap folytatható. (14837/92. km. r. és 28559/900. km. r.)

Tarló meggyujtása. L. Meggyujtása.

Tarlózás jogosulatlanul: mezőrendőri kihágás. (Mgt. 95. §.) *Közigazg. hatóság.*

Tartalék-készlet töltényekből. L. Töltény tartalékkészlet.

Tartalék-patkók beszerzése az egyéni tömeg terhére eszközendő. (Kh. 73. p.)

Tartalék-patkók pótlása a felhasználás után azonnal eszközendő. (Kh. 73. p.)

Tartalék-patkószegek pótlása a felhasználás után azonnal eszközendő. (Kh. 73. p.)

Tartózkodás idegenekkel szemben. L. Csendőr közlékenysége.

Taszigálni tilos a csendőrnek. L. Kézzel ütni.

Táblácska a nyerges-kamarai fogason. A nyerges-kamarában a fogas hátsó részére, a kantártól balra, egy 6 cm. magas és 9 cm. széles zöld szegélyű táblácska erősítendő, melyre a lovas neve s a lónak anyakönyvi, avatási és szerelvényi száma irandó. (Kh. 75. p.)

Táblácska az állásoszlopokon. Minden állásoszlopon a kantárszög fölött 2 centiméterre, egy 7 cm. magas és 11 cm. széles, zöld papírral szegélyezett táblácska alkalmazandó, melyre a lovasnak és lónak neve s ez utóbbinak anyakönyvi és avatási száma irandók. (Kh. 57. p.)

Táblázatok elhelyezése. Az örsirodában és iskolaszobában kifüggeszteni rendelt táblázatok, csinosan csoportosítva, egymás mellé, vagy egymás alá függesztve üveg alatt, ha a gazdasági átalány engedi, annak rovására, közepvékony aranyozott keretbe foglalva, tartandók a falon. A magyar állam térképe és az ür- és súlymérték-tábla vászonra huzva, felső és alsó szélükön 2,5 cm. széles, barnára festett lécre erősítendő és a felső lécz közepén alkalmazott kis karikán függesztendő fel a falra. Az ür- és súlymérték-tábla, ha nincs külön iskolaszoba, akkor az előszobában, vagy a folyosón függesztendő falra. A térképek és táblázatok oly magasságban és világításban függesztendők fel, hogy hozzáférhetők és mindenki által olvashatók legyenek. (Á. sz. h. XI/9.)

Táblázatok kerettel való ellátása. L. Táblázatok elhelyezése.

Táblázatok, melyek az iskolaszobában függesztendők ki. L. Iskolaszobában kifüggesztendő táblázatok.

Táblázatok, melyek az örsirodában függesztendők ki. L. Örsirodában kifüggesztendő táblázatok.

Tábori palack viselése. A tábori palack csak huzamosabb szolgálatba viendő el, vagy ha annak elvitele külön elrendeltetik. (Kh. 11. p.)

Tálca az istálló-lámpához. L. Istálló-égések elleni óvintézkedések.

Támadás esetében használandó enyhébb eszközök. L. Fegyverhasználat előtt alkalmazandó enyhébb eszközök.

Támadással való veszélyes fenyegetés. L. Fegyverhasználati jog magyarázata.

Támogatás igénybevételére vonatkozó joga a csendőrnek. L. Csendőr jogai támogatás igénybevételére nézve.

Táncvigalom — nyilvános — rendezése, hatósági engedély nélkül: közrend elleni kihágás. (Kbt. 76. §.) *Közigazg. hatóság.*

Tányérok beszerzése. L. Asztal megterítése.

Tápanya, ha hanyagsága, vagy gondatlansága által, még bűnös szándék nélkül is, a rábizott gyermek halála okozatnék, vagy testi épsége súlyos sérülést szenvedne, felelősségre vonandó és ellene emberölés vétsége, illetve gondatlanság által okozott súlyos testi sértésért a bünvádi eljárás folyamatba teendő. (50.000/99. bm. r.)

Tápszert, hamisított vagy ártalmas. L. Ártalmas gyümölcsöknek.

Tárgyak elkobzása. L. Elkobzandó tárgyak.

Tárgyak őrizet alá vétele. A csendőrség a bíróságnak vagy a főszolgabírónak felhívása, illetőleg megkeresése nélkül — nem házkutatás alkalmával is — csak olyan bűnjeleket vagy a bűncselekménnyel összefüggésben álló tárgyakat vehet, azoknak a hatóság által leendő lefoglalhatása végett őrizet alá, melyeket vagy a bűncselekmény színhelyén vagy a terhelnél, illetőleg bűnrészesnél találtak, vagy melyek senkinek sincsenek birtokában vagy birlatában, vagy melyeket mint bűnjeleket vagy nyomra vezető tárgyakat, mások a csendőrségnek önként átadtak. (Szlgu. 125. §.)

Tárgymutató az oktatólagos parancsokhoz. L. Oktatólagos parancsok gyűjteménye.

Társaskocsi-ipar vasárnap egész nap folytatható. (14837/92. km. r. 28559/903. km. r.)

Távbeszélő díjtalan használata a csendőrség által. Közveszély, baleset, vagy elemi csapások

esetén, h iradás vagy segélykérés céljából, a csendőrség jogositva van bármely távbeszélő hivatalt és állomást díjmentesen igénybe venni. (94234/98. bm. r.)

Távbeszélők és villamos jelzők megrongálása ugyanazon elbírálás alá esik, mint a távirdák megrongálása. (1888. XXXI. t.-c. 12. §.) L. Távirda megrongálásának vétsége.

Távbeszélő-üzemnél vasárnap is végezhető: az előforduló ipari munka egész nap. (14837/92. km. r. 28559/903. km. r.)

Táviratok feladása. A távirdának kincstári költségen való igénybevétele csak a csendőrségi szolgálatból kifolyó, halasztást nem tűrő sürgős esetekben van megengedve. Ily táviratok röviden, de érthetőleg szerkesztendők, mivel a fölösleges szavakból eredő kiadás többletet a távirat-szerkesztő megtéríteni köteles. A csendőrség által feladott hivatalos táviratok és az esetleges küldönc-díjak a feladáskor nem fizetendők meg. Ha azonban a táviratozás magánfél kérelmére, hivatalból nem üldözendő ügyben történik, akkor a „Hivatalos ügyben“ jelzés elhagyandó és a távirati díj az érdekelt fél által, a távirat feladása alkalmával lefizetendő. (Gku. 28. §.)

Táviratok felbontása. L. Levelek felbontása.

Táviratok lefoglalása. L. Nyomtatványok lefoglalása.

Távirdai titok megsértésének vétsége. Elköveti: azon közhivatalnok vagy szolga, ki a távirdára bizott sürgönyt meghamisítja, törvényellenesen felbontja, visszatartja vagy megsemmisíti, vagy annak tartalmát jogtalanul mással közli, vagy másnak ilyenmü cselekményt megenged, vagy ahhoz segédkezet nyújt. (Btk. 201. §.) *Kir. törvénytörvény.*

Távirda megrongálásának vétsége. Elköveti: aki távirdát, vagy annak valamely tartozékát megrongálja, vagy oly cselekményt vagy mulasztást követ el, mely által a távirda használhatósága félbeszakítatik vagy gátoltatik. (Btk. 439—440. §.); a távirda

vagy távirászzal megbizott hivatalnok, felügyelő vagy szolgazemélyzet azon tagja, aki a távirda használhatóságának félbeszakítását, szolgálati kötelességének megszegése által, okozza. (Btk. 441. §.) *Kir. bíróság.*

Távirda-üzemnél vasárnap is végezhető: az üzemnél előforduló ipari munka egész nap. (14837/92. km. r. és 28559/903. km. r.)

Távirda-vonalakra felügyelet. Ha az ut mellett távirda-vonal van, a portyázó járőr erre is kiterjeszti figyelmét és minden olyan eset, mely a távirda-vonal akadálytalan használatát gátolná, vagy veszélyeztetné, pl. valamely pózna kidülése, sodrony elszakadása, a sodrony-huzalnak fagalyak általi érintése stb. előjegyzendő, bevonuláskor az örsparancsnoknak bejelentendő, ki arról a legközelebbi távirda-állomást haladéktalanul értesíti. Ha a járőr bevonulása előtt távirda-állomást érint, akkor tartozik az észlelt akadályt annak bejelenteni. (Szlgut. 27.)

Távürgönytítok magánszemélyek általi megsértése. (Btk. 327.) L. Levéltítok magánszemélyek általi megsértése.

Teherszállitmányok. Ruházat, szerelvény, löszervény és fegyverzet, ha azok alkalmilag költségmentesen el nem küldhetők és ha terjedelmüknel fogva mint postai csomagok nem továbbíthatók, vasuton (gőzhajón) szállítandók mint teher-küldemény, sürgős esetekben pedig mint gyorszállitmány. A szállitmányok hivatalos (bélyegtelen) gyors- vagy teheráru szállítólevéllel adandók fel. A vasuton vagy gőzhajón érkező rakaszok vagy csomagok az átvétel előtt megvizsgálandók és ha azokon külső sérülések mutatkoznak, azok a vasuti kezelőség részéről kirendelt közeg jelenlétében megméréndők s tartalmuk a helyszínen azonnal megvizsgálandó; a netaláni hiányok a szállítólevelen és csomagolási jegyen feltüntetendők s ezek a közreműködött vasuti közeg által is aláírandók. A hiányokról a szállítólevél és csomagolási jegy csatolása mellett, a szárnyparancsnokságnak azonnal jelentés teendő. (Gku. 30. §.)

Teherszállitmányok megfigyelése. Teher- és mállhaszállításokra is figyelmet fordítson a csendőrijárőr, mert ezeknél esetleg csempészárúk, fegyver, katonai felszerelés, lőszer vagy robbanó szerek tiltott szállítása foroghat fenn; az ilyeneket pedig meg kell akadályozni. (Á. sz. h. VII/19.)

Tehervonatok használata. L. Gyorsvonatok használata.

Tehén és báránytartás. Az örsök tehenet, bárányt és kecskét tarthatnak, de a tejjel vagy báránnyal való üzérkedés tilos. (1890/XVI--905. hm. r.)

Tejtermékek hamisítása. L. Mezőgazdasági termények hamisítása.

Tej vasárnap egész nap árusítható és házhoz szállítható. (14837/92. km. r. és 28559. km. r.)

Telefon díjtalan használata. L. Távbeszélő díjtalan használata.

Temetési járulék. Az özvegyek, illetve a szabályszerűen kott még el nem ért árváknak, temetési járulékra is van igényük. Ez a szolgálatban elhaltak után, a legutóbb élvezett beszámítható javadalma-zása, nyugdíjban elhaltak után pedig a nyugdíj három havi összegét teszi ki. (Nyt. 53. §.)

Temetés megakadályozása erőszakkal vagy fenyegetéssel: kihágást képez. (Kbt. 54. §.) *Kir. járásbíróság.*

Temetkezési vállalatnál vasárnap az összes munkák egész nap végezhetőek. (14837/92. km. r. és 28559/903. km. r.)

Tengeri-termelés. L. Kertek mivélése.

Terek felügyelése. L. Utrendészet.

Terhelt: az, aki ellen a bűnvádi eljárás folyik.

Terhelt kikérdezése. L. Kikérdezése a terheltnek.

Terhes járművek egymásután való akasztása tilos. (Kot. 111. §.)

Terítés. L. Ásztal megterítése.

Termények értékesítése. L. Fölös számú háromfi és termények értékesítése.

Természet-elleni fajtalanság büntette. Férfiak között erőszakkal vagy fenyegetéssel véghezvitt fajtalanság. (Btk. 242. §.) *Kir. törvényszék.*

Természet-elleni fajtalanság vétsége. Férfiak között véghezvitt fajtalanság, ugyszintén embernek állattal elkövetett fajtalansága. (Btk. 241. §.) *Kir. törvényszék.*

Terpentinmáz alkatrészeinek mennyisége. Egy 6 lovas csendőrrel rendszeresített őrs fekete szijzatának egyszeri befeketitására 48 gramm terpentin-olajat, 16 gramm sárgaviaszt, 2 gramm kindruszt és 0.2 gramm spódiumot használnak. (Kh. 83. p.)

Terpentinmáz elhelyezése. Az e célra készült szelencében tartandó. A máz jól legyen zárva, különben a terpentin elpárolog és a por belep. (Kh. 83. p.)

Terpentinmáz felujtása. A kiszáradt és megkeményedett máz terpentinolajjal feleresztve, ismét higgá és használhatóvá válik. (Kh. 83. p.)

Terpentinmáz használata. A használatnál a szijat egy kemény kefével, melyet nem mártunk nagyon a mázba, jól be kell kenni, a mázt jól bedörzsölni, aztán a kefével fényesre kefélni. A tisztítandó szij a művelet alatt felaggatva vagy kézben tartatik. (Kh. 83. p.)

Terpentinmáz készítése. A terpentinmáz készítéséhez 3 súlyrész terpentin olaj, 1 súlyrész sárga viasz és 1/8 súlyrész kindrusz használandó. Az apróra vakart viaszt egy palackba kell tenni, a terpentinolajat ráönteni és a jól bedugaszolandó palackot gyakran felrázni. Ha a viasz jól felolvadt, — mi rendesen 48 óra alatt bekövetkezik — akkor az égetett kindrusz kevertetik a palackba, miáltal a máz használhatóvá válik. Ezen máz azonban egy óra alatt is elkészíthető, ha a viaszt gyenge tűznél felolvasztjuk s a terpentin olajat, — de gyulékonyasága miatt csak lassan — a meleg viaszra öntjük, a kind-

ruszt azután közé keverjük. Ha a viaszoldatot sikárolt kövek között dörögölve, elegyítjük a kindruszsal össze, akkor a máz fényesebb és feketébb lesz. Ily alkalommal a kindrusz 1/3-a helyett spodiumot is lehet használni, mely a máz feketeségét és fényét növeli. (Kh. 83. p.)

Terpentinmáz-készlet. Egy egész havi szükséglet készítenő és abból az őrsön mindig megfelelő készletnek kell lenni. (Kh. 85. p.)

Területenkivüliség és consuli személyes mentesség. Ha a feljelentésből az tűnik ki, vagy ha a puhatolódzás, illetőleg nyomozás során annak jelenségei merülnek fel, hogy a terheltet a területenkivüliség vagy a consuli személyes mentesség illeti, vele szemben a csendőrség még tettenkapás esetén sem járhat el, hanem köteles erről — a netaláni feljelentés (nyilatkozat) csatolása mellett — a kir. ügyészséghez haladéktalanul jelentést tenni. (Szlgu. 146. §.) *A területenkivüliség kedvezményét élvezik:* a külföldi uralkodók és államfők; a külföldi uralkodóknak és államfőknek diplomáciai képviselői, úgymint: a nagykövetek, a nunciosok, a követek, rendkívüli miniszterek, ecidens-miniszterek, a diplomáciai ügyvivők stb.; a nagykövetségnek és követségnek hivatalnoki személyzete, úgymint: követségi tanácsosok, titkárok, attasék, irodai hivatalnokok, követségi futárok stb.; a magyar állam területén tartózkodó külföldi uralkodóknak és államfőknek, valamint a nagyköveteknek és követeknek házi és szolgaszemélyzete, amennyiben az illetők külföldi uralkodó vagy követ államának alattvalói. — *A consulatusi személyzethez tartoznak:* a főconsulok, consulok, alconsulok, consulsági ügynökök, illetőleg ügyvivők, ezeknek hivatalnoki személyzete és a consuli növendékek. A consulsági személyzet tagjai, az e tárgyban rendelkező törvények, nemzetközi egyezmények, illetőleg a nemzetközi jog szabályai értelmében, amennyiben az illetők külföldi állam alattvalói, csak nagyobb súlyú büncselekmény esetében,

illetőleg csak bizonyos feltételek alatt vannak alávetve a magyar büntető bíróságok, illetőleg rendőri hatóságok hatásköreinek; továbbá tanuk gyanánt bűnügyekben csak az e tárgyban rendelkező törvények és nemzetközi egyezményekben meghatározott esetekben és módozatok mellett hallgathatók ki. (Szlgu. Függelék III. D.)

Terv készítése vár vagy erődről. L. Vázlat.

Testhez nem illő ruházattal való eljárás. L. Ruházat testmérték szerinti készítése.

Testi sértésekről szóló jelentések. Testi sértéseknél a jelentésekben felemlítendő, hogy a talált sértések miféle eszköz által és mily módon lettek előidézve s lehetőleg az is felemlítendő, hogy a sértés életveszélyes vagy könnyebb-e. (Szlgu. 133. §.)

Testi sértés nyomozása. L. Nyomozás az emberek életét, testiépségét vagy vagyonát veszélyeztető bűncselekmények esetén.

Tettenkapás. Tettenkapásnak tekintendő: 1. ha a csendőr vagy más valaki a tettest vagy részest a bűncselekményen rajta éri; 2. ha a csendőr vagy más valaki, mint szemtanu, vagy szemtanu által figyelmeztetve, a tettest vagy részest azonnal a bűncselekmény elkövetése után, elfogta vagy üzőbe vette. (Szlgu. 117. §.)

Tettenkapás vétség esetén. Vétség esetében a tettenkapás csak akkor ok az elfogásra, ha szabadságvesztés büntetéssel büntetendő vétségéről van szó és a tettes kiléte meg nem állapítható. Ha a vétségen ért tettesnek kiléte ismeretes, ő csak az „Elfogás és elővezetés“ alatti VI. a)—i) pontokban foglalt feltételek egyikének fenforgása esetében fogható el. (Szlgu. 117. §.)

Tevékenységi kimutatás. A csendőr örs- és járásparancsnokság a közbiztonsági tevékenységről havi kimutatásokat vezet. A járásparancsnokság a kimutatásokat örsönként vezeti. A kimutatás rova- taiban a büntető törvénykönyv fejezeteiben felsorolt

büntettek és vétségek egyenként, más törvényekben ütköző büntettek és vétségek, valamint a kihágások egy-egy rovatban együttesen tüntetendők ki. — E kimutatásban az örsökön előfordult, valamint az ezek közül kiderített esetek és az elfogott vagy feljelentett egyének száma, a hatóságoknak tett jelentés alapján a hó folyamán esetről-esetre irónnal, a hó végén pedig összesítve tentával bejegyeztetik. — Az örsök a kimutatásokat minden hó végével a csendőr járásparancsnoksághoz felterjesztik, mely azokat megvizsgálás után az örsöknek visszaküldi. Az örs ezeket azután az év végeig az örsiroda asztal c) rekeszében őrzi, év végén pedig irattárba helyezi. — A járásparancsnokság saját kimutatásait minden hó 3-án a szakaszparancsnoksághoz terjeszti fel. (Függ. H.)

Tettlegességi illetmények meghatározása. L. Nyugdíj illetmény.

Téglaégető iparnál vasárnap is végezhető: kizárólag az égetési munka egész nap. (14837/92. km. r. és 28559/903. km. r.)

Téli takaró. Kétrétű, 5—5.5 kilogr. súlyu, 210 cm. hosszú, 122 cm. széles. (Illsz. 31/3.)

Tényezők, melyek a közbiztonságra káros befolyást gyakorolnak. L. Közbiztonságra káros befolyást gyakorló tényezők.

Tényvázlat szerkesztése. L. Elfogottak kikérdezése az örsparancsnok által.

Térkép árának megtérítése az örs gazdasági átalányából eszközöndő. (Á. sz. h. Bev. 9. p.)

Térkép bekeretezése az örs gazdasági átalánya terhére eszközöndő. (Á. sz. h. Bev. 9. p.)

Térkép elhelyezése. L. Táblázatok elhelyezése.

Térkép-olvasás oktatása. A térkép-olvasás, valamint az azon és az azzal való tájékozásra az örs legénysége oktatandó. (Á. sz. h. Bev. 9. p.)

Térvázlata az örskörletnek. L. Örskörlet térvázlata.

Tészta-gyártásnál vasárnap is végezhető: a száritással egybekötött munka déli 12 óráig. (14837/92. km. r. és 28559/903. km. r.)

Tésztaneműek hamisítása. L. Mezőgazdasági termények hamisítása.

Tilalmak ragályos betegségben levő állatokra nézve. L. Ragályos betegségben levő állatokra vonatkozó tilalmak.

Tilalmi tábla, jogosan felállítottnak, szándékos megrongálása vagy bemocskolása: közrend elleni kihágás. (Kbt. 80. §.) *Közigazg. hatóság.*

Tilos ut használata erdőben. L. Erdőben tilos ut használata.

Tisztántartása a ruházatnak. L. Ruházat tisztántartása.

Tisztek által fizetendő közétkezési díjak. Ha csendőrtisztek a laktanyában étkeznek, de csak azon ételekből, melyek a legénység számára készítettnek, reggeli, ebéd és vacsoráért a törzstisztek 2 korona 40 fillért, a főtiszték pedig 1 korona 60 fillért fizetnek naponta az illető őrs közgazdálkodásába. (Á. sz. h. XV/10.) A csak részbeni étkezésért a fentebbi összeg a következő arányokban térítendő meg: reggeliért $\frac{2}{10}$, ebédért $\frac{5}{10}$, vacsoráért $\frac{3}{10}$ rész. (Á. sz. s. XV/12.)

Tisztek által fizetendő szálláspénz. L. Tisztek elszállásolása a laktanyában.

Tisztek által külön megrendelt ételekért fizetendő díjak. Ha a tisztek külön ételeket rendelnek meg, azok ára külön számítandó fel. (Á. sz. h. XV/12.)

Tisztek elszállásolása a laktanyában. A laktanyában megszálló tisztek az őrsirodában szállásolándók el. A netalán velük utazó szolga a laktanyában csak akkor nyerhet elhelyezést, ha erre az őrs legénységétől elkülönített helyiség áll rendelkezésre. A csendőrtisztek a laktanyában igénybe vett minden

éjjeli szállás után az átvonulási díjat (törzstisztek 70 fillért, főtiszték 52 fillért) az illető őrs gazdasági átalányába befizetni kötelesek. Szolgák után minden éjjelre 3 fillér fizetendő szintén a gazdasági átalányba. (Á. sz. h. I/11. Á. sz. h. XV/9.)

Tisztek — hadseregbeliek — elhelyezése a laktanyában. A közös hadsereg és honvédség tisztjeinek, továbbá közigazgatási és bírósági tisztviselőknek csak azon esetben szabad a laktanyába szállni, ha hivatalosan utaznak és más szállás a helységben nem kapható. Minden ily eset azonban, ha a szállás 24 órán túl vétetik igénybe, az őrsparancsnok által, közvetlenül a kerületi parancsnokságnak bejelentendő. (Lsz. 1/11.)

Tiszteletadások. A fegyveres hatalom és a csendőrség egyénei, ha rendben és sorban nem állanak, találkozásnál, valamint szóbeli érintkezés kezdete előtt és befejezése után, a Gyakorlati Szabályzatban előirt tiszteletadással tartoznak: Ő Felsőjeik — a Legfelsőbb uralkodóház tagjai —, idegen uralkodók és ezek családtagjai —, előljárók és följobbvalók iránt. A fegyveres hatalom zászlói és az örök iránt az említett egyének szintén a szabályszerű tiszteletadásra köteleztetnek. Minden tiszteletadás előtt az előirt testtartásba kell helyezkedni. Az oltári szentséggel való találkozáskor katolikus vallású egyes egyének szertartásuk szerint, más vallásúak hasonló alkalmaknál saját vallásuk felekezeti szokása szerint viselik magukat. Sétatereken és más helyeken, ahol egyének rövid időközökben ismételve találkoznak, elég a tisztelgést az első találkozáskor megadni. Betegek és sebesültek csak akkor nem tisztelegnek, ha ezen kötelességükben valaki gátolja őket. (Szlgysz. 46/384. és 352.)

Tisztelet megszerzése. L. Közbecsülés megszerzése.

Tiszteletteljes magaviselet. Minden alárendelt előljárója, minden alattos följobbvalója iránt, akár szolgálatban, akár szolgálaton kívül, ugy személyes,

mint írásbeli érintkezés közben, tisztelettel tartozik, és ezen kötelességét, mely egyenlő rendfokozatban álló egyének részéről a rangban idősebbek iránt is tiszteletteljes és illedelmes magaviseletet követel, semmiféle alkalommal figyelmen kívül hagyni nem szabad. Előljárókról vagy följobbvalókról rosszat beszélni, cselekedeteiket bírálat alá vonni, vagy épen azokat kigunyolni, minden körülmények között tiltva van. (Szlgsz. 12/69—70.)

Tiszti szolgálért megtérítendő közétkezési pénz. L. Tiszti szolgák részvétele a közétkezésben.

Tiszti szolgák elszállásolása a laktanyában. L. Tisztek elszállásolása a laktanyában.

Tiszti szolgák részvétele a közétkezésben. A tiszti szolgák részére az étkezés a csendőr legénységtől elkülönített helyen, vagy a konyhában szolgáltatandó ki. Az étkezéseért a napi betét fizetendő meg a közigazdálkodásnak. (Á. sz. h. XV/11.) Részbeni étkezésért az étkezési betét következő hányada térítendő meg: reggeliért 2/10, ebédért 5/10 és vacsoráért 3/10. (Á. sz. h. XX/12.)

Tiszti szolgák után megtérítendő szálláspénz. L. Tisztek elszállásolása a laktanyában.

Tisztítása a fegyvereknek szobatakarítás után. L. Fegyverek tisztítása szobatakarítás után.

Tisztító-vessző használata. Az örsállomáson nyeles sárgaréz, egyik végén négyélűre faragott és az élén rovátkákkal ellátott tisztító-vesszők használandók. — Nádat tisztító-vesszőül használni tilos. (Á. sz. h. IV/31.)

Tisztnek legénységi szobába való belépésénél követendő eljárás. Ha egy tiszt lép oly szobába, hol több csendőr van jelen, az őt legelőbb megpillantó „Vigyáz“-t vezényel. A legénység ott, ahol épen van, a belépő felé fordulva, szabályos állásba helyezkedik, a szoba-parancsnok a tiszt elé megy és ezen minőségben jelentkezik, anélkül hogy oldalfegyvert vagy kalapot felvenne. (Szlgsz. 22/150.)

Tisztogatása a lovaknak. L. Lovak tisztogatása.

Tisztogatása a lovas legénység szijazatának. L. Szijazat tisztítása.

Tisztogatása a lószerelevény vasalkatrészeknek. L. Lószerelevény vasalkatrészeinek tisztogatása.

Tisztogatása a nyeregnek. L. Nyereg tisztítása.

Tisztogatása a szijszerszámnak. L. Szijszerszám tisztogatása.

Tisztogatása az izzadt lovaknak. L. Izzadt lovak tisztogatása.

Tisztogatási átalány. A laktanyafolyósók és az udvar separtetése, a lakszobák és foghelyiségek padlóinak havonként egyszeri felsuroltatása, a lámpák meggyújtása és seprők beszerzésére havonként minden egyes örsnek 4 korona, mint állandó és elszámolás alá nem eső átalány jár, mely minden hó 1-én előlegesen kifizetendő. A törzs és szárnyak székhelyein levő örsök azonban, ha az ott kiképzés alatt álló altiszti tanoncok és próba-csendőrök száma 15 főt meg nem halad, a 4 koronán felül 2 korona, 16—30 főnyi állomány-többlet után 4 korona és ezen felül 6 koronával több jár. (Hlsz. 56. §.)

Tisztviselők elszállásolása a laktanyában. L. Tisztek — hadseregbeliek — elszállásolása a laktanyában.

Titkos gyógyszerek. L. Kuruzslás.

Titkos szereket, óvó és gyógyító célokra szolgálókat, még ha az egészségre ártalmatlan szerekből állanak is, gyógyszerként árulni és eladni tilos. (1895. I/14. 111.005. sz. bm. r.)

Titkos társulatokban való részvétel. L. Részvétel titkos társulatokban.

Titokban tartása a besugó nevének. L. Besugó nevének titokban tartása.

Titoktartás. A csendőr már a letett csendőreskünél fogva is mindennemű szolgálati ügyben a legszigorubb hallgatagságra és titoktartásra van kötelezve. (Szlgu. 19. §.)

Titok — tiltott — felfedezésének vétsége. Elköveti: azon közhivatalnok, ügyvéd, orvos, sebész, gyógyszerész, szülész, aki valamely család vagy személy jó hírnevét veszélyeztető és hivatalánál, állásánál vagy foglalkozásánál fogva megtudott vagy rábizott titkot — kivéve, ha kötelességükhöz képest erről a hatóságot értesítik — alapos ok nélkül másnak felfedez. (Btk. 328. §.) *Kir. törvénytörvények.*

Tojás megvizsgálása. A tojást tenyérbe fogva a világosság felé tartjuk. Ha a fény világosan át nem látszik rajta, akkor a tojás romlott. Friss tojás a vízben elmerül, a záptojás ellenben fenn uszik a vizen. (Eá.)

Tollbokréta. A tollbokréta se tulságos nagy, se nagyon kicsiny ne legyen. Minden csendőr köteles a tollbokréta-kötést elsajátítani, megfelelő tollkészlettel rendelkezni és időről-időre a bokkrétát akként ujitani, hogy az mindig csinos legyen. A tollbokréta lapos iv alakban legyen kötve és úgy illesztendő a kalapra, hogy a tollbokréta legmagasabb része a kalap teleje fölé 6–10 centiméterre emelkedjék, míg annak vége a kalap-karimán alól ne lógjon. — Minden csendőr és altiszt két tollbokrétával rendelkezzen, (Á. sz. h. III/14.)

Tollbokréta felillesztése a kalapra. L. Tollbokréta.

Tollbokréta készítése. L. Tollbokréta.

Tolonc-szállítmány kísérése. Tolonc-szállítmánynak — és pedig csak nagyobb csoportnak — örkísérését a csendőrség csak a vasúti- vagy hajóállomástól a legközelebbi községig teljesíti az esetben, ha erre a szakasz-parancsnokságtól külön meghagyást kap. (Szlgu. 81. §.)

Torkolatfedő a karabély csőfurásának és célgömbjének megóvására szolgál; acélbádogból készült és felső vége egy viaszos vászon lemezkével van ellátva. A feltett torkolatfedő a lövést nem akadályozza.

Töltények — alakjukat veszítettek — kicserélése. A lovasőrs parancsnoka köteles a csendőr hibáján kívül elferdített töltényt, a tartalék-készletből haladéktalanul pótolni. (Á. sz. h. IV/26.)

Töltények elhasználásánál követendő eljárás. Szolgálat közben elhasznált (kilőtt) töltények, az őrsparancsnok indokolt jelentésére, a szárnyparancsnokság által elengedtetnek. (Gku. 69/4.)

Töltényhüvelyek beszolgáltatása. A kilőtt töltények hüvelyeiből legalább 90% szolgálatandó be a pótszárnyhoz (Gku. 65/3), még pedig az általános tömeg terhére, minden év február hó 20-ig. (Gku. 65/5.)

Töltény mennyisége a tölténytáskában. A tölténytáskában minden csendőr 20 éles töltényt hord magával, melyek pontos és sértetlen megőrzéséért a csendőr felelős, sőt hanyagság és a töltények jogtalan elhasználása esetén, kártérítéssel tartozik és esetleg meg is fenyítettik. (Á. sz. h. IV/17.)

Töltény tartalék-készlet. Az őrsök minden altiszt és csendőr után a rendes tölténykészleten kívül még 50 darab tartaléktölténnyel is el lesznek látva, mely a diszruhaladásában őrzendő s csak rendkívüli szolgálatteljesítés alkalmával osztandó ki a legénységnek. (Á. sz. h. IV/18.)

Tölténytáska befestése. L. Szijazat gondozása lovas csendőr által.

Töltése a forgópisztolynak. L. Isméltőkarabély töltése és kitirítése.

Töltése az isméltő karabélynak. L. Isméltő karabély töltése és kitirítése.

Töltés és tüzelés gyakorlása. A töltés és tüzelésnél a szabatos testtartás és a lábak helyes tartására kiváló gond fordítandó. (Á. sz. h. VI/5.)

Tömegátalány. A ruházat és lőszerelvényi tárgyak fentartására és utánpótlására, minden csendőr tömegátalányt kap. (Hlsz. 29/1.)

Tömegátalánya az igényjogosultnak próbaszolgálat céljából való szabadságolása esetén. L. Szabadságoltak illetékei.

Tömegátalány mérve. Rendfokozatra való különösség nélkül gyalog-csendőrök részére évi 100, lovas-csendőrök részére évi 110 korona 80 fillér. (Hlsz. 29/1. — Gku. 35/5.)

Tömegbeli cikkek becslése. L. Becslése a beszolgáltatott ruházatnak.

Tömegbeli cikkek fölötti rendelkezési jog. A legénységnek használatban levő összes ruházati és lőszerelvényi cikkek annak feltételes tulajdonát képezik, mivel a tömegvagyon a testületből öt éven aluli szolgálat után történő kilépés, továbbá szökés, fegyelmi vagy büntetőbirósági uton történendő elbocsátás eseteiben, a kincstár javára megy át. (Gku. 45. §.)

Tömegbeli cikkekkel való eljárás áthelyezés alkalmával. Ha valamely egyén a kerület kötelékén belül vagy azon kívül a szárnytól vagy pótlókerettől egy más szárnyhoz vagy pedig valamely őrsről a pótlókerethez, végre a szárny területén levő egyik őrsről a másikra helyeztetik át, akkor összes ruházati cikkeit és szerelvényeit, valamint ruha- és fegyverzeti könyvecskéjét új őrsére magával viszi és pedig: ha gyalogos egyén helyeztetik át, akkor a rajta levő ruházaton kívül meglevő ruházati cikkeket ruháztsáka vagy egyébként becsomagolva, ha csupán előfogaton utazik, a személye számára utalványozott előfogaton szállítja. — Ha azonban vasuton vagy gőzhajón, vagy részben vasuton (gőzhajón) és részben előfogaton utazik, ez esetben becsomagolt ruházati és egyéb felszerelési cikkeket 50 klgr. súlyig kézi podgyásként viszi magával a kincstár terhére. — Ha lovas egyén ló nélkül helyeztetik át, akkor az eljárás ugyanaz, mint a gyalogos csendőrnél. Ha az áthelyezés lóval együtt történt és az utat lóháton teszi meg, akkor podgyásza 50 klgr. súlyig a kincs-

tár terhére szállítandó. Ha pedig az utazás vasuton (gőzhajón) teendő meg és a ló nem őrsről-őrsre vezetetik, ez esetben a ló feladására az őrsparancsnok által kiállítandó szállítólevélben a lőszerelvény és egyéb tárgyak is felveendőek. — Az elszámolás alá eső szállítási költségeket az illető csendőr, vagy ha pénze nem volna, azon őrs gazdasági átalánya előlegezi, a mely őrsről az elvonulás történt. — Vasuton (gőzhajón) lóval együtt feladott ruha- és lőszerelvényi cikkeknek szállítási díja a szállítólevéllel való okmányolás mellett az utazási számadásban számolandó el és az őrs által adott előleg a számadás szerinti követelésből levonva, azon szárny által térítendő meg, a melynél az elszámolás történt. (Gku. 48. §.) Ha valamely csendőr más szárny állományába helyeztetik át, akkor összes szerelvényi, fegyverzeti és löszercikkeket magával viszi. (Gku. 66. §. 1. p.)

Tömegbeli cikkekkel való eljárás felülvizsgálat esetében. Az illető összes ruha- és lőszerelvényét a törzs székhelyére magával viszi. Ha az ilyen egyén a felülvizsgáló-bizottság által csendőrségi szolgálatra alkalmasnak találtatik, akkor összes tömegbeli cikkei becslés alá vonatnak. (Gku. 50. §.) Szerelvényi és fegyverzeti cikkeket szintén magával viszi a törzs székhelyére. (Gku. 66/4.)

Tömegbeli cikkekkel való eljárás vezénylés alkalmával. Szolgálatátételre a kerület törzséhez, a pótlókerethez vagy más őrshöz, vagy pedig tanostálya és iskolába történt vezénylés esetében, ha erre vonatkozólag rendelkezés nem történt, az őrsparancsnok határozza meg, hogy az elvezényelt milyen ruházati cikkekkel láttassék el. A visszamaradó tárgyakról az elvezényelt jegyzéket készít, mit az őrsparancsnok az illető ruha- és fegyverzeti könyvecskéjében őriz meg. Ezek az őrs által, az általános tömegalap terhére, gondozandók és ha azoknak utánküldése válik szükségessé, az ugyanazon alap terhére történik. (Gku. 50. §.) A kerületi törzshöz,

vagy a pótlókerethez vezényeltek a fegyvert, kincstári szerelvényt és a löszert a pótszárny raktárába beszolgálják, oldalfegyverét pedig a hozzátartozó szerelvényekkel magával viszi. Valamely őrsre vezényelt legénységnek felszerelési cikkekkel való ellátását, ha külön rendelkezés nem történt, a körülményekhez képest, az őrsparancsnok határozza meg. (Gku. 66/3.)

Tömegbeli cikkek kiszolgáltatása. A szükséglet, rendes körülmények között az őrsök előirányzati beadványai alapján szereztetik be és félévenként az őrsparancsnok útján adatik ki. Előre nem látott esetekben a szükséglet esetről-esetre a pótszárny raktárából fedeztetik. (Gku. 37. §.)

Tömegbeli cikkeknek az őrsön való átvétele. A kikülönített őrsökre érkező ruházati és löszszerelési küldeménynek az őrsparancsnok és egy csendőrből álló bizottság által veendő át. Az átvételnél a csomagok száma, azok külső állapota és a csomagok mikénti elzárása állapítandó meg. Ha valamely csomagon külső sérülés észleltetik, akkor ezen csomag a postahivatalnok jelenlétében megméréndő és felbontandó, hogy az esetleges hiány vagy sérülés megállapítható legyen. A leletről, a hiányos cikkek nemének és mennyiségének felemlítése mellett, jegyzőkönyv veendő fel, mely a postai alkalmazott által is aláírandó. Ezen jegyzőkönyv a pótszárnyparancsnoksághoz haladéktalanul felterjesztendő. Ha külsérülés a csomagok egyikén sem mutatkozik, azok átveendőek és az őrsre szállítandók, a hol bizottságilag felbontatván, a cikkeknek, a mellékelt ruhaátvételi könyvecske alapján, számszerinti átvétele fogatosítandó. Ha a csomagok felbontásánál hiány, vagy a cikkeknel sérülések észleltetnének, akkor ezen körülmény haladéktalanul megállapítandó és a bizottság által aláírt jelentésben a pótszárnyparancsnokságnak késedelem nélkül bejelentendő. Az átvett cikkek felpróbálандók s ha valamely ruhadarab a csendőrnek testéhez nem illenék, az a hiány

bejelentése mellett a pótszárnyparancsnoksághoz visszaküldendő. A felmerült portóköltiséget, a feladóvevény alapján, a pótszárnyparancsnokság megtéríti. A kiadott cikkeknek a tulajdonosok által történt átvétele az előirányzatban aláírásuk által igazolandó és az előirányzat a pótszárnyparancsnokságnak haladéktalanul visszaküldendő. A zsákok csak alkalmilag, lehetőleg költségmentesen, vagy ha ilyen alkalom egyhamar nem kínálkozna, három-négy zsák egyszerre, postán küldendő vissza és a feladóvevény, a költség megtérítése céljából felterjesztendő. (Gku. 44. §.)

Tömegbetét. L. Első tömegbetét.

Tömege a gyalog-csendőrnek lovasítása esetén. Ilyen csendőrnek a gyalog- és lovas-csendőr első tömegbetétje közötti különbség tömege javára irandó Ruházattal való ellátása tömegének terhére, lehetőleg a becsült készletből történik és lovasítása napjától, a lovas-csendőr számára rendszeresített tömegátalányban részesül. A löszszerelés a lónál hagyandó meg. (Gku. 49. §.) Összes szerelési és fegyverzeti cikkeit, kicserélés végett, a pótszárny székhelyére magával viszi. (Gku. 66/2.)

Tömege a lovas-csendőrnek gyalogositása esetén. A tömeg-többlet-különbség tömegéből nem vonatik le. Az ilyen csendőrnek gyalogsági ruházattal való ellátása tömegének terhére, lehetőleg a becsült készletből történik. Azon ruházati cikkeit, melyeket mint gyalogos tovább nem használhat, becslés alá veendőek és azoknak becsértéke tömege javára irandó. A gyalogositott csendőr a gyalogositás napjától a gyalogos csendőr számára rendszeresített tömegátalányban részesül. (Gku. 49. §.) Szerelési és fegyverzeti cikkeit, kicserélés végett, a pótszárny székhelyére viszi. (Gku. 66/2.)

Tömeges felszólítások esetében követendő eljárás. Ha valamely őrs különböző hatóságok által ugyanazon időben különböző irányban teljesítendő szolgálatokra vagy segélynyújtásokra szólittatik fel,

melyeknek egyidejűleges végrehajtására azonban az őrs létszáma elégtelen: akkor mindenképp előtte a közbiztonság fentartására hivatott hatóság felszólítása teljesítendő. Kivételnek csak azon esetben van helye, ha egy másik hatóság megkeresésének elhalasztása folytán bekövetkező késedelem veszélylyel járna; vagyis a sürgősebb, illetőleg fontosabb szolgálat mindenkor előbb fogantatosítandó és ha hasonmévben fontos szolgálat-teljesítések egyidejűleges végrehajtása igényeltetnék és az idő azt engedi, valamely szomszédőrs segélye veendő igénybe. (Szlgu. 173. §.)

Tömeg-felszámítási módozata. A tömeg-átalány az igényjogosultnak nem fizettetik ki készpénzben, hanem azon szárnynál, melynek állományába az illető tartozik — a hónapot 30 nappal számítva — napi adagokban felszámítatik. (Illsz. 29/4.)

Tömegilleték. Az első tömegbetét és a tömegátalány együttesen neveztetik tömegilletéknek. (Gku. 35/5.)

Tömegkönyv felterjesztése. L. Ruházati cikkek elkönyvelése.

Tömegkönyv lezárása. L. Ruházati cikkek elkönyvelése.

Tömegkövetelés. A tömegkönyv lezárásánál mutatkozó követelés. (Gku. 35/5.)

Tömegrendszer szerinti felruházásra való igény az altisztek, csendőrök és próba-csendőrökre terjed ki. (Gku. 36/1.)

Tömegtartozás. A tömegkönyv lezárásánál mutatkozó tartozás. (Gku. 35/5.)

Tömeg-többletre való igény. Ha valamely egyénnek oly nagy tömegrésze van, hogy az az évi tömegátalány kétszeresét meghaladja, akkor az ezen összeget meghaladó tömegkövetelés az illetőnek, bélyegtelen nyugtájára, még akkor is kifizethető, ha a csendőrségnél öt évet még nem szolgált. (Illsz. 30/2.)

Tömegvagyon. Az átvett ruházat tényleges értékének vagy becsértékének a tömegköveteléssel, illetve a tömeg-tartozással való egybevetése után mutatkozó követelés összege. (Gku. 35/5.)

Tömegvagyonra való igény. Minden csendőr, ha a testületben legalább öt évet megszakítás nélkül szolgált és önhibáján kívül fogyatéka jött, ez esetben neki tömegkövetelése, továbbá ruházatának becsértéke és esetleges külön járuléka, bélyegtelen nyugtája ellenében kifizetendő. (Illsz. 30/1.)

Tömegvagyonra való igény elvesztése. Ha csendőrségi egyének szökés vagy saját hibájuk folytán lesznek a testületből eltávolítva, tömegvagyonuk a csendőrségi javadalmaszavára esik. (Illsz. 30/1.)

Tömegvagyonra való igény nyugdíjazás esetén. Azon véglegesített csendőröknek, kik állandóan nyugdíjaztatnak vagy végkielégítéssel elbocsátatnak, tömegkövetelésük és ruházatuk becsértéke, szolgálati idejükre való tekintet nélkül, kiszolgáltatandó. Az időleges nyugállományba helyezett csendőröknek azonban csak azon többlet fizetendő ki, amennyivel esetleg tömegkövetelésük, a ruházat becsértékének betudásával, az első tömegbetét összegét felülmulná. (Illsz. 30/3.)

Törlése a fegyelmi büntetéseknek. L. Büntetések törlése.

Török Ferenc-féle alapítvány. Rendelése, hogy kamataiból oly tényleges állományu csendőrlegénységi egyének részére, kik magukat a közbiztonság szolgálatban különösen eredményes működés által kitüntetik — a nélkül, hogy a fennálló csendőrségi szabályok szerint esetleg őket megillető egyéb díjakban csorbitást szenvednének — pénzjutalmak adassanak, mely pénzjutalmak egyénekenként 30 koronánál kisebb és 100 koronánál nagyobb összegre nem terjedhetnek. Ugyanazon egyén ismételten is részesülhet jutalomban. A jutalomdíjak minden év augusztus hó 18-án lesznek kiosztva. (1907. évi 12571/XVI. Hm. r.)

Törvények ismerete. L. Csendőr törvényismerete.

Törvényellenes cselekményekről való gyors értesülés. Az örskörletben előforduló minden törvényellenes cselekményről a csendőrségnek azonnal tudomással kell bírnia; mert ennek ellenkezője arról tanuskodna, hogy az őrsparancsnoknak és a legénységnek nincsenek meg a kellő összeköttetései és bizalmas egyénei az örskörlet minden helyén. (Á. sz. h. VII/3.)

Törvényellenes cselekmények tetteseinek kiderítése. A csendőrségnek szigorú kötelessége a törvényellenes cselekmények elkövetőinek azonnali nyomozása és kiderítése. (Á. sz. h. VII/3.)

Törvényelleni izgatás vétsége. L. Alkotmány elleni izgatás vétsége.

Törvényes gyermek törvénytelennek való bevezetése az anyakönyvbe: családi állás elleni kihágás. (Kbt. 60. §.) *Kir. járásbiróság.*

Törvényhatósági joggal felruházott városok területén való nyomozás. L. Nyomozás idegen területen.

Törvényhatósági városokban való átvonulása a lovas-járőrnek. L. Lovas-járőr átvonulása.

Törvényismerete a csendőrnek. L. Törvényismeret. — Csendőr törvényismerete.

„Törvény nevében“ szavak használata. L. Csendőr magatartása szolgálati fellépése alkalmával.

Törvénytörések megakadályozása. A csendőrség törvénytörések megakadályozásában az által is működik közre, hogy 1. csavargókra vagy más gyanús vagy rendőri felügyelet alatt álló, vagy kiltott egyénekre, koldusokra szoros felügyel, illetőleg az ilyeneket feltartóztatja és szükség esetében a rendőri hatóságnak elővezeti; 2. észrevett körülményekkel, viszonyokkal vagy előkészületekkel szemben, melyek a törvények áthágására vezethetnének, vagy önmaga lép fel akadályozólag vagy azokat

azonnal feljelenti; 3. általa észrevett bűncselekmények elkövetését, bevégzését, folytatását — ha lehetséges — közbelépés által megakadályozza, vagy legalább az ember életét, testi biztonságát vagy tulajdonát fenyegető kárt vagy hátrányt enyhíteni igyekszik. Ily esetekben a csendőr, különösen ha egyedül van, kellő elővigyázatot tanusítson. Gyorsan fontolja meg, hogy milyen, a sikert lehetőleg biztosító módon járjon el. Amennyiben a körülmények engedik és az eredmény veszélyeztetése nélkül lehetséges, vegye figyelembe azt is, vajjon és mily támogatásra számíthat közelben levő csendőrök vagy más egyének részéről; mindenkor azonban kötelessége a csendőrnek, különösen akkor, ha a kése-delem veszélylyel járna, bátorsággal, elszántsággal és kötelességszerű önfeláldozással közbelépni és személyes biztonságára való tekintetek sohase tartóztassák őt vissza kötelességének teljesítésétől. (Szlgu. 46. §.)

Törvénytörők a csendőrt észben és ravasz-ságban felül ne mulják. L. Szolgálat észszel és ügyességgel való teljesítése.

Törvénytelen gyermek törvényesnek bevezetése az anyakönyvbe: családi állás elleni kihágás. (Kbt. 60. §.) *Kir. járásbiróság.*

Tőzeg meggyújtása. L. Meggyújtása.

Trafikban vasárnap is árusítható. L. Egyed-árusági cikkek elárusítására jogosított üzletekben.

Trágya cserébe adása. Ha a lovasörsön a trágya pénzért nem értékesíthető, akkor, különös okmányolás nélkül, szalmáért cserébe is adható. (Kh. 56. p.)

Trágya másnak földjére vitele jogosulatlanul: mezőrendőri kihágás. (Mgt. 95. §.) *Közig. hatóság.*

Trágya meggyújtása. L. Meggyújtása.

Trágyaneműek hamisítása. L. Mezőgazdasági termények hamisítása.

Trágya összegyűjtése nagyobb mennyiségben városban vagy községben, a házban, udvarban vagy annak közelében, hatósági tilalom ellenére: közegészség elleni kihágás. (Kbt. 125. §.) *Közigazg. hatóság.*

Trágyáért befolyó összeg elkönyvelése. A befolyó pénz az átalány-pénztári naplóban szabályszerűen okmányilag kezelendő. (Kh. 56. p.)

Trágyáért befolyó összeg felhasználása. Kizárólag az állandó alom jókarban tartására és az istállóvilágításnál előforduló kiadási többlet fedezésére fordítandó. (Kh. 56. p.)

Trágyázó-anyag jogosulatlan szedése idegen szántóföldről, rétről, legelőről, kertből, gyümölcsösből vagy szőlőből: mezőrendőri kihágás. (Mgt. 95. §.) *Közigazg. hatóság.*

Tréfáló beszéd. L. Csendőr közlékenysége.

Tudakozódás a fővárosi államrendőrségnél lakásbejelentésre vonatkozólag. L. Lakás-tudakozódások.

Tudatlanság a csendőrnél épen oly nagy baj, mint az erkölcstelenség vagy a rossz magaviselet, mert tudatlan csendőr állása kötelmeinek megfelelni nem képes. (Á. sz. h. V/2.)

Tulajdon elleni kihágás. L. Lopás kihágása.

Tulajdonjog átruházása a marhalevelen. L. Marhalevelen tulajdonjog átruházása.

Tulajdonságok, melyek a járőrvezetőtől megköveteltetnek. L. Járőrvezetőtől megkivántató tulajdonságok.

Tulajdonságok, melyek a csendőrtől általában megköveteltetnek. L. Csendőrtől követelt általános tulajdonságok.

Tulajdonságok, melyektől a csendőrnek óvakodni kell. L. Csendőr által kerülendő tulajdonságok.

Tutaj evezősei. Minden tutajon, mihelyt az 10 ölnél hosszabb, legalább három, s ha 20 ölnél hosz-

szabb, legalább négy erős evező egyén alkalmazandó. (1869. évi km. r.)

Tutajok egymásközti távolsága. A tutajok menés közben legalább 60—70 ölnyi távolságban járjanak egymás után s a hátulsó lehetőleg az előtte járó utvonalát tartsa. Két tutajnak egymás mellett, vagy egymáshoz kötve járni nem szabad. (1896. évi km. r.)

Tutajok nem közlekedhetnek sem éjjel (napnyugta után és napfelkelte előtt), sem ködben, sem hózivatarban, sem mihelyt a víz a part színét meghaladta. (1869. évi km. r.)

Tutajok világítása. A tutajok éjjel őrtüzekkel világítandók meg. (1869. évi km. r.)

Tutaj nagysága. A tutaj 8 ölnél szélesebb és 36 ölnél hosszabb nem lehet. Ezen hosszúságba az elől és hátul kiálló kormánylapátok is beszámítandók. (1869. évi km. r.)

Tűzök behajtása vagy agyonverése. L. Vadak elfogása.

Tüdő-takony. Kórtünetei: tompa, száraz köhögés, néha kihányással párosult, a kehhez hasonló légzési bántalmak, lesóványodás. Az ilyen ló azonnal elkülönítendő és állatorvosilag megvizsgálandó. (Lóüv. 2. §. 19.)

Tükrök a legénységi szobákban a legénység által felfüggeszthetők.

Tüntetésekben való részvétel. L. Nyilvános gyülekezetekben és tüntetésekben való részvétel.

Tüzelő-anyag becsértéke. A gazdálkodási vagy megállapítása alkalmával, a tüzelő-anyag megbecslésénél, csak a beszerzési és fuvarozási díj, a tüzelőfánál azonfelül a felvágatási díj is számítandó. (Á. sz. h. XVI/7.)

Tüzesetnél követendő eljárás. Tüzesetnél a csendőr addig, míg az arra hivatott hatósági személy részéről intézkedés történik, a fenálló tűzoltórendészeti szabályok szem előtt tartásával, a körül-

ményeknek megfelelően intézkedik és cselekszik. Az intézkedésre hivatott hatósági személyt és a tűzoltás vezetőjét támogassa és arra ügyeljen, hogy ezeknek rendelkezése mindenben pontosan teljesíttessenek. Az élet- és vagyonmentés tekintetében a tőle telhető tevékenységet kifejteni a csendőrnek különös kötelessége. A felügyelet és gondoskodás azonban a tűz eloltása után is folytatandó és arra, hogy a tűzoltás vezetőjének, a tűz újabb kiütésének meggátlása végett tett intézkedései pontosan foganatosíttassanak, különösen kell ügyelni. (Szlgu. 57. §.)

Tüzesetek nyomozása. Tüzesetnél mindenekelőtt lehetőleg kipuhatólandó, vajjon a tűz elemi csapás, véletlenség, vétkes gondatlanság, vagy pedig szándékos gyújtás folytán keletkezett-e? Minden tüzesetnél a tűz keletkezési módján kívül kinyomozandó: mely napon, napszaka és órában, mely és hol levő tárgyon és annak melyik részén ütött ki a tűz; kinek tulajdona volt a kigyulladt tárgy; volt-e biztosítva és mennyire; mennyi a kár s vajjon ember vagy állat nem veszett-e el? (Szlgu. 58. §.) Szándékosnak látszó gyujtogatás, illetőleg gyujtogatási kísérlet, valamint gondatlanságból okozott tüzvész esetén a fentiekben felül a csendőrség által még különösen kiderítendő: a gyujtogatásnak, illetőleg a tüzvész okozásának módja; a gyujtásnál használt anyag minősége; végre vajjon nem volt-e előre látható, hogy a tüzvész könnyen tovább terjedhet, vagy ember életét veszélyeztetheti? (Szlgu. 132. §.)

Tüzesetekre vonatkozó iratok kezelése. L. Ki nem derített bünesetek ügyiratainak kezelése.

Tüzesetről a községi előljáróság az örsöt 24 óra alatt értesíteni köteles. (116168/97. bm. r.)

Tüzijáték rendezése hatósági engedély nélkül: közrend elleni kihágás. (Kbt. 76. §.) *Közig. hatóság.*

Tűznek a laktanyában való kiütése esetén követendő eljárás. L. Laktanyában tűz kiütése esetén követendő eljárás.

Tűzoltás erdőben. L. Erdei tüzek oltása.

Tűzoltással a csendőr nem foglalkozhatik. L. Elemi csapások alkalmával követendő eljárás.

Tűzrakás erdőben. Az erdőkben és azok közelében 100 méternyi távolságon belül — csak az erdőégések megakadályozására szükséges óvrendszabályok megtartása s idegeneknek még ezen felül csak az erdészeti személyzet engedélye mellett szabad tüzet rakni; azonban az erdőörök az általuk őrzött területeken, a favágók a favágásokban, a köfajtók a kőbányában és a nyájukat legeltető pásztrok főzés és felmelegedés végett, oly veszélytelen helyen, melyen az erdőbirtokos a tüzgerjesztést világosan el nem tiltotta, a kellő óvrendszabályok megtartása mellett, rakhatnak tüzet. Aki tüzet rak, minden esetben tartozik azt távozása előtt teljesen eloltani. (Ertd. 9. §.) Aki ezen határozványok megsértésével az erdőben, vagy annak közelében tüzet gerjeszt, továbbá, aki az általa, vagy hozzájárulásával, avagy jelenlétében gerjesztett tüzet kellő felügyelet nélkül hagyja, vagy a tűzveszélynek kike ülésére és a létezett viszonyok közt eszközölhetővé vált intézkedéseket elmulasztja: erdei kihágást követ el. (Ertd. 109. §.) *Közigazg. hatóság. Elj. hivatalból.* A 9. §. határozatai alá nem esnek a rendszeres üzletből folyó szükséges tüzelések. (Ertd. 10. §.)

Tűzrendészeti szabályok. Tüzvész esetén a telken fekvő vizet a tűzoltástól senki meg nem vonhatja. Ki a községben kitört tüzet vagy tűzveszélyt észreveszi, köteles azt azonnal köztudomásra hozni. — A más községekben észrevett tüzet tartozik az illető tartózkodási helye birájának (polgármesternek) vagy a rendőrségnek (csendőrségnek) haladéktalanul jelenteni. — Minden tűzoltó köteles szolgálatban ebbeli minőségét kitüntető jelvényt viselni, melyet azonban másnak mint tűzoltónak viselni tilos. — Ezen rendelet ellen vétők kihágást követnek el. (53888/88. bm. r.) *Közigazg. hatóság.*

Tűzvész elleni rendszabályok a laktanyában.

L. Laktanyában tűzvész elleni rendszabályok.

Tűzvész előidézése gondatlanságból másnak karója, trágyája, tarlója, avarja, nádasa vagy tözegeben: mezőrendőri kihágás. (Mgt. 94. §.) *Közigazg. hatóság.*

Tűzvész esetén a telken levő vizet a tűzoltástól senki meg nem vonhatja. (53888/88. bm. r.)

Tűzvész jelzése. Ki a községben kitört tüzet vagy veszélyt észreveszi, köteles azt azonnal köz tudomásra hozni. (53888/88. hm. r.)

Tűzvézsnél a szabályok mellőzése. Tűzvész kiütésének vagy terjedésének meggátlása céljából vagy tűzvész kiütése esetén az oltásra, a rendre és biztonságra nézve kiadott szabályok megszegése: tulajdon elleni kihágás. (Kbt. 141. §.) *Közigazg. hatóság.*

Tűzvézsnél engedetlenség. Tűzvész vagy vízáradás esetén, aki nem engedelmeskedik a hatóság azon meghagyásának, hogy a fenyegető vagy már bekövetkezett közveszély elhárítására, illetőleg megszüntetésére, személyesen vagy háznépének, cselédeknek munkájával, szekereinek, vizjárműveinek avagy az oltalom szempontjából szükséges egyéb eszközeinek, nemkülönben hámos lovainak, vagy vonómarháinak ideiglenesen a hatóság rendelkezése alá bocsátása által közreműködjék, amennyiben abban alapos okok által nem akadályoztatott, vagy pedig, ha ezen esetekben a segítségítéstől másokat visszatart vagy lebeszél: tulajdon elleni kihágást követ el. (Kbt. 142. §.) *Közigazg. hatóság.*

Tűzvész okozás vétsége. Elköveti: aki a btk. 422. és 423. §-ában megjelölt valamely tárgyat gondatlanságból gyújt fel. (Btk. 425. §.) *Kir. törvényt.*

Tyukszem. A bőr egyes helyeire gyakorolt folytonos nyomás kérgesedést és tyukszemet okoz, melyek néha igen fájdalmasak, különösen ha meg-

keményednek. Ezekre langyos lábfürdők használata leginkább pedig citrom-szeletek rákötése enyhítően hatnak, a citrom-leve a kérgesedést annyira meglazítja, hogy ezek egy tompa késsel kiemelhetők vagy levakarhatók. Ezek kivágásánál azonban igen óvatosan kell elbánni, nehogy a kés szerfölött mélyen behatoljon. (Eá.)

U

Uborka télire való eltevése. L. Kertek művelése.

Udvar rendben tartása. L. Laktanya tisztán tartása.

Ujitása a forgópisztoly csövének. L. Forgópisztoly csövének csiszolása.

Ujoncállításra való jelentkezés elmulasztása. A legközelebbi ujoncállításra felhívott korosztályokban álló mindegyik hadköteles tartozik a megelőző év november havában, beiratása végett, illetőségi községének vagy állandó tartózkodási helyének előljáróságánál személyesen vagy írásban jelentkezni. Aki ezen jelentkezést, a nélkül, hogy legyőzhetetlen akadályok hátráltatták volna, elmulasztja, kihágást követ el. (Vöt. 35. §.) *Közigazg. hatóság.*

Uzónadrág használata a fürdésnél. L. Fürdés.

Utak marhák hajtására. L. Marhák hajtása.

Utak tisztítása termények hulladékától. (Oly utszakaszok, melyek szalma, széna vagy egyéb termények nagyobb mennyiségben való szállítása következtében, a szállított termények hulladékai által nagyobb mérvben ellepetnek, a fuvarosok, illetve a szállított termények tulajdonosai által tisztítandók. (Kvt. 129. §.)

Utalvány-szelvények megőrzése. L. Pénzeslevélborítékok megőrzése.

Utasítás kérése a nyomozás mikénti teljesítésére nézve. L. Nyomozás mikénti teljesítése tekintetében utasítás kérése.

Utasítások — újak — oktatása. L. Szabályok és utasítások — újak — oktatása.

Utasok megfigyelése. Utasok, legyenek azok akár uri, akár parasztruhában, vasuton, gőzhajón, szekeren, lóháton vagy pedig gyalog, mindig megfigyelendők. Ide s tova járó-kelőkre, mezei munkásokra, szőlők vagy erdőkben tartózkodó és foglaltoskodó lakosokra szintén figyelem fordítandó; ezekkel a járőr igyekezzék érintkezni, az esetleg előfordult eseményekre vonatkozólag kérdezze ki őket s így szerezzen magának mindenről alapos tudomást. (Á. sz. h. VII/18.) Rossz hirben álló csárdákban vagy más gyanus helyiségekben talált idegeneket a csendőr, amennyiben ezek neki jogosan gyanusoknak tetszenek, igazolványaik előmutatására szólítsa fel és velük a körülményekhez és szabályokhoz képest járjon el. — Utközben levő utasokra nézve mindazon rendőri szabályok figyelemmel tartására köteles a csendőr, melyek az idegenekre nézve fennállanak; megjegyeztetvén, hogy az utlevél és utazási okmányok iránt fennálló rendőri szabályok a szabad és háborithatlan utazást a monarchia határain belül védik, minélfogva bármily rendű és állásu utasokat, csakis az utazási okmányok előmutatása végett, egyéb alapos gyanu nélkül, megállítania nem szabad. (Szlgu. 51. §.)

Utazási előleg. A szolgálati utazások vagy szállítmány-vezetések alkalmával, ha az illetők kérik, a költségek fedezésére, utólagos számadástétel kötelezettsége mellett, megfelelő előleggel látandók el. Költségesebb utazásoknál az előleg, nyugta beküldése mellett, a szárnyparancsnokságtól kérendő. Átutazó csendőrségi személyeknek utazási előleg

csak rendkívüli esetekben, a midőn a késedelem a szolgálat hátrányára lenne, adható, ellenkező esetben az utazási előleg kiszolgáltatása a szárnyparancsnokságtól kérendő. Az őrspénztárból adott előlegekről a vonatkozó nyugták felterjesztése mellett, haladéktalanul jelentés teendő. (Gku. 14. §.)

Utazási igazolványok előmutatására vonatkozó felszólításnál szem előtt tartandó elvek. L. Portyázó szolgálat mikénti teljesítése.

Utazási számadás. Minden utazásról az utazás befejezte után, 8 napon belül, az utazási számadás azon örsön, ahová a bevonulás történt, az őrsparancsnoknak átadandó, ki azt az előljáró szárnyparancsnokságnak haladéktalanul beküldeni tartozik. Kivételt képeznek azon utazási számadások, melyek rendkívüli események előfordultával a helyszínére való gyors odajutás, vagy az üldözés gyors foganatba vétele céljából történt utazásokból származnak, (Á. sz. h. VII/9.) amidőn az utazási számadások szolgálati uton terjesztendők fel. Ha valamely oknál fogva nem volna lehetséges a megszabott határidőben számadást tenni, akkor az a szárnyparancsnokságnak bejelentendő. Az utazási számadás mellékleteit képezi a menetlevél, esetleg az őrsparancsnok által hitelesített őrjáratilap másolata. Ha vasuton vagy gőzhajón ló is szállított, a szállítólevél is melléklendő az utazási számadáshoz. Az utazási számadáshoz a parancs eredetben csatolandó: az ily parancsok nem másolandók le, hanem az iktatókönyvben felmentendő, hogy az utazási számadáshoz csatoltatott. A tanosztályba, kórházba és céllövészettekhez, vagy vissza tett utazásoknál a parancs nem csatolandó. Az utazási számadásban felszámítandók a vasuti, gőzhajói és előfogati viteldijak, a szálláspénzek, vezénylési pótdijak és a netáni fogoly-illetékek. Lovak szállításánál a szállítólevél szerint fizetett viteldijak számitandók fel. Az utazási számadást a szállítmányvezető állítja ki és írja alá, az általa kifizetett vezénylési pótdij és netáni fogoly-illeték a menetlevelen az

érdekeltek által nyugtázandó. Ha az utazási számadás a szárnyparancsnokságtól észrevétellel érkezik vissza és a számadó a helyesbitéssel nem értene egyet, az erre vonatkozó indokokat az őrsparancsnok a szárnyparancsnokságnak bejelenteni köteles. (Gku. 14. §.)

Utazási számadás felszerelése. L. Utazási számadás.

Utazási számadás karhatalmi segédleti költségekről. L. Karhatalmi segédleti költségek elszámolása.

Utazási számla közlekedési eszközök használatánál rendkívüli eseményeknél. L. Közlekedési eszközök használata rendkívüli eseményeknél.

Utazás menetlevél nélkül. L. Vasut-használat törvénysértők üldözésekor.

Utárkokba tárgyak bedobása. Az utárokba állati hulladékot vagy egyéb undort vagy ijedelmet okozó tárgyakat dobni nem szabad, az ilyeneknek eltávolításáról pedig a községi előljáróság tartozik gondoskodni. (Kvt. 122. §.)

Utbiztosok felügyelése. L. Utmesterek felügyelése.

Utcára nyíló ablakok befüggönyözése. A csendőrlaktanyában az utcára szolgáló földszintes ablakok lehetőleg ablaktáblákkal, esetleg az őrs-átalányból beszerzendő függönyökkel látandók el. (Lsz. 1/5.)

Utiköltsége mint vádló magánfél a bíróság előtt megjelent csendőrnek. Saját személyes ügyben, mint vádló magánfélnek bírósághoz idéztetés esetében, az illető csendőrnek menetlevél nem állítandó ki és az összes költségeket a csendőr sajátjából tartozik fizetni. (Gku. 16/5.)

Utiköltsége sértettként a bíróság előtt megjelenő csendőrnek. Ha a csendőr személye ellen szolgálat teljesítése közben, vagy a csendőrségi

szolgálatból kifolyólag elkövetett becsületsértési ügyben saját kerületi parancsnoksági engedély folytán tett feljelentése következtében kihallgatás végett bírósághoz idéztetik, a megjelenésből felmerült költségek a menetlevéllel és a bírósági idézővel okmányolt utazási számadásban a javadalmazás terhére végleg számolandók el. (Gku. 16/4.)

Utiköltség-maradvány. utazási előleg-maradvány stb., az őrspénztárban helyezendők el és ha a visszatérítendő összeg a szárnyparancsnokság által a zsoldjegyzékben idejében le nem vonatnék, erről a szárnyparancsnokságnak jelentés teendő. Ha a visszatérítendő összeg az őrs által behajtható nem volna, annak beszedése, esetleg elengedésének ki-
eszközlése végett a szárnyparancsnoksághoz felterjesztést kell tenni. (Gku. 12. §.)

Utítársak egy utlevelen. L. Utlevél tartalma.

Utkaparók felügyelése. L. Utmesterek felügyelése.

Utlevél csendőrlegénységnek. Csendőrlegénységnek külföldre szóló szabadság és ezen célból utlevél kiállítása iránti kérelmei a honvédelmi miniszterhez terjesztendők fel. Az utleveleket a honvédelmi miniszter felhívására a székesfővárosi államrendőrség főkapitánya állítja ki és ugyanő eszközli annak az illető külföldi képviseleti hatóság általi láttamozását is. (10098/el. km. r.)

Utlevél érvényességének ideje. Az utlevél érvényességének időtartama rendszerint egy év, kivételes esetekben legfeljebb három év. (1903. VI. t.-c. 12. §.)

Utlevél kiállítási nyelve. Az utlevelek Magyarországon magyar és francia, Horvát-Szlavonországokban pedig horvát és francia nyelven állítatnak ki. (1903. VI. t.-c. 9. §.)

Utlevél kiállítására jogosult hatóságok.
1. Magyarországon: 1. vármegyében s rendezett tanácsu városban az alispán; 2. törvényhatósági joggal felruházott városban a rendőrkapitány; 3. a

budapesti székesfővárosi magy. kir. államrendőrség hatósága alá tartozó területen a főkapitány; 4. Fiumében és kerületében a kir. kormányzó. II. Horvát-Szlavonországokban: 1. az országos kormánynak közvetlen alárendelt városokban a rendőri hatóság főnöke; 2. a többi városokban és községekben az alispán. (1903. IV. t.-c. 6. §.)

Utlevél kihágások. Kihágást követ el, aki hamisított, vagy más nevére szóló utlevelet használ; utlevelét másnak használatára átengedi; magára, vagy utitársaira nézve hamis bejelentést tesz. (1903. VI. t.-c. 15. §.) *Közigazg. hatóság, áll határszéli rendőrkap.*

Uti pénz. Az önhibáján kívül testi vagy erkölcsi fogyatkozás vagy szellemi képesség hiánya miatt próbaszolgalatból elbocsátott legénységnek az illetékes pótszárnyállomástól azon községig, a hol a csendőrségi próbaszolgalatra leendő felvételét kérelmezte, kilométerenként két fillérből álló utipénzre van igénye. (1903. 49. §.)

Utlevél nem szükséges. A magy. korona országainak területén való tartózkodáshoz és utazáshoz, valamint az állam határán való átkeléshez utlevél rendszerint nem szükséges. (1903. VI. t.-c. 1. §.)

Utlevél szükséges: 1. ha magyar állampolgár kivándorlás céljából megy külföldre; 2. ha magyar állampolgár vagy külföldi az ország határszélének azon részén akar átlépni, vagy az állam területének azon részén kíván tartózkodni, vagy átutazni, melyre nézve az utlevél-kötelezettséget a ministerium elrendelte. (70.000/904. bm. r. 1. §.)

Utlevél tartalma. Az utlevélnek legalább is a következő adatokat kell tartalmazni: az utazó nevét, annak megjelölését, hogy az illető magyar állampolgár, továbbá állását vagy foglalkozását, lakhelyét, korát, személyleírását, annak az államnak vagy világrésznek megjelölését, hová az utazás tervezetik, továbbá az esetleges utitársaknak nevét, korát,

személyleírását s az utlevél tulajdonosához való viszonyát, végül az utlevél érvényességének időtartamát. Ugyanabban az utlevélben, mint utitársak, csak az egy háztartásban élő családtagok vehetők fel; nem tényleges szolgálati viszonyban levő katonák azonban feltétlenül külön utlevéllel látandók el. (1903. VI. t.-c. 10. §.) A kivándorlók utlevelében külön feltüntetendő, hogy az utazás célja kivándorlás és tengerentuli kivándorlás esetén megjelölendő még az utirány (kikötő) is, melyet a kivándorló követni akar. (70030/1904. bm. r. 24. §.) Az utlevél-nyomtatványban megjelölt helyen a kiállítás helye, keltének hónapja és napja bejegyzendő; az utlevél a kiállító által hivatali állásának feltüntetése mellett sajátkezűleg aláírandó s az utlevelet átfűző zsinór a hivatalos pecséttel lepecsételendő. (70000/1904. bm. r. 27. §.)

Utlevele a kivándorlóknak. L. Kivándorlók utlevele.

Ut mellett tárgyak felaggatása. Ut mellett fekvő épületeknek ut felőli oldalán, vagy közvetlenül az ut mellett levő helyeken, vagy az uton haladó járművekre oly tárgyakat, melyektől az állatok megremülnek, továbbá nyers húst, állatbőröket stb. takaró nélkül felaggatni vagy szállítani tilos. (Kvt. 122. §.)

Utmesterek felügyelése. Kötelessége a csendőrségnek ébren őrködni a fölött, hogy az utmesterek, utbiztosok és utkaparók kötelességüket az utrendészet körül pontosan teljesítik-e vagy sem. E tekintetben észlelt szabálytalanságok az illetékes közigazgatási hatóságnak jelentendők fel. (17033/94. km. r.)

Utmunkások igazolványa. L. Munkás igazolvány.

Utmutató szándékos megrongálása vagy bemocskolása: közrend elleni kihágás. (Kbt. 80. §.) *Közigazg. hatóság.*

Utpályán terhek csusztatása. Szálfáknek, fa-törzseknek, vasalkatrészeknek, ekéknek és boronák-

nak vagy más tárgyaknak, akár előtaligával, akár a nélkül, az utpályán végig, vagy az oldalárkokon átcsusztatása és vonszolása, lejtőkön a kerekeknek surló vagy alabor nélküli megkötése tilos. (Kvt. 129. §.)

Útpályára folyadék vezetése. Az udvaron összegyűjtött vagy ereszekről lefolyó viznek nem az útarokba, hanem a pályára vezetése és bárminő folyadéknak az útpályára való kiöntése tilos. (Kvt. 129. §.)

Útpályára föld és agyag hordása. Az utpályára és patkára földnek, könek, sárnak, hónak, szemétnek, trágyának stb. való kihordása vagy áthányása tilos. (Kvt. 129. §.)

Utrendezés elemi csapások esetén. Hófuvás, hegyomlás és árviz alkalmával kötelesek azon község lakosai, melyen valamely állami vagy törvényhatósági ut átvonul, továbbá a melyek ezen utak közlekedésének biztosításánál leginkább érdekelve vannak, az utvonalon szükséges közlekedés biztosítása érdekében díjtalanul közreműködni. Az ilyen kirendelt munkaerő kötelezettsége azonban hófuvásoknál csak addig terjed, míg az uton való közlekedés egy jármű elhaladására szükséges nyomszélességben a kellő kitérőkkel biztosított. (Kvt. 123. §.)

Utrendészet. A csendörnek portyázása közben arra is kell felügyelni, hogy utcákon, utakon és tereken semmi olyas ne történjék, ami rendetlenséget vagy kárt okozhatna, vagy a szemérmét sértené. Ide tartoznak különösen az utrendészeti szabályoknak betartása feletti felügyelet, melyek szerint a járművek mindig az ut azon oldalán tartoznak haladni és azon oldal felé kitérni, mely hatóságilag van megállapítva; a fuvarosok folyton lovaik, illetőleg igavonó marháik mellett kötelesek maradni és a kocsikon aludniok, valamint az utakon és utcákon etetniök nem szabad. Az utrendészeti szabályoknak betartása, nevezetesen a teherkocsik megterhelhetése, a kerekek méretei, dörzsfékek, vagy egyéb fékező

eszközök alkalmazása tekintetében stb. ellenőrzendő. Azon fuvaros, ki az utrendészeti szabályokhoz figyelmeztetés után is alkalmazkodni vonakodik, illetőleg ellenszegülő magaviseletet tanusít, a közigazgatási hatósághoz feljelentendő, ha pedig ismeretlen és kiléte meg nem állapítható, a legközelebbi közigazgatási vagy rendőri hatósághoz elővezetendő. (Szlgu. 60. §.)

Utrendészeti közegek az állandóan alkalmazott, rendes fizetéssel ellátott s felesketett állami és törvényhatósági utmesterek (utbiztosok), továbbá az állami és törvényhatósági utkaparók. (Kvt. 147. §.)

Utrendészeti közegek felügyelése. L. Utmesterek felügyelése.

Utrendészeti közegek támogatása. Utrendészeti működésnél a csendőrség az utrendészeti közegeket támogatni tartozik. (Kvt. 147. §.)

Utrendészeti szabályok betartásának ellenőrzése. L. Utrendészet.

Utrendészeti szabályok áthágása. Az utrendészeti szabályokba ütköző cselekmények kihágást képeznek. Tetten érésnél a tettesek a cselekmények azonnali abbahagyására szólítandók fel, kilétök megállapítandó és feljelentendő. Elővezetésnek csak akkor van helye, ha a tettes a felszólításnak nem engedelmeskedik, ha lakás nélküli csavargó vagy átutazóban levő külföldi. (Kvt.)

Utrendészeti teendők. Minden csendör-járőr kötelessége, ha egy utvonalon portyázik, felügyelni az ut és a zavartalan forgalom biztonságára, az uttestek, tartozékaik, berendezési tárgyak épségben tartására és megakadályozni mindazt, a mi a közutak tartozékainak és műtrágyáinak, illetve berendezéseinek fentartására hátrányosok, az előforduló bajokat pedig közbelépés által meggátolni vagy csökkenteni. Ha a járőr bárhol és bármí okból keletkezett oly rongálást észlel, mely az utasok biztonságát — különösen éjjel — veszélyeztetné, pl.

megrongált hidat vagy ut-alámosást stb. első sorban is a veszélyes hely mindkét oldalán, az utra, még éjjel is könnyen felismerhető jeleket alkalmaz: pl. galyakat, kő- vagy földrakást stb., hogy ezzel az utasok a veszélyre figyelmeztetve legyenek. A járőr ezek után, ha lehetséges, azon község előjáróságát, melynek határába a megrongált ut tartozik, esetleg a legközelebbi községi előjáróságot értesíti az esetről, hogy annak ideiglenes helyreállítása iránt intézkedjék. Bevonuláskor az észleltekről és eljárásáról őrsparancsnokának tesz jelentést, ki erről az illetékes hatóságnak jelentést tesz. (Kvt.)

Uttesteken tiltott cselekmények. Tilos az utpadkáknak és árkoknak, kő, kavics, föld vagy más anyagok nyerése szempontjából való kivágása, az utárkok betömése, azok vízfolyásának elgátlása, szemét, kő, föld, trágya, fa, vagy más anyagoknak azokba hányása, más mederbe folyó patakok, források, vízvezetékeknek, trágyalé, pöcegödör, iszap- és szennyvizeknek belevezetése, hidaknak, csatornáknak, csővezetékeknek betömése, azok levezető árkainak elgátlása, beültetése, az árok vizének elfolyása ellen védgátak, vagy ösvények emelése, az utnak, vagy bármely hozzátartozó részének magánhasználatra elfoglalása, vagy átalakítása. (Kvt. 126. §.)

Uttestek rongálása. Az uttestek és összes tartozékainak, az uttöltések, a bevágás és azok oldalainak, az uttestekben összegyűlő vagy műtárgyak alatt átfolyó vizek elvezetésére szolgáló árkoknak, csatornáknak, vagy csővezetékeknek, az utpályának, utpadkának, világító-eszközöknek, hidaknak, áttereseknek, kőteknőknek, mindezek egyes alkatrészeinek, hajóhidaknak, kompoknak, ladikoknak s azok használatára szolgáló berendezéseknek, szivárgóknak, az ut tám-, véd- és belfalainak, kő- vagy más anyagokból készített védműveknek és burkolatoknak, korlátok és kerékvetőknek, kilométeroszlopoknak, hectométert jelző, vagy a műtárgyak számozására alkalmazott karóknak, utmutató, ut- és községmutató

tábláknak, ezeken levő feliratoknak, számoknak és jeleknek, utmesteri és utkaparói lakóknak, azok melléképületei és kerítéseinek, az ut mellé ültetett fasoroknak, védültetvényeknek, sövényeknek, szóval minden a közlekedés céljára szolgáló, vagy azok fenntartására megkivántató bármely létesítménynek, úgy szándékos, mint vétkes mulasztásból, vagy gondatlanságból származott megrongálása kihágást képez. (Kvt. 125. §.) *Közigazg. hatóság.*

Uttest magáncélra való lefoglalása. Tilos az uttestnek és az ahhoz tartozó bármely tartozéknak és területnek magáncélokra még ideiglenes elfoglalása is; nevezetesen tilos azon követ, fát, téglát vagy más anyagot, gazdasági terményeket, gyártmányokat, árucikkeket lerakni. (Kvt. 130. §.)

Uzsora-kamat. A valósággal adott érték után 8%-ot felül nem haladó kamat kikötése, elfogadása vagy érvényesítése, hűntető eljárás alá nem esik. (Uzs. 4. §.)

Uzsora vétsége. Aki másnak szorultságát, könnyelműségét, vagy tapasztalatlanságát felhasználva, olyan kikötések mellett hitelez, vagy ad fizetési halasztást, melyek a neki, vagy egy harmadiknak engedett tulságos mérvű vagyoni előnyök által az adósnak, vagy a kezesnek anyagi romlását előidézni vagy fokozni alkalmasak, vagy oly mérvűek, hogy az eset körülményeihez képest a szolgáltatás és az ellenszolgáltatás közt szembeötlő aránytalanság mutatkozik: az uzsora vétségét követi el. (Uzs. 1. §.) Ugyanezen vétséget követi el, aki a tényállást ismerve, uzsora-követelést szerez meg és azt másra átruházza, vagy annak uzsorás előnyeit maga érvényesíti. (Uzs. 3. §.) *Kir. törvényszék.*

Uzsora vétség elévülése. Az uzsora vétség három év alatt évül el. A vád emelésére jogosított, ezen időn belül, bármikor előterjesztheti indítványát. (Uzs. 9. §.)

Uzsora vétségeért a bünvádi eljárás a sértett fél vagy házastársa, vagy fel- és lemenő ágbeli ro-

konok, illetőleg a gyám, vagy a gondnok indítványa folytán indítható meg. (Uzs. 9. §.)

Uzsora vétség nem büntethető, ha a tettes, a vádindítvány megtétele előtt, az általa elkövetett törvényellenességet jóvá teszi és az adósnak, vagy jogutódainak a már megkapott uzsorás vagyoni előnyöket, a megkapás napjától számított 6% kamatokkal együtt visszatéríti. (Uzs. 14. §.)

Ügyeleti szolgálat. L. Laktanya-ügyeleti szolgálat.

Ügyességgel való működés. L. Szolgálat észszel és ügyességgel való teljesítése.

Ügyészség illetékessége. A kir. ügyészség illetékességét ama bíróság illetékessége határozza meg, amely mellé rendelve van. Sürgösség esetében azonban a nem illetékes ügyészség is köteles a területén felmerülő közvádloi teendőket végezni. (B. P. 36. §.)

Ügyvédi büntett. Elköveti: azon ügyvéd, aki az ellenféllel egyetértve, saját ügyfelének kárára működik (Btk. 482. §.); azon ügyvéd, aki büntető ügyben ajándék, vagy ígéret által megvesztegetve, védenca ártalmára kötelességellenesen jár el, ha az ügy vétségre vagy büntetetre vonatkozik. (Btk. 483. §.) Kir. törvényszék.

Ügyvédi képviselet üzletszerű gyakorlása, nem ügyvéd által, kihágást képez. (1874. XXXIV. t.-c. 39. §.)

Ügyvédi vétség. Elköveti: azon ügyvéd, aki ezen minőségben reá bízott ügyben mindkét félnek tanácscsal, vagy tettel kötelességellenesen szolgál, vagy aki az ügy folyama alatt ügyfelének képviselével felhagyva, vagy arról lemondva, annak beleegyezése nélkül, ellenfele képviselét elvállalja (Btk. 482. §.); azon ügyvéd, aki büntető-ügyben ajándék, vagy ígéret által megvesztegetve, védenca ártalmára kötelességellenesen jár el, ha az ügy kihágásra vonatkozik. (Btk. 483. §.) Kir. törvényszék.

Üldözéseknél a lovas-járőr megragadott forgópisztolylyal teljesíti szolgálatát. (Kh. 114. p.)

Üldözés horvát-szlavon csendőrök által magyar területen. L. Nyomozás horvát-szlavon területen.

Üldözés horvát-szlavon területen. L. Nyomozás horvát-szlavon területen.

Üldözés osztrák területen. L. Nyomozás osztrák területen.

Ültetvény szándékos megrongálása, vagy bemocskolása: közrend elleni kihágás. (Kbt. 80. §.)
Közigazg. hatóság.

Ünnepélyeknél vasárnap bármely diszitési munka egész nap végezhető. (14837/92. km. r.)

Ür- és sulymérték-tábla. L. Táblázatok elhelyezése.

Ürlapok használata. L. Nyomtatott ürlapok használata.

Ütni a csendőrnek tilos. L. Erőszakoskodásra vonatkozó tilalom.

Ütörugó kimélése. Az ütörugó kimélése szempontjából a fegyver úgy a laktanyában, mint portyázások alkalmával, mindig leeresztett állapotban tartandó. Kivételt csupán azon eset képez, ha minden pillanatban lökészenlét céljából, töltény van a töltényürbe helyezve, de ilyenkor a zárócsapó szárnyának jobbra fordítva kell lennie. (Á. sz. h. IV. 34.)

Üveggyártásnál vasárnap is végezhető: a mennyiben a regeneratív fűtő-készülékkel üzetik, a fűtési, az üvegolvasztási és üvegfuvási félbeszakítást nem tüdő munkák egész nap. (14837/92. km. r.)

Üzérkedés gazdálkodási cikkekkel. L. Fölös számú baromfi és termények értékesítése.

V

Vacsora. L. Közétkezés meghatározása.

Vadak árusítása tilalmi időben. A tilalmi időszakban, az első 14 napot kivéve, vadat általában, vagy ha a tilalom csak némely vadra vonatkozik, illet árusítani, venni, vagy nyilvános helyiségekben étlapra jegyezni nem szabad. (Vsz. 10. §.) A tilalmi időszakban a vadak szállítása is tilos. Kivételt képeznek az elzárt helyeken lőtt vadak. (38871/1883. bm. r.)

Vadak elfogása. Szabad időben is tiltatik minden szörmés vagy szárnyas hasznos vadat törökkel, hálókkel, hurkokkal elfogni vagy megölni, különösen tuzokokat ólmos esők alkalmával behajtani vagy agyonverni. Kivételnek a fenyves madarak, melyeket hurokkal és léppel fogni szabad időben megengedtetik. Tenyésztés céljából a befogás csak a vadászat tulajdonosai, bérlői vagy azok szakbizottjai részére engedtetik meg. (Vsz. 15. §.) Vadnak pusztá kézzel való elfogása, vagy kutya általi elfogatása a btk. 367. §-ába ütköző jogtalan elsajátítás vétségét képezi. (3556/1894. bm. r.)

Vadak étlapra jegyzése tilalmi időben. L. Vadak árusítása tilalmi időben.

Vadak fiainak elfogása. A tilalmi időszak alatt sem a vadak fiait elfogni, sem a madarak fészkeit szándékosan érinteni vagy tojásaikat elszedni nem szabad, kivételven ez alól azon tulajdonosok vagy bérlők, kik a tojást ép a vadtenyésztés céljából szedetik. (Vsz. 9. §.) Az ez ellen vétők vadászati kihágást követnek el. (Vsz. 30.) *Közigazg. hatóság.*

Vadak vétele tilalmi időben. L. Vadak árusítása tilalmi időben.

Vadállat őrzése. Vadállat tulajdonosa vagy felügyelője, aki tudva, hogy a vadállat az ember életére vagy testi épségére veszélyes tulajdonsággal

bir s mindamelllett a veszély megelőzésére és megakadályozására szükséges elővigyázati és oltalmi intézkedéseket nem alkalmazza: testi épség elleni kihágást követ el. (Kbt. 122. §.) *Közigazg. hatóság.*

Vadállat tartása. Veszélyes vadállat tartása, hatósági engedély nélkül, vagy engedély esetén az erre vonatkozó hatósági utasítás megszegése: testi épség elleni kihágás (Kbt. 121. §.) *Közigazg. hatóság.*

Vadászat elzárt helyen. Kerítéssel elzárt oly helyeken, melyeken a vad ki nem válhat, a tulajdonos vagy vadászati bérlő a vadászatot minden időben gyakorolhatja és megengedheti. (Vsz. 18. §.)

Vadászat gyakorlása csakis vadászati jeggyel van megengedve. (Fvat. 25. §.)

Vadászati adó. A fegyveradón kívül vadászati adót fizet az, aki a vadászat gyakorlására jogosítva van és ezen joggal akár saját földbirtoka, akár más földjén élni kíván. Aki fegyvert nem tart, de lóháton és bárminemű ebekkel vadászik, csak vadászati adót fizet. (Fvat. 3. §.)

Vadászati adó-jövedék-kihágásról, ha nincs vadászati kihágással kapcsolatban, a főszolgabírói hivatalhoz heterjesztendő jelentéssel, egyidejűleg az illető községi előjárósága is értesítendő. (14035/90. hm. r.)

Vadászati adókihágásokból eredő birságok elosztása. A befizetett birságok egyharmada a jelentést tevőt illeti. (Fvat. 49. §.)

Vadászati adó-mentesség. A vadászati adó fizetése alól kivételnek: 1. az uralkodóház tagjai (Fvat. 4. §.); 2. a külhatalmak követei és consulai, valamint a követségek és consulátusok személyzetének tagjai, ha nem belföldiek; 3. a vadászterület tulajdonosainak vagy bérlőinek szolgálatában álló vadász-cselédek; 4. a vadak gondozására és vadászterületek őrzésére alkalmazott cselédek; 5. a mező-, szőlő- és erdőgazdaságnál alkalmazott csöszök, pásztorok, erdőkerülők; 6. a hatóságilag felesketett

erdőtisztek, erdőőrök és a kir. felügyelőség személyzete (de csak azon erdőhatóságok területén, melyeknél szolgálatukat teljesítik, 65154/87. fm. v.). A 3., 4., 5. és 6. alatt felsorolt személyek azon vadászterületen, melyen alkalmazva vannak, vadászatra is használható fegyvert csak a vadászterület tulajdonosának, illetve bérlőjének engedelmével használhatnak és csak a vadászati törvény korlátai között vadászhatnak; más vadászterületeken azonban a vadászatot még a vadászati törvény korlátai között is, csak a vadászati adó lefizetése mellett gyakorolhatják. (Fvat. 6. §.) Hegyvidékeken, a hol a természeti viszonyoknál fogva a duvadak (farkas, medve) elszaporodtak, azokat a birtokos, illetőleg bérlő, saját területén elpusztíthatja azon esetben is, ha vadászati jeggyel ellátva nincsen. Azok, akik a vadászatról szóló törvény 19—24. §-aiban körülírt hivatalos vadászatra meghivatnak, abban részt vehetnek a nélkül, hogy vadászati jeggyel ellátva volnának. (Fvat. 7. §.) A mezőőrök, ha hatósági engedéllyel vadöri teendőket is végeznek, vadászfegyverrel is elláthatók. (23806/1896. fm r.)

Vadászati adó-mentesség igazolása. A vadászati adó-mentesség igazolásául szolgál: a külhatalmak követői, consulai és azok személyzetének: a vadászati ingyenjegy; a vadászterületek tulajdonosainak vagy bérlőinek szolgálatában álló vadász-cselédeknek, a vadak gondozására és vadászterületek őrzésére alkalmazott cselédeknek, a mező-, szőlő- és erdőgazdaságnál alkalmazott csöszök, pásztorok és erdőkerülőknek: a fegyveradó-igazolvány; a hatóságilag felesketett erdőtisztek, erdőőrök és a kir. erdőfelügyelőség személyzetének: az eskü bizonyítvány eredetije vagy hiteles másolata. (Fvat. 6. §.)

Vadászati adóra vonatkozó adóév. Minden év augusztus hó 1-től a következő év július 31-ig.

Vadászati jegy. A vadászati jegy csak egy személy nevére állítandó ki, másra át nem ruházható és egy adó-évre, esetleg 30 napra érvényes.

Ezen jegy érvényének tartamát, valamint a jegy tulajdonosa által fegyveradó és vadászati adó fejében befizetett összegeket tünteti ki és a vadászatnak, a vadászatról szóló törvények által meghatározott módon és korlátok közt leendő gyakorlására jogosít. (Fvat. 26. §.) A vadászati jegyet a királyi adóhivatal szolgáltatja ki. (Fvat. 27. §.)

Vadászati jegy előmutatása. A csendőrség köteles azokat, kik akár lőfegyverrel akár lóháton és bárminemű ebek használatával vadásznak, a vadászati jegy előmutatására felszólítani. (Fvat. 39. §.) Ezen felszólításra a vadászó vadászati jegyét előmutatni köteles, aki pedig azt bármi okból elő nem mutatja, tartozik a vadászattal azonnal felhagyni és ha ismeretlen, a felszólító kívánatára akár nevét és lakását megmondani a célból, hogy ezeknek bizonyítására szorítható legyen, akár a felszólítót a legközelebbi község előljáróságához kíséreni, hogy kitétele ott kideríttessék. (Fvat. 40. §.) Az ez ellen vétők, valamint az, aki a felszólítónak hamis nevet vagy lakást mond be: jövedéki kihágást követ el. (Fvat. 42. §.)

Vadászati jegy elő nem mutatása. L. Vadászati jegy előmutatása.

Vadászati jegy — hamis — használata. Aki meghamisított vadászati jegy használata mellett vadászik: jövedéki kihágást követ el. (Fvat. 42. §.) *Közigazg. hatóság.*

Vadászati jegy hamisítása büntető eljárás alá tartozik. (Fvat. 44. §.)

Vadászati jegy — idegen — használata. Az, aki a nélkül, hogy vadászati jeggyel bírna, vagy másnak nevére szóló vagy érvényességére lejárt vadászati jegy mellett vadászik: jövedék-kihágást követ el. (Fvat. 42. §.) *Közigazg. hatóság.*

Vadászati jegy másnak átengedése. Aki saját nevére szóló vadászati jegyét használat végett másnak adja át: jövedéki kihágást követ el. (Fvat. 42. §.) *Közigazg. hatóság.*

Vadászati jog. Saját földbirtokán a tulajdonos, vagy az, a kinek az jogot vagy engedélyt adott, a vadászatot az ezen törvényben meghatározott korlátok között szabadon gyakorolhatja, ha az: 1. egy tagban vagy összefüggő részekben legalább 200 holdra terjed, vagy ha a földbirtok 2, kétszáz holdnál kisebb ugyan, de kertileg mivelletik és kerítéssel vagy árkolattal el van zárva, belső telket, szőlőt vagy állandó szigeteket képez; 3. az egy tagban legalább 50 holdat tevő földbirtokok tulajdonosai összefüggésben levő földjeikre nézve a vadászati jog gyakorlására egyesülhetnek, amennyiben az egyesített területek a kétszáz holdat megütik. (Vsz. 2. §.)

Vadászati naptár:

Vadnemek	Január	Február	Március	Április	Május	Junius	Julius	Augusztus	Szeptember	Október	November	December
Szarvasbikára	■	■	■	■	■	■				■	■	■
Dámvadbikára	■	■	■	■	■	■					■	■
Szarvas, dámvad s őz- tehénre	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■		
Őzbakra	■	■	■									
Zergére (zerge-gidára minden időben tilos)	■	■	■	■	■	■	■					■
Siket s nyirfajd-kakasra (jércékre mindig tilos)	■					■	■	■	■	■	■	■
Császármadarakra	■	■	■	■	■	■	■					■
Fácán és tüzokokra		■	■	■	■	■	■					
Foglyokra	■	■	■	■	■	■						
Nyulakra		■	■	■	■	■	■					
Fürjekre				■	■	■						

Jelmagyarázat: ■ teljes, ■ félhavi tilalom; □ vadász időszak.

Vadászati kihágások elévülése. Ha a vadászati kihágás miatt a kihágási bíróságnál a tett elkövetése napjától számított három hó alatt panasz vagy feljelentés nem történik, a kihágás büntethetősége elévül. Ha azonban a büntető-törvények alá tartozó eset forog fenn, az elévülési idő is a büntető-törvények értelmében határozatik meg. (Vsz. 46. §.)

Vadászati kihágásokért kiszabott pénzbüntetések elosztása. A pénzbüntetés fele a feljelentőt illeti. (Vsz. 36. §.)

Vadászati kihágáson ért egyének elővezetése. A közrend fenntartására hivatott közegek jogosítva vannak mindenkit, kit tilos vadászatot kapnak, ha magát fel nem ismerhetővé tette, nevét eltagadta, vagy állandó lakhelye ismeretlen, a legközelebbi községi hatósághoz kísérni, hogy ott kiléte kideríttessék. (Vsz. 42. §.)

Vadászati tilalom. Az általános vadászati tilalom tart február hó 1-től augusztus 15-ig, mely idő alatt hajtókutyákkal (kopó, tacskó, agár, komondor, stb.) egyáltalában nem szabad vadászni. (Vsz. 9. §.)

Vadászati tilalom az éneklő-madarakra vonatkozólag. Az éneklő-madarakra minden időben tilos a vadászat. (Vsz. 9. §.)

Vadászati tilalom alóli kivétel kártékony állatokra nézve. A kártékony állatok pusztítására a következők rendeltetnek: A ragadozó, vagy kártékony állatokat, úgymint: medvét, farkast, rókát, hiuzt, vadmacskát, nyestet, vaddisznót, borzot, tengeri nyulat, hörcsögöt, ürgét, görényt, menyétet, nyustot, vidrát, saját területén a birtokos bármikor elpusztíthatja, azon esetben is, ha a vadászat bérbe volna adva. (Vsz. 12. §.)

Vadászati tilalom alóli kivétel a madarakra nézve. A madarak közül kivételt képeznek a vándor-és vizimadarak; de ott, hol az utóbbiak költenek, a párosodás és költés időszaka alatt a tilalom rájuk is kiterjed. (Vsz. 14. §.) Tiltott időszak alatt is szabad vadászni a seregekben vonuló vadludakra,

vadkacsákra, vad és szelid galambokra, keselyűkre és sasok, solymok, kányák, vércsék, héják és ölyvek minden nemére, valamint a nagy suholyra, hollókra, szarkákra, varjakra, verebekre és seregélyekre; a seregélyekre azonban csak szőlők és gyümölcsösökben. (Vsz. 12. §.)

Vadászat madarakra. A madarakra nézve (kivéve az éneklő madarakat) a vadászati tilalom febr. 1-től augusztus 15-ig tart. (Vsz. 9. §.)

Vadászat mikénti gyakorlása. A vadászat csak lőfegyverrel, vagy lóháton, bármilyen vadászegek használatával gyakorolható. (Vsz. 16. §.)

Vadászaton — hivatalosan — löhető vadak. L. Hivatalos vadászaton löhető vadak.

Vadászat tiltott időben vadászati kihágást képez. *Eljárás hivatalból.* (Vsz. 29. §.) *Közigazg. hatóság.* A fegyver ilyen esetben elkobzandó. (30683/94. bm. r.)

Vadászterületre ebek bocsátása. A vadászatra jogositotton kívül senkinek sem szabad a vadászati területre bármi fajú ebeket bocsátani; kivételnek a nyájörök, kik azonban kötelesek ebeik nyakára oly nehezéket függeszteni, mely első lábaik térdein alul 3 cm. távolságra lóg alá. (Vsz. 16. §.) Az ez ellen vétők vadászati kihágást követnek el. (Vsz. 32. §.) *Közigazg. hatóság.* Vadászat közben ebnek tilos vadászati térre való vitele csak akkor képez kihágást, ha az szándékosan történt. (1164/1892. bm. r.)

Vaddisznók pusztítása. Oly vidékeken, hol a vaddisznók nagyobb mérvű károkat okoznak, a vadászterületek tulajdonosai, bérlői, kötelesek azokat lehetőleg pusztítani. (Vsz. 12. §.)

Vadházasságot a csendörnek folytatni nem szabad. L. Rossz hírű személyekkel való érintkezés.

Vad — sebzett — idegen területen való üzése tilos. (Vsz. 17. §.)

Vallatás. L. Kikérdezési jog.

Vallás és ennek szabad gyakorlása elleni büntett. Elköveti: aki az állam által elismert vallás lelkészét, vallási szertartás teljesítése alkalmával, testileg bántalmazza. (Btk. 192. §.) *Kir. törvényszék.*

Vallás és ennek szabad gyakorlása elleni vétség. Elköveti: aki valamely gyülekezeten nyilvánosan szóval, vagy aki nyomtatvány, irat, képes ábrázolat terjesztése, vagy közszemlére kiállítása által, Isten ellen intézett gyalázó kifejezések által, közbotrányt okoz, aki az állam által elismert vallás szertartását erőszakkal megakadályozza, vagy megzavarja (Btk. 190. §.); aki az állam által elismert vallás szertartásai gyakorlatára rendelt helyiségében nyilvánosan botrányt követ el, vagy a vallási tiszteletnek tárgyát, vagy oly tárgyakat, melyek a szertartások végzésére rendelvek, a szertartásra rendelt helyiségben, vagy bár ezen kívül, de a vallásos szertartás alkalmával, tettel vagy botrányos szavakkal meggyaláz (Btk. 191. §.); aki az állam által elismert vallás lelkészét, amidőn az vallási szertartást teljesít, szóval, tettel, vagy fenyegetéssel nyilvánosan megtámadja. (Btk. 192. §.) *Kir. törvényszék.*

Vallásháborítás. L. Hadicikkek XXV. cikk.

Vallásos tisztelet tárgyának meggyalázása. Aki az állam által elismert hitfelekezet vallásos tiszteletének tárgyát, a vallásos szertartás helyiségén kívül és nem a vallásos szertartás alkalmával, nyilvánosan meggyalázza és az által közbotrányt okoz, a vallás és ennek szabad gyakorlata elleni kihágást követi el. (Kbt. 51. §.) *Kir. járásbiróság.*

Vallomás kicsikarása. L. Kikérdezése a terheltnek.

Valótlan vészir vagy zavargás bejelentése által a hatóság szándékos félrevezetése: hatóság elleni kihágás. (Kbt. 40. §.) *Kir. járásbiróság.*

Varázslással való üzletszerű foglalkozás: közrend elleni kihágás. (Kbt. 79. §.) *Kir. járásbiróság.*

Vasalás. L. Lóvasalás.

Vasalása a lovaknak. L. Lovak vasalása.

Vasalása idegen örsbeli csendőrök lovainak. Ha idegen örsbeli szolgálati ló vasalása válik szükségessé és az illető csendőr a költséget nem fedezheti, akkor az a gazdasági átalányból előlegezendő. A kiadott összeg, a vonatkozó számla alapján, az illetékes örs által megtérítendő. (Gku. 70. §.)

Vasalás ideje. Rendes viszonyok között a lovat minden hat hétben kell újonnan vasalni. (Kh. 71. p.)

Vasalás megújítása. A vasalás minden megújítása alkalmával nem szükséges új patkót felverni, de a paták épségben tartására nézve elkerülhetetlen szükséges, hogy ha azok nagyon megnőnek, ismét lefaragtassanak. Hogy új patkók szükségesek-e, vagy a régiak verhetők-e fel, a talaj minőségétől és a ló járásától függ. Rendszerint a vasalás minden megújításánál 2 új és 2 régi patkó szükséges és pedig az új vasak a mellső patákra verendők, míg a mellső patkók hátsók gyanánt használhatók fel. (Kh. 71. p.)

Vasalkatrészek tisztogatása a ló szerelvényén. L. Lószelvény vasalkatrészeinek tisztogatása.

Vasárnap az elárusítás és házhoz szállítás déli 12 óráig meg van engedve: a cukrász, mézeskalácsos, nyomda, hírlapok, szódavíz, fürdő-intézetek, lakások átalakítása, kenyér, pék-sütemény, tej, gyümölcs, virágok, szálloda, vendéglő, sörmérő, pálinkamérő, bormérő, kávéház, kávémérő, búcsúk, ájtatos gyülekezetek, országos vásárok, kofák, állatok, pászkák, községek — címek alatt meg nem nevezett ipari és kereskedelmi üzletekben. (14837/92. km. r. és 28559/903. km. r.)

Vasárnapi munkaszünet. Vasárnapokon, valamint Szt. István napján, a magy. szt. korona országainak területén az ipari munkának szünetelnie kell. Kivételt képez az üzleti helyiségek és berendezések tisztántartásához és helyreállításához tartozó munka. (Imvszt. 6. §.) Ennek áthágása kihágást képez. (Imvszt. 6. §.) *Közigazg. hatóság.*

Vasárnapi munkaszünet kezdete. L. Vasárnapi munkaszünet tartama.

Vasárnapi munkaszünet tartama. Az ipari munkának szünetelése legkésőbb vasárnap reggel 6 órakor kezdődik és megkezdésétől számítandó 24 óráig, de legalább is a szüneti napot követő reggeli 6 óráig tart. (Imvszt. 2. §.) *Közigazg. hatóság.*

Vasárnapi munkaszünet vége. L. Vasárnapi munkaszünet tartama.

Vasedény iparnál vasárnap is végezhető: a zománcozott vasedény iparnál az olvasztási, égetési és ónégetési munkák, egész nap. (14837/92. km. r. és 28559/903. km. r.)

Vaselinos ronggyal való bedörzsölése a fegyvereknek. L. Fegyverek megdörzsölése vaselinoszirral.

Vaselinos zsirral való bekenése a csizmáknak. L. Csizmák bekenése.

Vas- és acélgyárak üzemágainál vasárnap is végezhető: mindazon munkák, amelyek félbeszakítást nem szenvedhetnek, jelesül a vas- és acélolvasztó, kavaró, finomító és a csőforrasztó testek, hengerező művek munkái s ezekkel kapcsolatban levő és üzemük folytonosságához szükséges összes műhelyek, a gáz- és gőzfejlesztő, szénégető faaszaló, pörkölő és öntőüzemek, a helyi szállító pályák és egyéb mellékműveletek, valamint berendezések félbeszakítást nem tűrő munkái egész nap. (14837/92. km. r. és 28559/903. km. r.)

Vaspályákra vonatkozó kihágások. A vaspályákra vonatkozó, az életbiztonság, az egészség oltalma végett kiadott rendelet, vagy szabályrendelet megszegése (Kbt. 111. §.), továbbá vaspályai vagy ahhoz tartozó épületekben a biztonság szempontjából kiadott intézkedés vagy rendelet, a felügyelő személyzet tagja által történt figyelmeztetés után való megszegése: testi épség elleni kihágást képez. (Kbt. 112. §.) 111. §. *Kir. járásbiróság.* 112. §. *Közigazg. hatóság.*

Vastisztító vessző használata. L. Tisztító vessző használata.

Vasut használata fogoly-kiséretnél. A járőrök mindennemű fogoly-kiséretnél és elővezetéseknel, valamint az önbuzgalomból letartóztatott egyéneknek az illetékes hatóság elé való kísérésénél, ugyszintén visszatérési utjokban is — ott, ahol lehetséges és az induló vonatra vagy hajóra való várakozás nagyobb idővesztést nem okoz — a vasutat, vagy gőzhajót használhatják. (Illsz. 47/4.)

Vasut használata törvénysértők üldözéseinél. Oly esetekben, midőn szolgálatban levő csendőrök azon helyzetbe jutnak, hogy valamely hivatalos eljárás miatt a vasutat vagy gőzhajót kell igénybe venniök és az utazás sürgőssége miatt menetlevél kiállitható nem volt, őrzárati lapjuk alapján a katonai díjszabás szerint utazhatnak és az ebből eredő költséget, az őrzárati lap alapján, felszámíthatják. — A fizetett összeg a vasuti pénztárnok által az őrzárati lapon feljegyzendő. (Illsz. 47/4.) Az őrzárati lap előmutatására az összes hazai vasut vonalakon és gőzhajókon katonai menetjegyek kiszolgáltatandók és előfogat is igénybe vehető. (Gku. 14/2.)

Vasuti állomás-főnök feladása. L. Vasuti állomás-főnök felszólítása.

Vasuti állomás-főnök felszólítása. A vasuti állomás-főnök, vagy más szolgálatban álló vasuti hivatalnok feladása, vagy felszólításai más hivatalos személy feladásaival egyenértékűeknek tekintendők, de mégis nagyobb súly fektetendő rájuk, miután ezen hivatalnokok állami felügyelet alatt állván, felelőseik alapossága, vagy alaptalanságáért felelősek. Az általuk esetleg gyanusaknak jelzett egyének ellen szigorúan a fennálló szabályok szerint járandó el, valamint ezen hivatalnokok a szükséghez képest hivatalos eljárásaikban támogatandók és személyeik védendők; azonban az ő hivatalos ügyködésükbe beavatkozni nem a csendőr hivatása. (Á. sz. h. VIII/10.)

Vasuti hivatalnokok felszólítása és feladása. L. Vasuti állomás-főnök felszólítása.

Vasuti hivatalnok támogatása. L. Vasuti állomás-főnök felszólítása.

Vasuti-munkások igazolványa. L. Munkás-igazolvány.

Vasuti szállitmányok. L. Teherszállitmányok.

Vasuti üzemnél vasárnap is végezhető: az üzemnél előforduló ipari munka egész nap. (14837/92. km. r.)

Vasutközlekedés biztonságának veszélyeztetése gyermekek által. Azon szülők, rokonok, gyámok vagy felügyelők, kiknek gondjaira bizott 12 évnél fiatalabb gyermekek a vasuti sinekre követ raknak, a vasuti átjárók korlátait felnyitják, vagy beteszik, a vasuti jelzőket megfordítva állítják, a vonatokat követel dobálják s általában hasonló cselekményekkel a vasuti közlekedés biztonságát veszélyeztetik, a kellő felügyelet elmulasztásáért kihágást követnek el és ezért a közigazgatási hatóságnak feljelentendők. (51201/88. bm. r.)

Vasut megrongálásának büntette és vétsége. L. Közveszélyű megrongálás.

Vasuton polgári menetjegyek váltása. L. Menetlevél.

Vasuton való szállítása a lovaknak. L. Lovak szállítása vasuton.

Vasuton való utazásnál a fegyvernek nem szabad töltve lenni. (Szlgu. 71. §.)

Vasut-ügyeleti csendőr bemutatkozása. L. Vasut-ügyeleti csendőr jelentkezése.

Vasut-ügyeleti csendőr feladata. Mindenek felett arra kell ügyelnie, hogy minden rendetlenség és veszélyt okozható cselekmény megakadályoztassék és hogy mindenki, álláskülönbség nélkül, a fennálló rendeletekhez alkalmazkodjék; miért az ügyeleti csendőrnek minden vonatindulás és megérkezés alkalmával közvetlen a vonatnál kell lennie. Rendzavarók és törvényáthágók ellenében a szolgálati uta-

sitás értelmében járandó el. (Á. sz. h. VIII/6.) Azon utazóktól, kik magukat bármily módon gyanussá teszik, az utazási, vagy egyéb igazolvány elkérendő és ezen okmány érvényessége és valódiságáról, valamint a személyazonosságról meggyőződés szerzendő, azután velük a fejleményekhez képest járandó el. Lehetőleg minden egyes induló és érkező utas, valamint a vonatról le nem szálló személyek is személyre veendő, anélkül azonban, hogy a csendőr a kocsiosztályokat bejárná, vagy az utazó közönséget, határozott ok nélkül, egyéni szabadságában korlátozná. (Á. sz. h. VIII/7.) Oly személyekre, kik valamely gyanus célra mutató ruhát, vagy jelvényt viselnek, különös figyelmet kell fordítani és azok, ha a jelvény a törvény által tiltott, a közigazgatási hatósághoz elővezetendő. (Á. sz. h. VIII/8.) A vasut-ügyeleti csendőr első sorban minden a közigazgatási hatóságtól nyert felszólítás végrehajtására kötelezett. (Á. sz. h. VIII/9.) A vonat megérkeztétől annak elindultáig az ügyeleti csendőr vagy járőr a vonat hosszában szabályszerűen lassan portyázva, a be- és kiszálló közönséget éber figyelemmel kíséren tartozik. Ha azonban nagyobb számú közönség csoportosulna össze, akkor a portyázásnak nincsen helye, hanem az ügyeletes vagy járőr helyét többször változtatva, oda áll föl, honnan a járókelőket legjobban megfigyelheti. (Á. sz. h. VIII/12.)

Vasut-ügyeleti csendőr felszerelése. A csendőrnek a vasut-ügyeleti szolgálatot mindig teljesen felszerelve és felfegyverkezve kell végeznie és ezen szolgálat tartama alatt fegyverét kézből kiadnia nem szabad. Ott, ahol az állomáson külön csendőrörszoba van, a pihenés csakis ezen helyiségben tartandó. (Á. sz. h. VIII/11.)

Vasut-ügyeleti csendőr jelentkezése. A vasut-ügyeleti csendőr minden csendőrségi előjáró és feljebbvalónál, továbbá ministerek és államtitkároknál magát jelenteni, illetve bemutatni tartozik. (Á. sz. h. VIII/5.)

Vasut-ügyeleti csendőr magatartása. A vasut-ügyeleti csendőr, kinek általában éberség, óvatosság és a legtapintatosabb fellépés nem ajánlható eléggé, köteles magát mindenki iránt mindig komolyan, illedelmesen, nyugodt szerénységgel és előzékenyen viselni, katonai és hatósági személyeknek pedig a tartozó tiszteletet megadni. (Á. sz. h. VII/4.) A vasut-ügyeleti csendőr, vagy hason célból a vasutnál megjelenő járőr szabatos és katonás magatartásra van kötelezve; bárkivel és egymás között is fecsegés, tréfálás vagy mulatás, a legszigorubb következmények terhe alatt tilos. (Á. sz. h. VIII/12.)

Vasut-ügyeleti járőr elhelyezése. Nagyobb vasuti állomásokon, hol állandó vasuti felügyelet szükséges, a vasuti állomás főnöke a felügyeleti csendőr tisztességes elhelyezése végett megkeresendő. (Á. sz. h. VIII/2.)

Vasut-ügyeleti szolgálat az örsállomás helyén. Minden örs-állomás helyén, — törvényhatósági városok kivételével — a hol vasuti vagy gőzhajóállomás van, vasuti, illetve hajófelügyeleti szolgálat létesítendő. Ezen szolgálat lehetőleg minden személyszállító vonatnál vagy gőzhajónál, — nagyobb forgalom, mint országos vásár, sorozás, szabadságot katonák hazajövele, tartalékosok behívása, bucsu, ellenőrzési szemle stb. alkalmával azonban okvetlenül teljesítendő. (Á. sz. h. VIII/1.) A vasut-ügyeleti szolgálat helyi járőrökösés, esetleg az örs-állomáson teljesítendő más szolgálattal is összeköthető. (Á. sz. h. VIII/2.)

Vasut-ügyeleti szolgálat az örsállomás helyén kívül. Az örsállomás helyén kívül az örskörletben levő vasuti vagy hajóállomásoknál és folyam átkeleknél a felügyelet csak akkor teljesítendő, ha a járőr azokat rendes szolgálat alkalmával érinti. (Á. sz. h. VIII/3.)

Vasut-ügyeleti szolgálat községi rendőrséggel bíró állomásokon. Oly állomásokon, hol a vasuti, illetve hajófelügyeletet állandóan a községi

rendőrség látja el, a csendőrség helyi járőrökkel összekötve a vasut-állomás területet havonta 2—3-szor beportyázni tartozik. (Á. sz. h. VIII/3.)

Vasutvonalakra felügyelet. A csendőr járőrök kötelesek a vasutvonalak mentén meggyőződni, hogy a vasuti testen vagy ahhoz tartozó építményeken és tartozékain rongálások nem fordulnak-e elő, hogy a pályatest, vágányok, árkok, építménytárgyak, sorompók, intőtáblák, távirdaoszlopok, kazalok, jeladó-készülékek stb. szándékosan vagy vigyázatlanságból meg ne rongáltassanak; a pálya szolgálati vagy munkás-személyzethez nem tartozó egyének a pályatestre engedély nélkül ne lépjenek, a pályasorompókat önkényüleg senki ki ne nyissa, azokon keresztül ne buvjon vagy áthágjon, esetleg a pályán átmenjen akkor, midőn a sorompók zárva vannak, a pálya töltéseiben marha ne legeltessék és a vasutaknál alkalmazásban levő jeleket az arra nem hivatottak ne utánozzák. A legcsekélyebb rongálásról vagy akadályról, melyet a járőrök a vasuti testen vagy tartozékain észlelnek, azonnal a legközelebbi vasuti őrt vagy hivatalnokot személyesen értesíteni tartoznak. — Ha a járőr a pályatesten oly rongálást észlel, mely a vonat szerencsétlenségét idézhetné elő, s ha a késedelem veszélylyel jár, a járőr a vonat elé siet, azt alkalmas jelek által a veszélyről figyelmezteti, megállítja és a vonatvezetőt a fennforgó veszélyre figyelmezteti. A vonatot azonban csak végső szükségben szabad megállítani és ha még elég idő van, a járőrnek a fennforgó veszélyről a pályaőrt vagy legközelebb található vasuti tisztviselőt kell értesítenie. Ha a járőr a vágányokon állatokat talál, köteles ezeket onnan elhajtani vagy a pásztorttal elhajtani, a pásztort pedig feljelenteni.

Vádlott: az a terhelt, aki ellen vádhatározat van hozva, vagy e nélkül fő tárgyalás van elrendelve.

Vádló: a kir. ügyészség, a fő- és pótmagánvádló.

Vágóállvány beszerzése. L. Vivási gyakorlat-hoz szükséges eszközök beszerzése.

Vágómarhák hajtása. L. Marhák hajtása.

Válaszrudak befonása. L. Istálló-válaszrudak.

Választási jog megsértések büntette. A választók összeírásával megbízott küldöttség elnöke, tagja vagy jegyzője, aki a választók összeírása alkalmával a jogosultnak talált választó nevét a választók jegyzékébe nem írja be, ugyszintén az, aki ezen jegyzékbe olyan személy nevét írja be, aki a küldöttség által jogositottnak nem találtatott, továbbá a központi választmány tagja vagy jegyzője, aki ugyanezen cselekményeket a választók névjegyzékének összeállításánál követi el (Btk. 179. §.); — azon közhivatalnok, aki az országgyűlési képviselő-választási törvény szerint az összeíró-küldöttség rendelkezésére bocsátandó valamely okiratba hamis adatot jegyez be, azon célból, hogy ez által valaki választó-jogától jogtalanul megfosztassék, vagy jogtalanul választó legyen, ugyszintén azon küldöttségi tag, aki a választásra vagy a törvényhatósági, illetőleg községi bizottság összeállítására vonatkozó, vele hivatalosan közölt valamely okiratot meghamisít vagy elsikkaszt, vagy megsemmisít vagy használhatatlanná tesz, továbbá azon közhivatalnok, aki ugyanezen cselekményt a törvényhatósági vagy községi képviselőtestület alakítására szolgáló legtöbb egyenes adót fizetők jegyzékének összeállításánál követi el (Btk. 180. §.); — a szavazatszedő küldöttség azon tagja, aki akár országgyűlési képviselő, akár törvényhatósági, községi tisztviselő vagy előjáró, törvényhatósági bizottsági tag vagy községi képviselő-választások alkalmával: 1. a választási helyiségben hivatalánál fogva átvett szavazási jegyet rendeltetésétől elvonja, vagy az által hogy arra a szavazó beleegyezése nélkül más nevet ír, mint amely azon az átvétel alkalmával írva volt, meghamisítja; 2. a szavazásra használt golyókat, vagy egyéb szavazási eszközöket kicseréli, azokból elvesz vagy ezekhez hasonló neműt jogtalanul hozzá tesz; 3. a szavazatot más jelöltnek nevére írja be, mint akire a választó szavazott, vagy oly választónak

szavazatot ír be, aki nem szavazott, vagy nem írja be oly választó szavazatát, aki szavazott; 4. aki a szavazatok lajstromát, vagy a szavazatokat tartalmazó tárgyat rendeltetésétől elvonja vagy megsemmisíti, vagy a szavazatok összeszámítását más módon megsemmisíti; 5. aki a szavazatokat hamisan számítja össze. (Btk. 181. §.) *Kir. törvényszék.*

Választási jog megsértésének vétsége: Azok, akik valamely választót erőszak vagy fenyegetés által választási jogainak szabad gyakorlásában megakadályoznak, történjék az akár országgyűlési képviselői, akár törvényhatósági, községi tisztviselő vagy előljáró, törvényhatósági bizottsági tag, vagy községi képviselő választására nézve (Btk. 178. §.); a szavazatszedő küldöttséghez nem tartozó azon egyén, aki ezen választások alkalmával: 1. neki átadott szavazati jegyet eltulajdonítja vagy az által meghamisítja, hogy arra a szavazónak beleegyezése nélkül más nevet ír, mint amely azon az átadás alkalmával írva volt, — 2. a szavazásra használt golyókat, vagy egyéb szavazási eszközöket kicseréli, azokból elvesz, vagy azokhoz hasonló nemüeket jogtalanul hozzátesz, — 3. aki a szavazatok lajstromát vagy a szavazatokat tartalmazó tárgyat elveszi, vagy megsemmisíti, vagy a szavazatok összeszámítását más módon megsemmisíti (Btk. 182. §.); —, aki másnak neve alatt szavaz, vagy jele tkezik a szavazásra, továbbá azon választó, aki egy választókerületben többször szavaz, vagy miután valamely választókerületben már szavazott, más kerületben is szavaz (Btk. 184. §.); aki a választónak, vagy annak tudtával, hozzátartozójának, azon célból, hogy ez bizonyos jelöltre szavazzon, vagy ne szavazzon, vagy hogy a szavazástól tartózkodjék, pénzt, vagy pénzértéket, vagy más előnyt ad vagy ígér, továbbá azon választó, ki a neki vagy tudtával hozzátartozójának ugyanazon célból adott pénzt, vagy más előnyt elfogadja (Btk. 185. §.), — aki ugyan ezen célból etet és itat, valamint az is, aki ezen etetést és itatást elfogadja (Btk. 186. §.); — azon közhiva-

talnok, aki hivatala hatáskörébe eső cselekménye, vagy arra vonatkozó ígérete által valamely választót bizonyos jelölt melletti vagy elleni szavazásra vagy a szavazástól tartózkodásra birni törekszik. (Btk. 187. §.) *Kir. törvényszék.*

Választás színhelyén aki a rendet zavarja, vagy oda fegyvert vagy botot visz és azt a rendre ügyelő közeg felhívására rögtön át nem adja, kihágást követ el. (1874—XXXIII. t.-c. 103. §-a.) *Közig. hatóság.*

Változások tárgyalása a szolgálati könyvben. L. Szolgálati könyv vezetése.

Vám- és egyedárusági ügyekre vonatkozó feljelentések elintézése. L. Feljelentések elintézése.

Vámsorompók. Aki kompokon, hidakon és utszakaszokon a vámdíj fizetésének biztosítására vámsorompókat emel, tartozik a sorompók mellett éjjel és nappal jelen levő éber őrt tartani, továbbá a sorompókat éjjel vörös lámpával világítani. (Kvt. 141. §.)

Vánkoshéj nagysága: 84 cm. hosszú, 58 cm. széles. (Illsz. 31/3.)

Vánkos — magán — használata. Egy darab saját, fehér vászonhuzatu fejköszörű használata a nőtlen legénységnek is meg van engedve. (Lsz. 2/29.)

Vánkosok lószőrének pótlása. A vánkosok lószőrét legalább minden harmadik évben kell megújítani és az eredeti 3 kilogramm súlyra kiegészíteni. (Illsz. 31/3.)

Vánkosok mosatása évenként egyszer eszközendő. (Illsz. 31/3.)

Vármegyei közegek közlekedése a román határszélen. L. Állami alkalmazottak közlekedése a román határszélen.

Vásárok felügyelése. Országos vásárok, bucsuk, nyilvános mulatságok stb. felügyelésénél a csendőr mindenekelőtt a helyi rendőrségi közegeket köteles támogatni és csak akkor lép közbe, ha a helyi rendőrség a netalán támadt zenebona vagy kihágás elnyomására elégtelen s a közbelépésre megkeresi; a

rendes szolgálati teendőket azonban ily alkalommal is teljesíti. Nyilvános multságoknál, a multság színhelyén, vagy helyiségeiben való feltűnő járkálást és minden kicsinyes beavatkozást, vagy kihívó magaviseletet a csendőr gondosan kerülni tartozik. Népgyűléseknél, vagy nagyobb embertömegek más alkalommal való összejövetelénél a csendőrség a közigazgatási hatóság külön intézkedése szerint jár el. Minden esetben, amikor a járőr vagy csendőr ily alkalommal közbelépni kénytelen, a főtényezőket eltávolítani, a többi embereket pedig jóakaró reábeszélés és megintés által nyugalomra és szétesésre bírni igyekeznek. Ha ez nem sikerül, az összegyűlteket, illetőleg az embertömeget a „törvény nevében” szétesésre hívja fel és az esetet, valamint a főtényezőket feljelenti, utóbbiakat esetleg — ha arra törvényes ok van — az illetékes hatóságnak való átadás végett elfogja, esetleg elővezeti. Mindazon esetekben, valamint egyáltalában csődülések alkalmával a járőr gyorsan tontolja meg, vajjon — kudarc veszélye nélkül — képes lesz-e az összecsődülést megakadályozni, illetve a sokaságot széteszlatni; ellenkező esetben az örsparancsnoksághoz, a helybeli katonasághoz, vagy a községi előljárósághoz kell támogatás, illetve segédkezés végett fordulnia. (Szlgu. 54. §.)

Vászon fehérítése másnak földjén: mezőrendőri kihágás. (Mgt. 95. §.) *Közigazg. hatóság*

Vázlat vagy terv készítése vagy közzététele valamely vár, erőd vagy megerősített táborról, ha ez az illetékes hatóság engedelmé nélkül történik, ugyszintén az ilyen őrizet alatt álló terv vagy vázlat akár saját, akár pedig más számára vagy megszerzése, lemásolása vagy lemásoltatása: állam elleni kihágást képez. (Kbt. 33. §.) *Kir. járásbiróság.*

Vegyészeti iparnál vasárnap is végezhető: az üzem azon egyes műveletei, melyek félbe nem szakíthatók, egész nap. (14837/92. km. r. 28559/903. km. r.)

Vendég, aki záróra után a vendéglős, korcsmáros, kávéháztulajdonos vagy ezek megbizottjainak, vagy a hatósági közeg felhívására el nem távozik: közrend elleni kihágást követ el. (Kbt. 74. §.) *Közigazg. hatóság.*

Vendégfogadókra vonatkozó állategészségrendőri szabályok. Vendégfogadók, csárdák istállói és mindazon közhelyek, hol állatok állandóan tartózkodnak, vagy etetés, itatás, pihentetés céljából megállapodni szoktak, havonkint legalább egyszer fertőtlenítendő, valamint az ott használt jászolok, itatóvályuk folytonosan tisztán tartandók, a szemét, alom és trágya eltakarítandó. Ezeknek elmulasztása kihágást képez. (Art. 16. §. Vr. 54. §.) *Közigazg. hatóság.*

Vendéglőből való étkezés. L. Étkezés vendéglőből.

Vendéglő-iparnál vasárnap is végezhető: minden ezzel összefüggő munka, ideértve a házhoz szóló megrendeléseket és a szokásos bármely étel vagy ital kiszolgálását, egész nap. (1483/792. km. r. és 28559/908. km. r.)

Vendéglős, korcsmáros, ha a hivatásában eljáró hatósági közeget be nem bocsátja, eljárásában akadályozza, vagy vendégeit előtte elrejt: közrend elleni kihágást követ el. (Kbt. 74. §.) *Közigazg. hatóság.*

Vendéglősök által leölt állatok vizsgálata. L. Szarvasmarhák levágásánál az egészségi állapot vizsgálata.

Vendéglősök kötelessége etető és lerakodó helyek tekintetében. L. Korcsmáros.

Verekedés az utcán, nyilvános téren, korcsmában, vendéglőben vagy más nyilvános vagy a közönség használatának nyitva álló helyen: közrend elleni kihágás. (Kbt. 75. §.) *Közigazg. hatóság.*

Verni a csendőrnek tilos. L. Erőszakoskodásra vonatkozó tilalom.

Vert pénz hamisítása. L. Hadicikkek XXIV. cikk.

Veszett állatok vagy akár emberekre vagy állatokra veszélyes betegség jeleit mutató állatokat, aki azonnal el nem különít, vagy másként ártalmatlanná nem teszi: közegészség elleni kihágást követ el. (Kbt. 102. §.) *Közigazg. hatóság.*

Veszett kutya általi megmarásnál követendő eljárás. Az átharapott és összetajtékozott ruhák gondos óvatossággal, a sebek újbóli érintése nélkül, eltávolítandók. A sebnek jól ki kell véreznie, mit esetleg a tagnak a seb fölött való összefűzése, a seb területének könnyű nyomása és meleg vízzel való öblítése által lehet előmozdítani. Mihelyt a vérzés megszűnt, hasonló módon kell eljárni, mint a mérges kigyók marása által okozott sebeknél. Orvosi segély mindenesetre igénybe veendő. (Eá.)

Veszett kutya felismerése. A veszett kutya leginkább külsejéről és viselkedéséről, rekedt ugatásáról, tüskés szőréről, véres szeméről, lesoványodottságáról és tévelygő, ide s tova futkosásáról ismerhető fel. Ilyen kutya eleinte dühös és harapós, később álcapája lazán lelóg, szájából tajték folyik, nyelve kékes és kilóg, farkát behuzza és hátsó lábait maga után vonszolja. Az ilyen állatoktól, különösen addig, míg harapósak, lehetőleg óvakodni és mielőbb ártalmatlanná tenni kell. De csak a kétségtelenül veszett állatok ölendők meg, a gyanusak pedig, ha valakit megharaptak, csak az állatorvos részéről történt kellő megfigyelés után, mert különben megharapott ember talán szükségtelenül van azon félelemnek kitéve, hogy veszett kutya harapta meg. (Eá.)

Veszett kutyák lelövése csendőrök által. Minden alkalommal, midőn az állampolgárok élete veszélyeztetve van, vagy egy pillanatnyi veszély elhárítandó, a csendőrség a veszély elejét venni és a veszett kutya ellen fegyvert használni kötelezve van. Mindannyiszor azonban szem előtt tartandó, hogy a lövés által esetleg emberélet ne veszélyeztessék. (1844/88. hm. r.)

Veszélyben levők figyelmeztetése. L. Veszélyes jelenségek észlelésénél követendő eljárás.

Veszélyek esetében követendő eljárás. L. Elemi csapások esetén követendő eljárás.

Veszélyes fenyegetés: valamely büntett vagy vétség elkövetésével való olyan fenyegetés, mely a fenforgó körülményeknél fogva alkalmas arra, hogy a fenyegetett személyben a veszély közvetlen bekövetkezése iránt alapos félelmet gerjesszen. (Btk. 167. §.)

Veszélyes gonosztevő. L. Fegyverhasználati jog magyarázata.

Veszélyes jelenségek észlelésénél követendő eljárás. A csendőr kötelessége egyáltalában minden veszélyes jelenségre felügyelni. Ha bármely jelenséget észlel, mely miatt kár vagy veszély bekövetkezésétől tartani lehet, ezek bekövetkezésének — tőle telhetőleg — elejét venni tartozik. Ha például azt észlelné, hogy valamely háznak, más épületnek vagy egy részének összeomlásától, bedőlésétől, erősebb szél vagy vihar esetében, vagy ilyen külbefolyás nélkül tartani lehet; ha valahol tüzzel, világító eszközzel, parázszsval, tüzes hamuval stb. való vigyázatlan elbánást vesz észre; ha valaki gyáraknál, malmoknál vagy vízműveknél olyast visz véghez, mi az építményekre, azok lakóira vagy szomszédságára nézve veszélyessé válhatnék; ha járványos vagy ragályos betegség jelei vagy nyomai, ha személyeknél az elmeháborodás és állatoknál a viziszony jelei mutatkoznak stb.: az illető érdekelt egyének, valamint a szomszédok is az őket fenyegető veszélyre figyelmeztetendők és az észlelték a községi előjárásának rögtön tudtul adandók, a közigazgatási hatóságnak pedig bejelentendők. (Szlgu. 49. §.)

Vetemények becsértéke. A gazdálkodási vagy megállapításánál, a kerti vagy mezei vetemények megbecslésénél, ha azok még a földben vannak, csak a beszerzett mag értéke és a munkáltatási díj veendő

számításba. Ha azonban ezen vetemények már behordattak, azok rendes piaci ára képezi a becsértéket. (Á. sz. h. XVI/b.)

Vetőmagvak hamisítása. L. Mezőgazdasági termények hamisítása.

Vezetékiovak szerelvénye. L. Ruha- és lőszerelvényi cikkek kiselejtítése.

Vezetése az oktatásnak. L. Oktatás vezetése.

Vezényeltetés alkalmával járó illetékek. L. Ideiglenes vezényeltetésnél járó illetékek.

Vezényelt legénység által a közigazgatásnak megtérítendő hányad. L. Közigazgatási osztaléka a vezényeltetteknek.

Vezényelt legénység hátralékos közigazgatási hányadának törlesztése. Időlegesen vezényelt oly csendőrök, a kik a köztulajdonsá válás céljából reájuk eső hányadot még teljesen nem fizették be, törlesztésként vezényeltetésük ideje alatt zsoldszakonként 4 koronát tartoznak az anyaörs közigazgatásába fizetni. (Á. sz. h. XVI/24.)

Vezényelt legénység közigazgatási osztaléka. L. Közigazgatási osztaléka a vezényeltetteknek.

Vezénylések alkalmával a tömegbeli tárgyakkal követendő eljárás. L. Tömegbeli tárgyakkal való eljárás vezénylés alkalmával.

Vezénylési pótdíj. Mindennemű oly külszolgálat után, mely az állomás helyen kívül 24 órán túl terjedőleg teljesítettik, vezénylési pótdíj illetékes, még pedig a valóságos altiszteknek adagonként 1 koronával, csendőrök és próba csendőröknek pedig 80 fillér.

Vezénylési pótdíj felszámolása. A belügyi tárcát terhelő, nem különben más ministeri tárcákat vagy idegen hatóságokat és magánosokat terhelő vezénylési pótdíj „Kimutatás“-sal való okmányolás mellett, a betérjesztést követő óra szerkesztendő zsoldjegyzéknek „Egyéb illetékek“ című rovatába

veendő fel. Ha oly ügykódések alkalmával, midőn utazási számadás szerkesztetik, merül fel a vezénylési pótdíj, akkor az utazási számadásban számítandó fel, s ha az többeknek jár, akkor annak átvétele a menetlevelen igazolandó. Ilyen vezénylési pótdíj tehát a Kimutatásban nem veendő fel. Más ministeriumok, községek vagy magánosok érdekében teljesített s vezénylési pótdíj élvezetével egybekötött minden egyes szolgálat után külön kimutatás szerkesztendő, mely kimutatás az illető eredeti felhívással felszerelendő; azon körülmény pedig, hogy az eredeti felhívás a kimutatáshoz csatoltatott az iktatókönyv „Megjegyzés“ rovatában bejegyzendő. Ezen kimutatások minden hó utolsó napján lezárva a következő hó 5-ig a szakaszparancsnoksághoz felterjesztendők. A szakaszparancsnok a kimutatásokat át vizsgálja és a helyesnek talált kimutatásokat megerősítési záradékkal ellátva a hó 10-ére a szárnyparancsnoksághoz felterjeszti. A hiányosnak talált kimutatásokat az örsnek pótlás végett visszaküldi és ezen körülményt a szárnyparancsnokságnak egyidejűleg bejelenti. Az örsről helyesbités után visszaérkezett kimutatásokat a szakaszparancsnokság azonnal felterjeszti a szárnyparancsnoksághoz, mely annak alapján az esedékes vezénylési pótdíjat a legközelebbi zsoldjegyzékkel az örsnek kiadja. (Gku. 9. §.)

Vezénylő lajstrom. A rendezett tanácsu városok belterületén működő, továbbá a fürdőkön szolgálatot teljesítő örsök és különítmények állomásuk belterületére kivezényelt rendes és ellenőrző járőrök örzjáratlappal nem látandók el, és az ilyen szolgálatok a szolgálati könyvbe sem irandók elő, hanem csakis a *vezénylési lajstromban* mutatandók ki. Ugyanezen eljárás követendő a gödöllői örs által is akkor, midőn a kivezényelt rendes vagy ellenőrző járőrök a község belterületén teljesítenek szolgálatot. (1904. évi 9231/XII. Hm. r.)

Védjegy bitorlás. A ki másnak kizárólagos használati jogát képező védjeggyel ellátott árut, ezt

tudva forgalomba hoz, vagy árul, továbbá az, a ki valamely védjegyet ily célból utánoz, kihágást követ el. (1895. XLI. 8. §.) *Kir. járásbiróság.*

Védő alkalmazása. A terhelt az ellene folyamatba tett bűnügyi eljárás bármely szakába, tehát a nyomozás alatt is élhet védő közreműködésével. Ha a terhelt a jogával nem élt helyette törvényes képviselője, házastársa, illetőleg fel- vagy lemenő ágbeli rokona önállóan választhatnak védőt. A terhelt maga, vagy törvényes képviselője, házastársa, fel- vagy lemenő ágbeli rokona által választott védőtől a megbízást bármikor olvashatja. Védőül az ügyvédi lajstromba bejegyzett ügyvéd, egyetemi vagy jogakadémiai jogtanár választható.

Védő előterjesztése a nyomozás folyamán. L. Nyomozás részrehajlatlansága.

Védő joga a házkutatásnál. L. Ház- és személy kutatás.

Védő nem lehet jelen a nyomozó cselekmények alatt, valamint a gyanúsított és tanúk kikérdezésénél. L. Kikérdezés.

Védjegyhamisítás vétsége. Elköveti: a ki másnak kizárólagos jogát képező védjeggyel jogtalanul ellátott árut, azt tudva, forgalomba hoz, vagy árul, továbbá az, a ki valamely védjegyet ilyen célból utánoz; a ki belföldi termelő, iparos vagy kereskedő nevével, címerével vagy üzletének elnevezésével jogtalanult megjelölt árukat, ezt tudva forgalomba hoz vagy árul. (1890. II. t.-c. 23. és 24. §.) *Kir. járásbiróság.*

Végeladás. Saját vagy mások készítményeit végeladás, árverés, vagy más, a tömeges és gyors eladásra ingerlő módon eladni, csak az iparhatóság engedélyével szabad. (Iprt. 51. §.)

Végkielégítése az özvegyeknek és árváknak. L. Özvegyek végkielégítése.

Végkielégítési járuléka a csendőrlegénység özvegyeinek. L. Özvegyek végkielégítési igénye.

Végkielégítés illetékessége. L. Nyugdíjigény szolgálati kötelezettség tartama alatt.

T á b l á z a t

a m. kir. csendőrlegénység részére a betöltött szolgálati idő után egyszer s mindenkorra szóló végkielégítésekről.

Végkielégítési táblázat:

Csendőr részére				Őrsvezető részére				Őrmester részére			
Zsold évi próbacsendőr 800 K, csendőr 900 K	ha évi			Zsold évi 1100 K	ha évi			Zsold évi 1300 K	ha évi		
	100	200	300		100	200	300		100	200	300
	korona szolgálati pótdíjat élvez				korona szolgálati pótdíjat élvez				korona szolgálati pótdíjat élvez		
próbacsendőr 200, csendőr 224	—	—	—	274	—	—	—	324	—	—	—
—	900	—	—	—	1100	—	—	—	1300	—	—
6 éven alul	1800	—	—	6 éven alul	2200	—	—	6 éven alul	2600	—	—
6 éven felül	2000	2200	2400	6 éven felül	2400	2600	2800	6 éven felül	2800	3000	3200

Végkielégítés kifizetése. Az egyszer s mindenkorra szóló részletezés, megállapítása után azonnal kifizetendő. (Nyt. 16. §.)

Végkielégítés mérve. L. Végkielégítési táblázat.

Végrehajtása a parancsoknak. L. Parancsok végrehajtása.

Véres fegyverek és egyéb tárgyak találásánál követendő eljárás. Ha a csendőr véres fegyvert, fegyveralkatrészeket, vagy töredékeket, gyilkoló eszközöket, véres öltönydarabokat, vagy más oly tárgyat talál, melyek büntetendő cselekmény elkövetésére mutatnak, a legközelebbi környéken azonnal nyomozást indít az íránt, hogy az illető tárgyak mi módon kerülhettek oda és hogy nem követett-e el azokkal összefüggésben valamely bűncselekmény? Az ilyen talált tárgyak — ha a nyomozás eredménye a felmerült gyanút nem igazolja — eredeti állapotukban, azaz úgy amint találtattak, az illetékes rendőri hatóságnak beszolgáltatandók; ellenkező esetben a bűnügyi nyomozásra vonatkozó szabályok értelmében kell eljárni. Talált készpénz, ékszerek és más tárgyak vevény mellett a rendőri hatóságnak adandók át, ugyszintén a közönséges és tolvaj kulcsok és más aféle tárgyak is. (Szlgu. 56. §.)

Vérfertőzés büntette. Nemi közösülés fel- és lemenő ágbeli rokonok között, a felmenő ágbeli rokonok részéről (Btk. 243. §.); testvérek közötti nemi közösülés. (Btk. 244. §.) *Kir. törvényszék.*

Vérfertőzés büntetteért a bűnvádi eljárás. Testvérek közötti nemi közösülés esetén csak a szülő vagy gondnok indítványára indítható meg. (Btk. 244. §.)

Vérköpés. Vérköpésben szenvedőknél minden akadályozó ruha eltávolítandó, magasra tett fejjel és mellkassal kényelmesen lefektetendők, aztán pedig egy kanál konyhasó és erre egy kevés víz adandó nekik. Ilv betegeknek a legcsekélyebb mozgástól és beszéléstől óvakodniok és a mennyire lehetséges, a köhögési inger elfojtására törekedniök

kell. Az orvos érkezéig a beleg mellére hideg borogatásokat kell rakni. (Eá.)

Vészjel ok nélküli adása: közrend elleni kihágás. (Kbt. 40. §.) *Kir. járásbiróság.*

Vétele kincstári felszerelési cikkeknek. L. Kincstári ruházat eladása.

Vétele kincstári ruházatnak. L. Kincstári ruházat eladása.

Vétkes bukás vétsége. Elköveti: azon vagyonbukott, a ki: 1. fizetése képtelenségbe pazarlasi, gondatlan üzletvezetése, tőzsdejáték vagy oly merész üzletek által jutott, melyek rendes üzletköréhez nem tartoznak; 2. ha a csalárd bukás büntette alatt megjelölt valamelyik cselekményt nem azon célból követte el, hogy az által hitelezőit megkárosítsa. 3. kereskedelmi könyvek vezetésére kötelezve, cselekvő és szenvedő vagyoni állapotáról évenként rendes mérleget nem készít; 4. miután fizetési képtelenségét tudta vagy tudnia kellett, új adósságokat csinált vagy a csödkérvény beadásának elmulasztása által alkalmat szolgáltatott arra, hogy vagyonára egy vagy több hitelezője zálog- vagy megtartási jogot nyerjen. (Btk. 416. §.) *Kir. törvényszék.*

Vétségek elkövetése katonai személyek által. L. Hadcikkék XXXVII. cikk.

Vétség esetén való tettenkapás. L. Tettenkapás vétség esetén.

Vétséget rendszerint csak szándékosan elkövetett cselekmények képeznek. (Btk. 75. §.)

Vidéki marha elkülönítése az állatvásáron. L. Szarvasmarha elkülönítése az állatvásáron.

Vigyázatlan hajtás által mások veszélyeztetése: testi épség elleni kihágás. (Kbt. 120. §.) *Közgazg. hatóság.*

Világításról való gondoskodás. Az örsön gondoskodva legyen arról, hogy éjjel rögtön világosságot lehessen gyújtani. (Lsz. 2/46.)

Világító gázzal telt helyiségbe csak kellő szellőztetés után szabad belépni, mert a gáz egyébként könnyen felrobban. (Eá.)

Villamos iparnál vasárnap is végezhető: a villamos erőt, illetve áramot előállító telepeknél előforduló ipari munka egész nap. (13837. km. r. és 28559/903. hm. r.)

Villamos jelzők megrongálása. L. Távbeszélők.
Virágállványok használhatók a legénységi szobákban az ablak-fülkében vagy a szobaszögletben. (Lsz. 2/77.)

Virágok — természetesek — árulása vasárnap meg van engedve. (14837/92. km. r. és 28559/903. km. r.)

Viselése a járőrvezetői jelvényeknek. L. Járőrvezetői jelvények viselése.

Viselése finomabb anyagokból készült öltözeti cikkeknek. L. Ruházati cikkek finomabb anyagból való készítése.

Viszonya a csendőrségnek a közigazgatási hatósághoz. L. Csendőrség viszonya a közigazgatási hatósághoz.

Visszatérítendő pénzek behajtása. L. Utiköltés-maradvány.

Vitézségi érem elvesztése. A vitézségi érem elvesztése esetén a beszerzési ár megtérítése mellett másik lesz kiszolgálva. Az önhibáján kívül elvesztett II. oszt. vitézségi éremnek pótlása azonban a kincstárt terheli. (llsz. 36/5.)

Vitézségi érem-pótdíj. Az arany, valamint az első osztályu vitézségi érem tulajdonosának a vitézségi érem-pótdíj jár. Egy és ugyanazon egyén egyidejűleg úgy az arany, mint az első oszt. ezüst vitézségi érem után járó pótdíjat is élvezheti. A vitézségi érem-pótdíj, nem tekintve az érembirtokos rendfokozatának előléptetés vagy a hadsereg vagy a honvédségnél fegyelmileg történt lefokozása által bekövetkezett változást, mindig azon rendfokozatra megállapított kiszabat szerint illetékes, melyben ő az érem adományozása által kitüntetett hadi tett, illetve cselekmény véghezvitelekor állott.
— Az érem-pótdíj mérve:

A z é r e m - p ó t d í j á l l		
R e n d f o k o z a t	az arany vitézségi érem	az ezüst vitézségi érem
	birtokosa részére naponként fillérben	
Örmester (járásörm.)	80	40
Örsvezető	60	30
Csendőr	40	20
Rendfokozat nélküli próbacsendőr	20	10

llsz. 36/2.

Vitézségi érem-pótdíj büntető-bírósági vagy vizsgálati fogság alatt az érem-pótdíjra való igény megszűnik. Ha azonban az illető ártatlannak bizonyul, vagy a vizsgálat ellene megszűnik, akkor a fogság alatt fel nem vett érem-pótdíj utólagosan kiszolgáltatandó. (llsz. 36/4.)

Vitézségi érem-pótdíj elvesztése. Az érem-pótdíjnak és az éremnek egyidejű elvesztése büntetéképp beáll: 1. büntető-bíróságilag való elítélésnél a katonai büntetőtörvény által meghatározott esetekben és 2. ha az érembirtokos érmét elárusította. (llsz. 36/3.)

Vitézségi érem-pótdíj fegyelmileg fenyítettnek. A fegyelmi uton kiszabott egyszerű, vagy magán fogság tartama alatt az érem-pótdíj nem jár. (llsz. 36/4.)

Vívási gyakorlat. A szurony és kardvívásra, jelesen a karddal való vívásra (lovasslegénységnél gyalog és lóháton) kiváló gond fordítandó. (A. sz. h. VI/8.) A lovaslegénység, a kardvívást illetőleg, kizárólag csak a lovassági gyakorlati szabályzatban előírt kardvívásban gyakorlandó. (A. sz. h. VI/9.)

Vivási gyakorlathoz szükséges eszközök beszerzése. A szuronyvivás gyakorlásához szükséges póznák és döfőlapdák az örsök gazdasági átalánya terhére szerzendők be és tartandók folytatólag jókarban. (Á. sz. h. VI/14.)

Vizáradás alkalmával követendő eljárás. Vizáradáskor a csendőr arra ügyeljen, hogy a szükséges óvintézkedések alkalmazása idejekorán vétesék foganatba; magától értetődően, hogy az alább felsorolt teendők a csendőrség által, az illetékes hatóság rendelkezése alapján hajtatnak végre és a csendőrség ily rendelkezés hiányában csak akkor intézkedjék saját kezdeményezéséből, ha a késedelem veszélylyel járna. A fontosabb intézkedések abban állanak, hogy mihelyt a folyók és patakok már áradni kezdenek, a töltések és partszabályozási művek, hidak, pallók és más átkelési művek jó karba helyeztessenek: hogy hágcsók, ladikok, csolnakok, dereglyék és más mentőeszközök készen tartassanak és ezek kezelésére kellő ügyességgel bíró egyének kijelöltessenek. Ilyenkor továbbá a vizen való áthatás, vagy átgazolás megtiltandó, illetve jelek felállítása vagy kitűzése, vagy felállított örök által megakadályozandó és a lakosság a szükséghez képest éjjeli virrasztásra is felszólítandó. Ha az előntés veszélye növekszik, a csendőr a legközelebb érintett lakosoknak és azok ingóságainak biztos helyre szállításáról és az elszállított lakosok elszállásolásáról is gondoskodjék. Ha az árvíz valamely helységet vagy vidéket már ellep, mindenekelőtt arról kell gondoskodni, hogy a szomszéd-helységekkel való összeköttetés lehetőleg fentartassék. Malmokra és egyéb vízművekre is kellően fel kell ügyelni, hogy ily esetekben a zsilipeknek, a műszaki hatóság vezetése mellett való megnyitása által, a víznek kellő lefolyása lehetővé tétessék. Téli időben arra is kell vigyázni, hogy befagyott vizek jegén a közlekedés csakis a hatóság által bizottságilag kiszemelt és meghatározott pontokon történjék. (Szlgu. 59. §.)

Vizáradás okozásának büntette. Elköveti: aki valamely töltést, gátat vagy zsilipet szándékosan és jogtalanul átmetsz, megrongál vagy megnyit és másnak vagyonába vizet bocsátván, azt áradás okozása által megkárosítja. (Btk. 429. §.) *Kir. törvényszék.*

Vizáradás okozásának vétsége. Elköveti: aki gondatlanságból okoz vizáradást. (Btk. 432. §.) *Kir. törvényszék.*

Vizbefultakkal való eljárás. A vizből, homokból, vagy iszapból lehetőleg gyorsan kihuzatván, némileg oldalra hajlitott fővel (hogy a víz a testből kifolyhasson), vizirányosan hanyat fektetendő, szája a homoktól vagy mocsártól megtisztítandó és a mesterséges légzés mihamarább alkalmazandó. (Semmi esetre sem szabad a vizbefultat fejére borítani.) Ezután úgy kell vele elbánni, mint a tetszhalottal általában. Ha magához tér, meleg fürdőbe kell tenni, melynek melegét az által fokozzuk, hogy lassan és óvatosan forró vizet öntünk hozzá. Fürdő után a beteg teste bedörzsölendő és meleg kendőkkel (pokróccal, köpenynyel) betakarandó. Kemény télen vizbefultakkal úgy kell elbánni, mint a megfagyottakkal. (Eá.)

Vizek lecsapolása halfogás céljából. Vizeket, a bennük levő halak kifogása céljából, szakaszonként (duga) vagy egészben lecsapolni, vagy ugynevezett bányákban felfogni tilos. (Ht. 23. §.) É tilalom megszegése kihágás. (Ht. 63. §.) *Közigazg. hatóság.*

Vizes poharak beszerzése. L. Asztal megterítése.

Vizhordási átalány. Azon örsöknek, a melyeknek laktanyájában, vagy attól 500 lépésen belül ivásra és főzésre alkalmas jó ivóvizet tartalmazó kut nem létezik, vizhordási átalányra van igényük, melynek mérvét a belügyminiszter határozza meg. Az erre vonatkozó felterjesztésben a távolság, melyről a viz hordandó, helyhatóságilag igazolandó. (Hltsz. 69. §.)

Vizimunkások igazolványa. L. Munkás-igazolvány.

Vizvezeték rondítása. Vizvezetékbe, mely emberek használatára szolgál, ronda vagy undorító tárgy bedobása, vagy akénti szándékos megrongálása, hogy vize használhatatlanná váljék: közegészség elleni kihágás. (Kbt. 105. §.) *Közigazg. hatóság.*

Vizsgálati fogságba helyezett legénységgel követendő eljárás. L. Fogságba helyezett legénységgel követendő eljárás.

Vizsgálati fogságba helyezettek illetékei. Büntetőbirósági vizsgálat vagy fogságban levő csendőrök rabilletéke őrmestertől lefelé napi hat fillér zsold, egy kenyér, egy közétkezési és egy anyagszolgalmányi adag, illetőleg ezek váltságdíjából áll. Ha netalán a többi rabok részére valamely egészségi pótlék volna engedélyezve, ez a csendőrségi rabok számára is felszámítandó. (Illsz. 46. §. 3. p.) Ha a birói vizsgálat be lett szüntetve vagy a vizsgálatba helyezett nem bűnösnek mondatott ki, akkor a vizsgálati fogság alatt megvont zsoldnak, a fogság tartama alatt felmerült tartási költségek, levonása után fennmaradt többlete és a netaláni pótdíj az illetőnek kifizetendő. (Illsz. 46/7.)

Vonó állatokhoz más állatok kötése. Vonó állatok mellé két állatnál több nem köthető. Ha pedig a járműben három egymás mellé fogott állat van, akkor csak egy. (Kvt. 113. §.)

Z

Zab-etetés. A zabadag minden ló elé külön töltendő a jászolba, a zabevés alatt pedig minden csendőrnek saját lova mellett, vagy a rá bízott két ló között kell állania. (Kh. 45. p.)

Zabla-rud fekvése. A feszítő zabla-rudjának (szájvasnak) úgy kell a ló szájába feküdni, hogy az állgödörrel egy vonalban legyen és a ló agyaráját ne érje. (Kh. 32. p.)

Zab minősége. A jó zab száraz, tiszta, dohszag nélküli legyen; dohos és idegen anyaggal vegyített zab a szállítótól át nem veendő. (Kh. 10. §.) A zabnak hektoliterenkint legalább 41 kgr. súlynak kell lenni. (Gku. 31/a.)

Zabos zsák csomagolása. A zabos zsákot, mielőtt a zab beleöntetnék, ki kell fordítani, fonákát ráncokba szedni és egy tenyérryire a végétől erősen átkötni, azután visszafordítani. Erre a zsákba kellő mennyiségű zab töltetvén, a zsák nyílt vége (szája) hasonlóan beköttetik és a ráncok mindkét végén kiegvenlítettnek. A zab mennyiségét két részre kell osztani s a zsákot középen összekötni, azután ismét két-két részre, úgy, hogy a zab nagyobb mennyisége a zsák végeihez, a kisebb pedig a kápához jusson. (Kh. 20. §.)

Zabos zsák elhelyezése. A négy részre osztott zabos zsák a közepével a hátsó kápára fektetvén, a három hátsó málhaszjij által erősen a nyereghez csatoltatik. (Kh. 10. p. — Lsz. 2/31.)

Zabos zsák hossza. A zabos-zsáknak oly hosszúságnak kell kötni, hogy a lovas felső combja alá jusson. (Kh. 20. p.)

Zabla szélessége és hossza. A feszítő-zabla összes részei a ló szájának szélessége és az állkapocs magassága szerint igazodnak. A száj szélessége határozza meg a zabla bőségét, illetőleg a zablarud (szájvas) szélességét. (Kh. 30. p.)

Zajos mulatás. L. Mulatóhelyek látogatása.

Zavargásoknál nem engedelmeskedés a hatóság által a rend fentartására vagy helyreállítására tett intézkedéseknek, kihágást képez. (Kbt. 42. §.) *Kir. járásbiróság.*

Zálogba nem vehető tárgyak. L. Zálogüzletben zálogba nem vehetők.

Zálogháztulajdonosok által elkövetett kihágások. Zálogháztulajdonosok, ha a zálogba vételre, a zálogba vett tárgyak nyilvántartására vagy kezelésére, nemkülönben a zálogügylet feltételeire nézve kiadott, vagy pedig a jogtalanul eltulajdonított dolognak és a tetteseknek fölfedezésére vonatkozó hatósági rendeleteket vagy intézkedéseket megszegik: tulajdon elleni kihágást követnek el. (Kbt. 130. §.) *Kir. járásbiróság.*

Zálogolás jogosulatlanul: mezőrendőri kihágás. (Mgt. 94. §.) *Közigazg. hatóság.*

Zálogolás meghiusítása. Jogos zálogolás meghiusítására való törekvés: mezőrendőri kihágást képez. *Eljárás hivatalból.* (Mgt. 94. §.) *Közigazg. hatóság.*

Zálogtárgy — gyanus — bejelentése. Ha az elzálogosító személy vagy a zálogba került tárgy ellen gyanúk forog fenn, a zálogüzlet tulajdonosa erről az illető közigazgatási (rendőr, csendőr) hatóságot azonnal értesíteni tartozik. (1881. XIV. t.-c. 5. §.)

Zálogüzletben zálogba nem vehetők: 1. tűzveszélyes tárgyak; 2. katonai egyenruhák és fegyverek; 3. nyilvános isteni szolgálatra való eszközök; 4. iskolai bizonyítványok, lecke könyvek (index), állami törvényhatósági vagy községi hivatalnokok és szolgák fizetési iveri, nyugdíjivei és nyugtái. (Krk. 4. §.) *Kir. járásbiróság.*

Zálogüzlet csak iparhatósági engedély alapján folytatható. (Krk. 1. §.) *Kir. járásbiróság.*

Zárak készítése és elárusítására vonatkozó kihágások. L. Lakatos.

Záróra betartására vonatkozólag hatósági közzeg által tett meghagyás figyelmen kívül hagyása: közrend elleni kihágás. (Kbt. 74. §.) *Közigazg. hatóság.*

Zárórán túl vendégek türése a vendéglők, korcsmák és kávéházakban: közrend elleni kihágás. (Kbt. 74. §.) *Közigazg. hatóság.*

Zártörés vétsége. Elköveti: aki a zár eszköz-lésénél a bíróság vagy más hatóság közege által alkalmazott pecsétet illetéktelenül eltávolítja, feltöri vagy megsérti, vagy pedig a lezárt dolgok megőrzésére szolgáló helyiséget, vagy tartályt felnyitja. (Btk. 360. §.) *Kir. járásbiróság.*

Zárt vizek. Zárt vizeknek tekintendők: 1. a mesterséges halastavak; 2. mindazon egyetlen birtokos vagy több birtokos osztatlan tulajdona között fekvő vizek, melyek más halat tartó vizekkel nincsenek oly összeköttetésben, hogy a halak az egyikből a másikba átmehetnek. (Ht. 13. §.)

Zászló bemocskolása, megrongálása vagy leszakítása, meggyalázó szándékkal: állam elleni kihágás. (Kbt. 37. §.) *Kir. járásbiróság.*

Zászló — tiltott — kitüzése, nyilvános használata, árusítása vagy máskénti terjesztése, ha annak kitüzése vagy használata miniszteri rendelettel tiltva van: állam elleni kihágás. (Kbt. 36. §.) *Kir. járásbiróság.*

Zászló vagy pótjelvény kitüzése. L. Pótjelvényt vagy zászlót.

Zendülés katonai egyének által. L. Hadcikkek II. cikk.

Zene melletti tánc. L. Dözsölés a laktanyában.

Zöldség-termelés. L. Kertek mivélése.

Zöldség télire való eltevése. L. Kertek mivélése.

Zubbony névvel való ellátása. L. Ruhadarabok névvel való ellátása.

Zs

Zsarolás büntette. Ha a zsaroló gyilkossággal, súlyos testi sértéssel, gyújtogatással vagy más súlyos vagyoni kár okozásával fenyeget; ha a zsarolás közhivatalnoki minőség színlelésével, vagy va-

lamely hatóság hivatalos rendeletének ürügye alatt követtetett el. (Btk. 353. §.) *Kir. törvényszék.*

Zsarolás vétsége. Elköveti: a ki azon célból, hogy magának vagy másnak jogtalanul vagyoni hasznot szerezzen, valakit erőszakkal vagy fenyegetéssel valaminek cselekvésére, eltűrésére vagy elhagyására kényszerít, amennyiben cselekménye súlyosabban büntetendő cselekményt nem képez. (Btk. 350. §.); aki azon célból, hogy magának vagy másnak vagyoni hasznot szerezzen, valakit ragalmazó vagy becsületsértő állításának nyomtatvány által való közvételével fenyeget. (Btk. 351. §.) *Kir. törvényszék.*

Zsávoly zubbony és nadrág viselése. Az összes legénységnek megvan engedve, hogy kizárólag a laktanyában (irodáknban), kivéve az ügyeleti és készültéses szolgálatot, zsávolyzubbonyt és nadrágot viselhessenek. (112217/el. 908. Hm. r.)

Zsebóra beszerzése. Minden altiszt és csendőrtől méltán elvárható, hogy magát egy zsebórával ellássa és azt szolgálatban mindig magával vigye. (Á. sz. h. Bev. 11. p.)

Zsibárusok. A kik olyan dolog megvételére vagy zálogba-vételére szólíttatnak fel, mely iránt hatóságilag tudósítottak, akár pedig magánfelek által értesítettek, hogy jogtalanul kerül birtokosának vagy bérlőjének kezeihez, ha a hatóságot a legrövidebb idő alatt nem értesítik és a lehetőségig nem működnek oda, hogy azon dolog s az azt kínáló személy a hatóság hatalmába kerüljön: tulajdon elleni kizárólagást követnek el. (Kbt. 131. §.) *Kir. járásbiróság.*

Zsinór viselése. L. Óralánc viselése.

Zsiradékok hamisítása. L. Mezőgazdasági termények hamisítása.

Zsirtalanítása a szijazatnak. L. Szijazat zsirtalanítása.

Zsold járandóság:

Gyakorlati szolgálatot teljesítő pótcsendőr részére	K	f	Csendőr részére	K	f
1 napra	2	19 ²	1 napra	2	46 ⁶
28 „	61	42	28 „	69	04
30 „	65	75	29 „	71	50
31 „	67	94	30 „	73	97
Egy köz. évre . .	800	—	31 „	76	44
			Egy köz. évre . .	900	—
Örsvezető részére	K	f	Örmester részére	K	f
1 napra	3	01 ⁴	1 napra	3	56 ²
28 „	84	42	28 „	99	73
29 „	87	43	29 „	103	29
30 „	90	41	30 „	106	85
31 „	93	42	31 „	110	41
Egy köz. évre . .	1100	—	Egy köz. évre . .	1300	—
Járás- és törzsörmester részére			K	f	
Havidíj					
Egy óra			140	—	
Egy évre			1680	—	

Zsoldjegyzék. A legénységet megillető pénzilletékek, továbbá az átalányok fedezésére szükséges pénzeszegek a zsoldjegyzék, az időközben

növedékbe jött egyéneknek illetékei pedig a „pót-zsoldjegyzék“ alapján igénylendő. (Gku. 9. §.)

Zsoldjegyzékbe felveendő illetékek: 1. Az őrsön zsoldban részesülő legénységnek rendfokozat szerinti zsoldja a „Zsold“ rovatban okmányolás nélkül veendő fel. A nő (özvegy) nejét (családját) esetleg megillető nyugtával igazolt élelmezési járandóság az egyéb illetékek rovatában irandó be. 2. A zászlósok és hadapródok szolgálati pótdija nyugta csatolása mellett és egész havi összegben a szolgálati pótdij rovatban számítandó fel. A legénység szolgálati pótdija ugyanazon rovatban okmányolás nélkül veendő fel. 3. A vezénylési pótdij a „Kimutatás“-sal való okmányolás mellett az „Egyéb illetékek“ című rovatban veendő fel. 4. Az érem pótdij és jelvény pótdij „Kimutatás és Nyugta“ alapján az „Egyéb illetékek“ rovatba veendők fel. 5. A járás (őrs) parancsnok irodaátalánya, a gazdasági átalányok, a nő járás (őrs) parancsnok iroda-, fűtési- és világítási átalánya, az őrs közigazdálkodásában részt nem vevő hadapródok és zászlósok nemkülönben a járás- és törzsrimesterek részére kijáró fűtési átalány valamint az esetleg engedélyezett laktanya-ügyeletes szoba fűtési és világítási és végre a víz és élelmi cikk-szükséglet szállítási átalányok okmányolás nélkül az „Egyéb illetékek“ rovatba veendők fel. A laktanya külvilágítására egy lámpán felül engedélyezett lámpák világítási átalánya az „Egyéb illetékek“ rovatában okmányolás nélkül igénylendő. (Gku. 9/B)

Zsoldjegyzék felterjesztése. A zsoldjegyzék akként terjesztendő fel, keltezés és aláírás nélkül, a szárnyparancsnoksághoz, hogy az az esedékesség előtt 8 nappal oda beérkezzék. Más szárnybeli őrstől élelmezésbe beosztott legénység illetékéről a külön szerkesztendő zsoldjegyzék közvetlenül küldendő meg az illető szárnyparancsnokságnak. (Gku. 9. §.)

Zsoldjegyzék szerkesztése. A zsoldjegyzék az őrsparancsnok, a pótzsoldjegyzék pedig a szárnyparancsnokság által szerkesztendő. A zsoldjegyzékbe

az élelmezési állományba tartozó minden altiszt és csendőr, mindaddig, míg az állományba tartozik, folytonosan felveendő, akár jelen van, akár pedig ideiglenesen más állomásra lett szolgálattételre beosztva. Ugyancsak felveendők a kórházban és fogóságban levők, valamint azon egyének is, kik bármely más okból illetéket nem élveznek. Ha legelőször vétetik fel az élelmezési állományba véglegesen beosztott altiszt vagy csendőr a zsoldjegyzékbe, akkor annak „Az átvételnek elismerése“ rovatában felemlítendő, hogy honnan és mikor osztott be az illető. Ha valamely altiszt vagy csendőr az élelmezési állományból fogyatékbá jön, vagy az ideiglenesen beosztott illetékes őrsére bevonult, az illetőnek neve és rendfokozata a zsoldjegyzékbe még egyszer felveendő, „Az átvételnek elismerése“ rovatban azonban a változás részletezendő. Ha valamely altiszt vagy csendőr más állomáson van ideiglenesen beosztva, vagy kórházban, a kerületi fogházban, vagy más okból illetéket nem élvez, ezen körülmény, valamint az illetőre vonatkozó minden más változás mindannyiszor felemlítendő. Ha valamely őrsön ideiglenesen van valamely csendőr vagy altiszt beosztva, annak illetékel a zsoldjegyzékben szintén felveendők, felemlítve mindannyiszor „Az átvételnek elismerése“ rovatában, hogy mióta és melyik őrsről van az illető ott beosztva. (Gku. 9. §.)

Zsoldjegyzék — visszaérkezettnek — kezelése. Az őrshez visszaérkezett zsoldjegyzék megfelelő rovatában az illetékek átvétele az illetők által sajátkezű aláírással elismerendő, a kifizetés megtörténte pedig az esetleg jelenlevő tiszt vagy zászlós egyébként pedig a járás (őrs) parancsnok és két csendőr által a zsoldjegyzékben igazolandó. A fentiek értelmében ellátott zsoldjegyzék a kifizetést követő 8 nap alatt a szárnyparancsnokságnak visszaküldendő (Gku. 9/2.)

Zsold kifizetés. A zsold havonként, előlegesen és pedig minden hó 1-én esedékes. (Hlsz. 27/3.)